

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 54 · 3. mars
Sesjonen 2019–2020

Møte tirsdag den 3. mars 2020 kl. 10
Votering kl. 15.

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 54):

1. Stortingets vedtak til lov om vern av forretningshemmeligheter (forretningshemmelighetsloven) (Lovvedtak 44 (2019–2020), jf. Innst. 161 L (2019–2020) og Prop. 5 LS (2019–2020))
2. Stortingets vedtak til lov om informasjonstilgang mv. for Kommisjonen for å granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner (Lovvedtak 45 (2019–2020), jf. Innst. 144 L (2019–2020))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Terje Aasland, Runar Sjøstad og Hege Haukeland Liadal om en kraftpolitikk som bygger norsk industri (Innst. 127 S (2019–2020), jf. Dokument 8:163 S (2018–2019))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Arne Nævra, Karin Andersen, Petter Eide, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes og Freddy André Øvstegård om solkraft (Innst. 150 S (2019–2020), jf. Dokument 8:16 S (2019–2020))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Sandra Borch, Geir Pollestad, Ole André Myhrvold og Per Olaf Lundteigen om eierskap og skattlegging av vindkraft i Norge (Innst. 149 S (2019–2020), jf. Dokument 8:19 S (2019–2020))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Sandra Borch, Siv Mossleth, Heidi Greni og Geir Pollestad om etterlevelse av rovviltforlikets bestemmelser om beiteprioriterte områder og yngleområder for bjørn (Innst. 152 S (2019–2020), jf. Dokument 8:7 S (2019–2020))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Petter Eide, Mona Fagerås, Freddy André Øvstegård og Arne Nævra om forbud mot fluorskismøring (Innst. 151 S (2019–2020), jf. Dokument 8:13 S (2019–2020))
8. Interpellasjon fra representanten Else-May Norderhus til klima- og miljøministeren:

«Regjeringen har siden 2013 satt i gang en prosess for å finne en løsning for nytt deponi for uorganisk farlig avfall i Norge. Dagens tilbud ligger på Langøya og har kapasitet til videre deponitilbud frem til 2024. Fra da av er deponiet på Langøya fullt og skal rehabiliteres og tilbakeføres til et friluftsområde på 800 mål. Behandlingskapasiteten for uorganisk farlig avfall er avhengig av nyetablering av behandlingsløsninger. Dette er uomtvistelig slått fast både av Miljødirektoratet og av industrien selv. Dessverre er det fortsatt stor usikkerhet knyttet til nytt behandlingsanlegg for uorganisk farlig avfall i Norge. Til tross for at spørsmålet har blitt diskutert og utredet i en årrekke, har regjeringen ikke greid å komme fram til en løsning for industrien så langt. Arbeidsplasser og bedrifter står på spill fordi regjeringen skaper uforutsigbarhet for næringslivets muligheter til å få håndtert avfallet. Hva gjør statsråden for å løse denne utfordringen, hvordan ser skissen til en løsning ut, og hvor raskt vil regjeringen nå lande denne situasjonen?»
9. Interpellasjon fra representanten Himanshu Gulati til utviklingsministeren:

«Norges strenge retningslinjer gjør at flere organisasjoner ikke kan motta bistandsstøtte. UAWC på Vestbredden er en slik organisasjon, hvor økonomiansvarlig/administrerende direktør i desember ble arrestert for å ha vært involvert i gjennomføringen av terroraksjonen hvor en 17 år gammel israelsk jente ble drept. UAWC og lignende problematiske organisasjoner er del av et prosjekt som har mottatt over 50 mill. kroner fra Norsk Folkehjelp de siste fem årene. Av elleve partnere er det ifølge NGO Monitor minst seks organisasjoner som det er sterk grunn til å tro ikke ville kunne kvalifisere til norsk bistand pga. blant annet terrorkobling. Hvordan sørger norske myndigheter for at organisasjoner som mottar norske bistandsmidler, ikke direkte eller indirekte kanalisere norsk støtte til organisasjoner som virker mot norsk utenrikspolitikk og som selv vil være diskvalifisert fra å motta norsk bistand?»
10. Referat

Presidenten: Det foreligger to permisjonssøknader:

 - fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Kari *Henriksen*, og fra Sosialistisk Venstreparti stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Solfrid *Lerbrekk* – begge i tiden fra og med 3. mars og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Vest-Agder: Odd Omland
For Rogaland: Eirik Faret Sakariassen

Presidenten: Odd Omland og Eirik Faret Sakariassen er til stede og vil ta sete.

Statsråd Tina Bru overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Jon Engen-Helgheim vil fremsette et representantforslag.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:01:59]: På vegne av representantene Siv Jensen, Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad og meg selv har jeg gleden av å fremlegge et representantforslag om tiltak for kontroll på grensen ved en ny migrantstrøm til Norge.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Fra statsministerens kontor foreligger følgende brev til Stortinget, datert 2. mars 2020:

«Statsråd ble holdt på Oslo slott 2. mars 2020 kl. 1100 under ledelse av Hans Kongelige Høyhet Kronprinsen. Det ble truffet følgende vedtak:

1. Statsråd Geir Inge Sivertsen gis avskjed i nåde.
2. Statsråd Torbjørn Røe Isaksen overtar inntil videre styret av fiskeri- og sjømatsaker i Nærings- og fiskeridepartementet, i tillegg til ansvaret han i dag har for Arbeids- og sosialdepartementet.
3. Statssekretær Trine Danielsen gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Geir Inge Sivertsen og utnevnes på nytt til statssekretær for statsråd Torbjørn Røe Isaksen i Nærings- og Fiskeridepartementet.
4. Alle endringene ovenfor skjer med virkning fra 2. mars 2020 kl. 11.30.»

Det refererte brevet foreslås vedlagt protokollen.
– Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:03:09]

Stortingets vedtak til lov om vern av forretningshemmeligheter (forretningshemmelighetsloven) (Lovvedtak 44 (2019–2020), jf. Innst. 161 L (2019–2020) og Prop. 5 LS (2019–2020))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:03:26]

Stortingets vedtak til lov om informasjonstilgang mv. for Kommisjonen for å granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner (Lovvedtak 45 (2019–2020), jf. Innst. 144 L (2019–2020))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:03:51]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Terje Aasland, Runar Sjøstad og Hege Haukeland Liadal om en kraftpolitikk som bygger norsk industri (Innst. 127 S (2019–2020), jf. Dokument 8:163 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Liv Kari Eskeland (H) [10:04:38] (ordfører for saka): Først er det på sin plass å takke komiteen for utmerkt samarbeid – smidige handsamingsprosessar frå alle partar og utvist tolmod frå forslagsstillarane si side ettersom prosessen for handsaming har teke noko tid.

Representantframlegget tek opp eit tema som eg trur dei fleste av oss her i denne salen har eit stort hjarte for, altså korleis syta for at norsk industri kan halda fram å skilta med at energien me nyttar som elektrisk kraft, er rein, men òg rimeleg, noko me alle meiner skal vera eit fortrinn for norsk industri.

Noreg har ei lang og stolt historie innan oppbygging av kraft, ryggrada i kraftsystemet vårt er den regulerbare vasskrafta. Me har i generasjonar lagt til rette for at den fornybare vasskrafta skal tena industrien og arbeidsplassane i Noreg. Dette har me gjort gjennom at delar av industrien har fått redusert sats og fritak for elavgift, tilsvarende 7 mrd. kr i samla lettar, jf. nasjonalbudsjettet 2020. Enkelte kundegrupper har òg fått redusert nettarif fastsett av Statnett.

Opphavsgarantiar er ei merkeordning for elektrisitet for å visa straumkundane at ei mengd kraft er produsert frå ei spesifikk energikjelde. Kraftprodusentar som sel opphavsgarantiar, får samtidig ei ekstra inntekt frå sin fornybare kraftproduksjon. Likevel er det slik at fleirtalet i ein merknad i Innst. 401 S for 2015–2016 ser at

systemet kan forbeholdt, der ein bad regjeringa «utrede nærmere hvordan endringer kan gjøre at systemet for fornybar energi med opprinnelsesgarantier og varedeklarasjon for strøm kan fungere bedre enn i dag».

Arbeidet er sett i gang i departementet, og tek dermed opp i seg det som forslagsstillarane har løfta fram i forslaga nr. 1 og 2. Me ser fram til at dette arbeidet vert lagt fram frå departementet si side.

Framlegget har òg i seg forhold som går på utmelding av AIB, og å syta for at Statnett sin tariffmodell vert innretta slik at industrien sin kostnadsdel reflekterer dei kostnadene den påfører nettet, og eit framlegg som omtalar likeverdig tariffnivå for store forbrukarar med høg brukstid, uavhengig av om elektrisiteten vert henta frå regional- eller transmisjonsnettet.

Statnett har i lengre tid jobba med tariffmodellen. Dette er eit krevjande arbeid der det skal takast omsyn til mange forhold. Det er lange høyringsprosessar. Det ligg likevel ikkje i departementet si form for eigarstyring å detaljstyra Statnett, slik representantane her legg opp til.

Å finna eit tariffnivå som er gjennomgåande for store forbrukarar med høg brukstid, er også komplekst, og staten har heller ikkje som eigar av Statnett høve til å påverka tariffen.

Eg ser fram til ein konstruktiv debatt.

Else-May Norderhus (A) [10:08:02]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for en bra jobb.

Arbeiderpartiet har i denne saken veldig mange forslag som skal bygge opp under norsk industri, med tanke på den kraftpolitikken vi har. Det er viktig at man tar grep og får utslipp ned her i verden, men det er også viktig at man tar riktige grep for å bygge opp under ordninger og løsninger som viser til reell bruk av den kraften man har. Opprinnelsesgarantiene er en utfordring i så måte, der man faktisk betaler for noe som viser til at det blir produsert fornybar kraft et eller annet sted, om ikke akkurat den kraften man kjøper. Så det blir litt sånn at man kjøper seg grønn, hva skal jeg si, grønn – jeg tenkte bare presidenten skulle begynne å sufflere meg – at man viser til grønne, gode ordninger, men så er det kanskje ikke helt sånn likevel, så man seiler litt under falskt flagg. Jeg setter veldig stor pris på en bra president her.

Det som er utfordringen, er at EØS-avtalen gir muligheter til å bruke handlingsrommet her, og det er nettopp det handlingsrommet vi har prøvd å finne i denne saken. Vi ser jo at hvis industriaktører, store industriaktører i Norge i dag skal begynne å bruke denne ordningen og på en måte mer og mer bli tvunget til å bruke den, er det mange millioner i utgifter på budsjettet for dem, noe som er krevende.

Oslo Economics kom med en rapport høsten 2018 som vi satte oss ned og studerte nøye. Det er viktig å se

på hva slags type løsninger man fant der. Ut fra det har vi jobbet med ulike aktører og funnet fram til disse forslagene som vi har lagt fram i denne saken, og det gjorde vi i juni 2019. I dag er det mars 2020. Vi har hatt tre statsråder i forkant av Tina Bru, så vi har store forventninger til at den nye statsråden faktisk setter seg inn i saken, tar grep og gjør noe med dette. Vi vet at alle de tidligere statsrådene har vært positive til å gjøre noe, men vi har på en måte ikke vært forelagt noe med tanke på hvilket resultat vi skal nå her. Så det har vi store forventninger til, rett og slett.

Jeg tenker at det er på høy tid å gå inn i det. Om det er en sak som regjeringen også vil komme tilbake til Stortinget med, blir vi gjerne med og ser på løsninger videre. Vi har også fått framlagt ulike forslag og har underveis hatt god dialog med saksordføreren, som også er veldig engasjert i dette. Jeg tror at hele komiteen, uansett om man er i posisjon eller opposisjon, ønsker å få gjort noe, og industrien vår er utålmodig, så jeg tenker at her er det viktigste budskapet nå, etter at saken har ligget så lenge, at det skjer noe.

Presidenten: Og at representanten sikkert ønsker å ta opp forslag?

Else-May Norderhus (A) [10:11:08]: Ja, det er riktig.

Presidenten: Da har representanten Else-May Norderhus tatt opp forslagene fra Arbeiderpartiet og forslagene Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne står sammen om.

Terje Halleland (FrP) [10:11:21]: Arbeiderpartiet er i denne saken opptatt av norsk industri og rammebetingelser for industrien. Det er veldig bra, og det skal Arbeiderpartiet ha ros for. Det er viktig at vi tilrettelegger for industrien, og at vi har rammebetingelser som gjør at den kan utvikle seg videre.

Jeg forstår også godt intensjonen i Arbeiderpartiets forslag, og ser de utfordringer som opprinnelsesgarantier gir. Likevel sliter jeg med å se hvilke bedre løsninger dette forslaget vil gi oss. Om man bare snur ryggen til, forsvinner dessverre ikke problemet av seg selv.

Norsk industri både har og har hatt konkurransefortrinn med den fornybare kraftproduksjonen. Det er den fordelen jeg forstår forslagsstiller ønsker å opprettholde.

Når internasjonale kunder og norsk industri ber om dokumentasjon på hva slags kraft som brukes for framstilling av deres produkter, skal «Made in Norway» bety fornybar og videre dokumentasjon være unødvendig. Tanken er flott, den. Men når resten av verden handler med garantier og lager systemer som skal hindre dobbelttelling, sliter jeg med å se hvordan Norge skal klare å stå utenom. Jeg ser vanskelig for meg at opprinnelsesga-

rantier vil forsvinne utenfor Norges grenser, uavhengig av hva Norge gjør i denne saken.

Norge som nasjon har til nå utvilsomt tjent på opprinnelsesgarantier, og norske kraftprodusenter har tjent gode penger på å utstede slike. Kraftprodusentene skal vi heller ikke glemme som den verdifulle næringsvirksomheten de er. Etterspørselen etter ren fornybar kraft kommer bare til å øke, og verdien av fornybar kraft, og spesielt magasinbasert vannkraft, vil være økende. Opprinnelsesgarantier er jo med på å forsterke dette og gjør fornybar energi enda mer konkurransedyktig.

Dette forslaget vil ramme kraftbransjen svært hardt. På den andre siden ser vi at handelen med opprinnelsesgarantier reduserer konkurransefordelen som fornybar kraftproduksjon gir norsk kraftkrevende industri.

Om oppsiden for industrien er så stor at den oppveier nedsiden for kraftbransjen, er jeg betydelig mer usikker på enn forslagsstillerne er. Så jeg tror det beste nå er å avvente hva departementet og en ny statsråd gjør for å få noen muligheter og et handlingsrom på bordet. Om situasjonen ikke er ny, er den iallfall enda mer aktuell enn noen gang. Det kan gjerne føre med seg at departementet prioriterer framdrift i saken.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:14:29]: Jeg vil begynne med å takke forslagsstillerne for å sette et viktig tema på dagsordenen.

Norsk kraftpolitikk og ikke minst god tilgang på ren og billig energi har vært en nøkkelfaktor for norsk industrireiseing i over hundre år. Det har bidratt til verdiskaping, innovasjon og produksjon av viktige eksportartikler over hele landet fordi verkene og fabrikkene har ligget nær energikildene, f.eks. aluminiumsproduksjon.

Norge er nær 99 pst. selvforsynt med fornybar kraft, og da hovedsakelig fra vannkraften. Det er derfor grunn til å sette store spørsmålsteget når norsk næringsliv ser seg nødt til å kjøpe opprinnelsesgarantier for ren kraft.

Umiddelbart ser ordningen med opprinnelsesmerking ut til å være et system for grønnvasking. Dessverre blir det feil for norsk industri, som i utgangspunktet er basert på nettopp ren energi. Det skal være vår fordel, ikke ulempe, og det bør skje uten at man skal være nødt til å kjøpe seg inn i en garantiordning.

At noen i 2020 skal komme og hevde at norske produkter ikke er klimavennlige fordi man ikke kjøper opprinnelsesgarantier, er derfor meningsløst. Det er blitt en ordning som er vanskelig å forstå for de fleste. Men når Senterpartiet i dag ikke støtter forslagene fra Arbeiderpartiet, handler det om at det allerede er en sak på gang om hvordan man kan gjøre systemet med såkalte varedeklarasjoner og opprinnelsesgarantier bedre enn i dag. Senterpartiet kan love at vi kommer til å gå kritisk inn i en slik sak når den kommer. Vi ønsker en nærmere

utredning av om opprinnelsesgarantiene har fungert i tråd med hensikten, og om man har oppnådd resultater for økt produksjon av fornybar energi, slik intensjonen var. Gitt den tverrpolitiske enigheten om at dette er en ordning som ikke fungerer etter hensikten, mener Senterpartiet en slik utredning er et godt sted å begynne før man vedtar konkrete endringer.

Senterpartiet deler forslagsstillerens bekymring for at industriens kostnadsandel på nettet øker. Usikkerheten rundt ny tariffmodell har vart i rundt to år og bidrar til at nye investeringer uteblir. Det er alvorlig. Det er ikke en god og forutsigbar industripolitikk i en tid der vi står oppe i en omstilling hvor vi skal omstille fra petroleumbasert, havbasert industri til landbasert, grønn industri. En ny tariffmodell må lages slik at industriens kostnadsandel på en objektiv og etterrettelig måte reflekterer de kostnader den faktisk påfører nettet, og den bør forskriftsfestes, slik at usikkerheten knyttet til nettkostnader minimeres. Forutsigbarhet er avgjørende viktig for industriens framtid, og vi er avhengig av mer landbasert industri i framtiden.

Jeg tar med dette opp forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold har tatt opp de forslagene han refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [10:17:46]: Også vi i SV deler forslagsstillerens bekymring for at norsk industri kan miste viktige konkurransefortrinn dersom man ser seg nødt til å kjøpe opprinnelsesgarantier som en form for dokumentasjon på at den kraften som brukes, er fornybar, når strømproduksjonen i Norge i utgangspunktet er basert på ren vannkraft.

I kampen mot klimakrisen vil verden trenge mer fornybar energi – fornybar energi som kan brukes til å erstatte den fossile. Også i Norge trengs mer fornybar energi for å fase ut den halvparten av vårt energiforbruk som er fossilt. Hensikten med opprinnelsesgarantiene som vi diskuterer i dag, var å gi insentiver til produksjon av mer fornybar energi. Om disse garantiene har gjort det i Norge, er et ubesvart spørsmål. Har garantiene bare gitt økt gevinst til kraftselskapene?

Noe av utfordringen nå er at opprinnelsesgarantiene selges til bedrifter og personer i andre land. Dermed blir bl.a. norsk industri sittende igjen med den kraften som angivelig ikke er ren, selv om elektronene de tar ut, for det meste kommer fra norske vannkraftverk.

Det virker som om det er bred enighet om at ordningen med opprinnelsesgarantier og NVEs varedeklarasjon ikke fungerer godt nok, selv om det ikke foreligger gode alternativer til disse i dag. Dette ble også påpekt av Stortinget da Stortinget behandlet energimeldingen. Det er også grunnen til at SV er med på forslaget

om å støtte videre opp om det arbeidet som allerede er i gang, og at vi bør få på plass en utredning av hele ordningen om opprinnelsesgarantier og hvordan disse best kan innrettes for å fungere optimalt.

Jeg tar opp forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ketil Kjenseth (V) [10:20:13] (komiteens leder): Det er bred enighet i salen om at det er mulig å gjøre merkeordningen bedre, men så stopper litt av enigheten der – hvordan vi skal gjøre det, og hvem vi skal fordele kaka på – for kraftindustrien har en rekke insentiver i dag. Saksordfører Eskeland pekte bl.a. på skatteinsentiver. Det er null elavgift, og norsk kraftindustri har også såkalte langsiktige kontrakter som mange andre land ikke har.

Omdømmeinntektene som vi kan si går til fornybar, er også en del av dette. Det andre er å bidra til å skifte ut forurensende kraft i Europa. De inntektene som i dag er påslaget, går til eierne. Å kalle det for en litt diffus kraftsektor – det er jo stort sett kommuner og vi innbyggere som er eierne i de selskapene. De har ikke så lyst til å miste inntekter. Omdømmespørsmålet er i høy grad også et spørsmål for forbrukerne, vi som strømkunder, som antakeligvis må betale et mellomlegg til industrien hvis vi skal subsidiere ytterligere.

Jeg synes også vi skal skjele litt utenfor Norges grenser, for diskusjonen så langt dreier seg egentlig om å gjøre Norge så annerledes som mulig. Det har vi vært lenge, med vannkraften vår. I dag kommer de andre europeiske landene opp med fornybar i stor stil, og det er jo det som er målsettingen, å få andre land til å gjøre som Norge. En kan si at dette er en ordening som kanskje går ut på dato framover i tid. Om det er om 5 år, 10 år eller 30 år, ser vi ikke helt konturene av per i dag, men jeg synes det er verdt å ta med seg den omdømmediskusjonen – om Norge skal stille seg på utsida i diskusjonen om å transformere energiforsyningen i Europa og ikke vise fram den fornybare sektoren vi har, med vannkraften vår og hvor viktig den er. Vi bygger også annen fornybar energi.

Digitalisering er en viktig del av den transformasjonen. Vi skal være med på det laget, og vi har gått foran sammen med Norden. Jeg oppfordrer til at vi fortsetter å henge sammen i de nordiske landene og også er med Europa på endringen til grønn energi. Det er her jeg tror representanten Else-May Norderhus prøvde å si grønnvasking. Det kan jeg ikke se at intensjonen er. Det er et ærlig forsøk på å få mer fornybar energi i hele Europa.

Statsråd Tina Bru [10:23:34]: Vannkraftressursene skal forvaltes slik at de kommer lokalsamfunnene våre

og nasjonen til gode. Vannkraften skal fortsatt være et konkurransefortrinn for norsk industri.

Det er ingen tvil om at norsk kraftproduksjon har meget lave utslipp. I 2018 var hele 98 pst. av elektrisiteten i Norge produsert fra fornybare kilder – hovedsakelig vannkraft, men også noe vindkraft.

Ordningen med opprinnelsesgarantier for strøm har vært omdiskutert lenge. Departementet har arbeidet med ulike løsninger for hvordan ordningen kan fungere bedre for både forbrukere, industri og kraftbransjen. Opprinnelsesgarantiene gir også store inntekter til norske produsenter av fornybar kraft. Inntektene kommer i hovedsak fra utenlandske kjøp av norske opprinnelsesgarantier. Samtidig er industrien bekymret for at ordningen svekker deres konkurransefortrinn med å være lokalisert i Norge.

Industriens bekymring skal vi ta på alvor. Jeg ser derfor på en løsning som bedre får frem budskapet om at strømmen i Norge er grønn. Både forbrukere, industri og kraftbransjen etterspør informasjonen som viser den faktiske klimavirkningen av norsk strømforsyning.

Ordningen med opprinnelsesgarantier vil bestå, men vi kan skille tydelig mellom denne og budskapet om at strømmen i Norge er fornybar og grønn. Jeg ønsker ikke å aktivt svekke ordningen med garantiene eller gjøre endringer som truer de store inntektene derfra, men å få ryddet opp i informasjonen om norsk strøm er viktig av flere grunner. Husholdninger, bedrifter og kommuner trenger et godt grunnlag for å velge mellom ulike energiløsninger, og industrien må kunne dokumentere at deres kraftforbruk har et lavt klimaavtrykk.

Så til forslagene om tariff i strømmettet. Det er strømkundene som dekker kostnadene i nettet. Mitt utgangspunkt er at alle kunder må være med på å dekke disse. Alle nettselskap har selv ansvar for å utarbeide tariff i tråd med gjeldende regler. Tariffene skal være basert på ikke-diskriminerende og objektive vilkår samtidig som de gir signaler om effektiv utvikling og utnyttelse av nettet. Statnetts endelige tariffmodell er ikke ferdig utformet og vedtatt. Jeg legger til grunn at Statnett selv utformer tariffene innenfor energilovgivningen og EØS-avtalen.

Hvis noen nettkunder skal betale mindre i nettleie, må de øvrige betale mer. Alle regionalnettselskap må selv vurdere om store forbrukere i deres nett har lik betydning for nettet som store forbrukere i transmisjonsnettet. Inndelingen i kundegrupper og dermed kostnadsfordelingen mellom ulike kunder skal baseres på relevante nettforhold. Dette er et prinsipp som en fast tariffmodell for store forbrukere i transmisjons- og regionalnettet også må bygge på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Else-May Norderhus (A) [10:26:34]: Det er en utfordring når man skal begynne å ta tak i ting, å få en balanse som både industrien og kraftselskapene og felleskapets inntekter vil bli fornøyd med, og det er nettopp det som gjør at denne saken er vanskelig. Det erkjenner også vi, men vi har prøvd å gjøre noe med det og prøvd å komme med løsninger.

Jeg vil utfordre statsråden på det med å rydde opp i informasjonsstrømmen. Vi har et forslag her om at NVE skal bidra med klarere informasjon om hva som er fysisk kraftforbruk, og hva som er kraftforbruk basert på opprinnelsesgarantier. Da er det interessant å høre hvordan statsråden ser for seg en løsning, siden man ikke støtter det vi har foreslått.

Så er jeg interessert i å høre hva statsråden mener om hvordan det hadde påvirket oss om vi hadde meldt oss ut av AIB-systemet.

Statsråd Tina Bru [10:27:38]: Jeg deler mange av de betraktningene som Arbeiderpartiet har om behovet for denne tydeliggjøringen, som jeg også sa i mitt innlegg. Det er ingen tvil om at dette er komplisert. Dette er noe vi har snakket om i veldig mange år. Jeg husker veldig godt fra da jeg var saksordfører for energimeldingen for flere år siden, at det også da var et tema.

Det er ikke enkelt å finne den gode løsningen, men jeg har tro på at vi skal få det til. Som sagt jobber jeg med det, sånn at ordningen kan fungere bedre og ivareta de ulike hensynene vi er nødt til å ivareta i Norge.

Jeg er enig i at det er utfordringer med garantiene, men statens medlemskap i AIB ser jeg ikke som en slik utfordring. Jeg er egentlig ganske overrasket over at Arbeiderpartiet kommer med et slikt forslag her i Stortinget i dag, uten at konsekvensene av noe sånt er utredet, for formålet med AIB er jo at de skal bidra til en etterrettelig handel med opprinnelsesgarantiene. Så uavhengig av hva man mener om ordningen, vil jeg jo tro at det er i alles interesse at dette skjer på en åpen og etterrettelig måte.

Else-May Norderhus (A) [10:28:35]: Jeg fikk ikke svar på det med NVE og kakediagrammet, som ligger konkret som et forslag, så det kan statsråden få mulighet til å svare på en gang til.

Når vi hører Venstre og Kjenseth, sier han at denne ordningen kanskje vil gå ut på dato. Men det er mer en trend at det kanskje kan bli pålagt industrien å ha det framover. Det er det ikke i dag. Men vi aner ikke hva som skjer framover, så vi må finne en måte å løse dette på som er forutsigbar for industrien.

Det er flere EØS-land som er ute av AIB-systemet, men det stenger ikke døra for at kraftselskapene kan selge opprinnelsesgarantier. Derfor burde vi aktivt trekke

oss ut så langt vi kan. For i dag er det ikke mulig å si at vi ikke vil ha noen opprinnelsesgarantier.

Jeg vil bare ha en vurdering av forslaget som vi har om NVE og informasjon, og hvordan statsråden vurderer opprinnelsesgarantier framover.

Statsråd Tina Bru [10:29:45]: Som sagt jobber vi med en løsning. Det vil være litt prematurt av meg nå å gå inn på et konkret forslag til løsning, for det er mange sider som må ivaretas. Men jeg er helt enig i at vi må se om vi kan få frem et tydelig budskap om sammensetningen av den fysiske strømforsyningen. Det er en av de tingene det er naturlig å se på for at også industrien skal kunne kommunisere på en annen måte enn i dag om hvordan den norske strømforsyningen faktisk ser ut, og hvordan deres forbruk er.

Det jeg savner litt i Arbeiderpartiets innfallsvinkel til denne saken er det å ivareta også kraftprodusentene. Dette er store inntekter for dem, det er store inntekter for mange kommuner. Å passe på at vi har et system som ikke svekker verdien av garantiene, vil også være ganske viktig. Jeg synes også det er verdt å ha med seg i dette bildet at 80–90 pst. av de garantiene som selges fra Norge i dag, selges til utlandet. Så det har ennå ikke i veldig stor grad påvirket norsk kraftintensiv industri. Det er ikke de som i hovedsak kjøper disse garantiene.

Som sagt: Det er mange hensyn som må ivaretas. Jeg ser frem til å kunne komme med en løsning etter hvert, men jeg har altså ikke hele løsningen her i dag.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [10:30:58]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Arne Nævra, Karin Andersen, Petter Eide, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes og Freddy André Øvstegård om solkraft (Innst. 150 S (2019–2020), jf. Dokument 8:16 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Else-May Norderhus (A) [10:31:50] (ordfører for saken): Komiteen har hatt til behandling en sak om sol-

kraft, og som saksordfører vil jeg si at jeg synes dette er et spennende forslag innenfor et område komiteen har hatt veldig få saker om så langt. Det er nok en del andre saker vi har hatt hyppigere, for å si det sånn.

Norge trenger ambisiøse mål og mer tilrettelagte rammer for å få fart på solkraftsatsingen, det er det ingen tvil om. Vi ligger bak de fleste, og det øker behovet for en selvransakelse, vil jeg si, for hvilke ambisjoner vi ønsker, og hva slags løsninger vi skal ha for å nå disse målene.

Våre naboer i Sverige har 10 000 installasjoner av solkraft i året, mens her har vi 2 000 installasjoner. Det at Enova nå fra april av ønsker å redusere solkraftstøtten, er det flere parti i komiteen som reagerer sterkt på. Vi ser at det er økende interesse for dette området politisk. Det er også noe man ser igjen i merknadene og forslagsstrømmen i denne saken.

Vi synes det er skuffende at regjeringen viser så liten interesse for og vilje til nye løsninger og til å ta grep som kan stimulere til flere prosjekt, framfor at de nå støtter reduksjonen som Enova har når det gjelder støtten deres. Regjeringen viser heller til at interessen har økt slik at det er flere aktører som ønsker dette produktet, og mener da at markedet selv skal styre det framover. Vi er ikke der ennå, slik vi ser det.

Så viser vi til at statsråden viste til at RME, Reguleringsmyndigheten for energi, skal sende ut en høring om plusskundeordninger for borettslag og sameiere, og at det er Olje- og energidepartementet som eventuelt vedtar endringene i de forskriftene. Det er regjeringens privilegium å gjøre det, men da må vi også kunne forvente at man bruker nok energi i regjeringen, kanskje til og med solenergi der, til å få tatt de nødvendige grepene. Statsråd Bru er jo som en sol i salen, så da tenker jeg at da er det håp, det er lys! (Munterhet i salen)

Regjeringen sier nei til forslag til vedtak IV, om å utrede en kombinasjon av tilskudd fra Enova med lån fra Husbanken, men imøtekommer nå forslaget om disse nye kriteriene med å si at miljødokumentasjon er et av de kriteriene man kan ha for å få lån. Det kan være en god start.

Forslag til vedtak I om å utrede ulike tiltak for å stimulere til økt produksjon av solenergi i Norge, imøtekommes ikke fra departementet, noe de begrunner med at de norske forskningsmiljøene og industrien selv skal være med i denne utviklingen, og de viser til at viktige virkemidler er etablert gjennom Enova.

Terje Halleland (FrP) [10:35:16]: Tilskudd og tilrettelegging for energieffektive lavutslippsløsninger er viktig i arbeidet med å få ned klimagassutslipp og spare på energibruken. Jeg tror imidlertid ikke at det er Stortinget som skal være den som skal stå bak de enkelte

bevilgninger og prioriteringer av teknologi. Jeg tviler på at det ville ført til så mye bedre løsninger.

Skal en lykkes med omstillingen, tror jeg det er noen som må se helheten og bevilge og prioritere pengebruken, lage programmer og tildele støtte til enkeltprosjekter, og Enova er vårt verktøy til å se denne helheten. Det skal ikke bare være en målsetting om å få flest mulig på kortest mulig tid til å endre hverdagen sin, men en må evne å tenke langsiktig, se hvilke produkter som kan gi nye løsninger, skape markeder og gi ny teknologiutvikling.

Utvikling av solcelleteknologi er nok i svært liten grad påvirket av det som blir gjort i Norge. Jeg både tror og anbefaler at vi skal fortsette å bruke Enova og det apparatet som vi har i dag for å vurdere nye løsninger og teknologier – å satse på disse er nødvendig i startfasen – og så fase ut støtteordninger, frigi kapital til å satse på nye og bedre løsninger og teknologier.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:36:55]: Sola er grunnlaget for alt liv. Omstillingen til en framtid der vi ikke lenger kan basere oss på det svarte, ikke-fornybare karbonet, må handle om det grønne fornybare karbonet og de fornybare ressursene. I dette er sola helt avgjørende, også her oppe i nord med lange vinternetter. Potensialet for å produsere energi fra sola er stort og vil være et viktig supplement til annen energi i framtiden.

Solenergi produseres lokalt, og Norge har mange flater der dette kan installeres uten store konflikter. Det kan være på takene hjemme hos oss, eller hos «folk flest», som noen liker å si, eller det kan være på driftsbygninger – i bruk eller ikke i bruk – i landbruket, eller som på ASKO's lager i Trondheim, der solceller allerede dekker flere tusen kvadratmeter og bidrar til produksjon av ren hydrogen til selskapets lastebiler.

Selv om vi begynner å se spor av solenergi også her i landet, er det rom for å satse mer. Bare i 2019 installerte svenskene over ni ganger flere solcelleanlegg enn vi gjorde her i Norge. Da er ikke løsningen å fase ut støtten, som varslet. Tvert om må støtten opprettholdes, og verktøyene for å stimulere til satsing må styrkes.

I forrige sak debatterte vi ny industripolitikk. Det er et viktig perspektiv også i denne debatten. Det å produsere solceller og komponenter til solenergianlegg er energikrevende. Norge har industri som produserer disse produktene, og vi gjør det basert på ren fornybar energi.

Vi må derfor lære av elbilpolitikken videre i omstillingen til en mer klimavennlig tidsalder. Norge har kommet godt i gang med omstillingen av personbilparken gjennom fordelene for nullutslippsbiler. Særlig har dette bidratt til en kraftig økning av elbiler på norske veier, men så langt har det ikke bidratt i veldig stor grad

til ny norsk industri eller varige arbeidsplasser av betydelig omfang, om vi ikke ser på de som installerer lade-stasjoner rundt omkring.

I solenergi har vi en opplagt mulighet. Vi kan ved å stimulere husholdningene og industrien til å bidra til å øke energiproduksjonen gjennom å satse på ren energi også sørge for norsk industribygging. Norske solcelleprodusenter har så langt vært gjennom en ganske turbulent tid med både opp- og nedturer. Ved å knytte offentlige støtteordninger for installering av solcelleanlegg til anleggets klimaavtrykk vil norske solenergiprodukter komme vesentlig bedre ut enn konkurrerende industri, f.eks. i Kina, hvor solcelleproduktene er basert på kullenergi. Da kan vi altså bidra til at klimaomstillingen også bidrar til industriomstilling basert på ikke-fornybare ressurser.

Jeg tar med dette opp forslagene Senterpartiet har sammen med Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Da har representanten Ole André Myhrvold tatt opp de forslagene han refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [10:40:13]: For litt siden var komiteen på reise til Svalbard. Da vi kom til flyplassen i Longyearbyen, kunne vi se at også på Svalbard er det et potensial for solkraft. Der er den ene veggen dekket av solceller, og antall soltimer i Longyearbyen er i løpet av et år like mange som antall soltimer i de mer sørlige delene av Norge. Dette viser at også Norge har et stort potensial for å satse på solkraft.

Skal vi klare å stanse klimakrisen, må vi sørge for at alle får blitt med i omstillingen. Vi må ha en politikk som sørger for at folk flest kommer bedre ut, og skal de ha mulighet til å bli med, må vi sørge for at folk flest ikke blir låst fast i dyre, forurensende og energikrevende løsninger. I dag er det i realiteten kun de som har egenkapital og midler, som har de beste mulighetene til å bruke tilskuddene fra staten gjennom Enova for å produsere strøm og legge solceller på sine egne tak. Det gjør at veldig mange faller utenfor og ikke får muligheten til å være med på den omstillingen vi skal gjennom – at de ikke får muligheten til å redusere sine egne energiutgifter gjennom en mer desentralisert og egenprodusert strøm.

Derfor mener vi i SV at man må opprette energilån, man må videreføre støtten fra Enova og øke tilskuddene til solkraft. I tillegg må vi gi borettslag, sameier – ja, kanskje hele nabolag – muligheten til å produsere og bruke solkraft sammen.

Solkraft er i dag den kanskje beste og enkleste løsningen på det største problemet verden står foran. Det har i dag få konflikter knyttet til seg ved bruk av arealer, siden det i dag i stor grad er snakk om å ta i bruk allerede eksisterende bygninger og utbygde områder. Derfor har

SV fremmet dette forslaget i Stortinget, og jeg vil med det ta opp forslagene SV har sammen med Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ketil Kjenseth (V) [10:43:26] (komiteens leder): Jeg vil gi ros til Sosialistisk Venstreparti, som har fremmet disse forslagene, for vi trenger debatt om utviklingen av en sektor som kommer til å bety veldig mye for den omstillingen av fornybar energi vi er inne i.

Norge har gitt et bidrag til teknologiutviklingen når det gjelder solceller. Men vi gir nå et enda større bidrag i omleggingen vi foretar innenfor elbiler. Det neste skrittet blir lagringsmuligheten, og det er på vei batterier som kan være det mellomlageret som gjør at vi kan utnytte energien flere timer i døgnet. Elbiler er et av disse mellomlagrene. Når vi får satt mange elbiler inn i system og kan bruke dem som lager, er også det et stort bidrag. Men vi må diskutere om det neste skrittet skal være støtte til batteriene, som per i dag har en noe for høy pris til at folk setter dem inn.

Vi skal være glad for at det finnes teknologier som er så rimelige at det nesten ikke er nødvendig med støtte-tiltak. Her går utviklingen veldig raskt, og det kommer mer og mer effektiv teknologi.

Jeg har selv solcellepaneler på taket mitt på Gjøvik. Der har vi seks-sju måneder med vinter, men nå i februar har jeg hatt produksjon ganske mange dager. Det er sånn at noen må gå foran og prøve ut. Jeg har ikke gjort dette i noen stor skala, men jeg ser hvilken utvikling som kommer. Jeg kan følge med på mobiltelefonen min til enhver tid. Det skaper også mer bevisste forbrukere. Vi diskuterer også om vi skal innføre effekttariffer. En del av dette er også å redusere forbruket av energi og bruke den så effektivt som mulig.

Vi må også se på noe annet enn hustak. I landbruket har de mange takflater, og de er storforbrukere av energi. Det passer ikke i dag å ta den i bruk på melkeroboten, men det er mange ventilasjonsanlegg som står og går, og der sola kan spille en betydelig rolle for bonden. Det kommer også på andre områder. Særlig når det gjelder digitaliseringen av gårdsbrukene, får en med en teknologi som gjør at en kan sambruke, enten det gjelder biogass eller det er andre småskala fornybare muligheter på de enkelte gårdene.

Vi har mer enn 20 000 ansatte i norsk elektrifiseringssektor. Det kommer til å øke i takt med at vi faser ut olje og gass. Vi bygger opp en helt ny industri. Denne bygges opp over hele landet, det er ikke bare sør i Norge, hvor det er minst snø og flest soldager – det passer over hele landet.

Statsråd Tina Bru [10:46:42]: I Norge er vi så heldige å ha en nesten *utslippsfri* elektrisitetsproduksjon. Store deler av energiforsyningen vår er allerede basert på fornybare og klimavennlige energikilder – det skal vi ikke glemme når vi diskuterer solkraft.

I regjeringsplattformen peker vi på behovet for å opprettholde og gradvis styrke mulighetene for egenprodusert energi for husholdninger, borettslag og landbruk. Samtidig må vi sikre et veldrevet og effektivt strømmnett.

For å nå våre klimamål blir elektrifisering veldig viktig. Elektrifisering og nye forbruksmønstre utfordrer det tradisjonelle strømmettet, som er noe av den mest samfunnskritiske infrastrukturen vi har. NVE anslår at det i alle nettnivåer er et investeringsbehov på ca. 135 mrd. kr frem mot 2027. Dette må betales av alle strømforbrukere i det store spleiselaget som strømmettet vårt er – og da må vi sørge for at vi bygger effektivt.

Nye løsninger, som f.eks. mikronett, smart grids, solenergi osv., vil kunne bidra til å dempe noe av investeringsbehovet i det tradisjonelle strømmettet og dermed virke dempende på nettleien. Derfor er det viktig med utvikling av nye løsninger. Både viktig og gledelig er det når næringslivet ser nye muligheter og dermed bidrar til at vi får enda mer fart på utviklingen.

Det er klare indikasjoner på at solenergi i Norge i dag er lønnsomt. Vi har sett en betydelig vekst i bruk av solenergi de siste årene. Regjeringen mener at driften av kraftsystemet og krafthandelen så langt som mulig må baseres på markedsmessige løsninger. Samtidig har vi et omfattende offentlig virkemiddelapparat for å utvikle og stimulere til bruk av nye energiteknologier.

De viktigste virkemidlene er etablert gjennom Norges forskningsråd, Enova og Innovasjon Norge. Samlet kan de bidra med støtte til prosjekter i hele innovasjonskjeden fra idé og frem til teknologien tas i bruk.

Enova skal opprette virkemidler med sikte på å oppnå varige markedsendringer. Målet er ikke at det til enhver tid skal utbetales støtte, men at vi hjelper til og hjelper frem gode løsninger, slik at de på sikt er konkurransedyktige uten statlig støtte.

Rammene for Enovas virksomhet settes i fireårige avtaler. Innenfor rammene av avtalen er det opp til Enova å prioritere mellom områder, utvikle programmer og tildele støtte til enkeltprosjekter.

NVEs forslag om effekttariffer, som nå er på høring, skal bidra til at vi over tid unngår unødvendige nettinvesteringer og holder nettleien nede for alle. Effekttariffer vil også sikre en mer rettferdig fordeling av kostnadene i nettet.

Effekttariffer innebærer at besparelsen – gjennom nettleien – av å installere solceller blir noe redusert. Det er fordi installasjon av solceller i liten grad reduserer be-

hovet for nettkapasitet. Selv med sol på taket vil de aller fleste kundene trenge strøm fra nettet på kalde og mørke vinterdager.

Endringene som er foreslått i nettariffene, vil imidlertid ikke redusere innsparingen egenprodusenter av strøm får gjennom sparte strømavgifter og forbruksavgift.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:49:52]: Oj, jeg må bare finne balansen her – etterdønninger etter helgen. (Latter i salen.)

Jeg er stadig ute og møter folk med landbrukseiendom. De er opptatt av å ta del i det grønne skiftet. Landbruket har sågar inngått en avtale med regjeringen om kutt i klimagassutslipp på 5 millioner tonn. Samtidig er konfliktene rundt utbygging av fornybar energi på vindmøllensiden store, mens vi vet at produksjon av solenergi vil kunne bidra til å supplere markedet kraftig.

Hvorfor vil ikke regjeringen bidra til å framskynde disse prosessene, sånn at vi får mer solenergi på driftsbygninger i landbruket? Vi ser også at de i landbruket som har installert solcellepanel, sliter med å få solgt overskuddsenergien fordi man møter formelle hindringer.

Statsråd Tina Bru [10:50:47]: Jeg er ikke enig i utgangspunktet til representanten Myhrvold, for det har vært en stødig vekst i bruken av solenergi. Det skjer veldig mye positivt, men hvis man hører på debatten som har vært her i dag, høres det nesten ut som ingenting har skjedd innenfor utvikling av solkraft. Det er ikke tilfellet. Utviklingen i bruk av solkraft i Norge har vært svært positiv de siste årene. Bare i 2018 ble det delt ut i underkant av 15,3 mill. kr til 837 solcelleanlegg på private boliger bl.a. Jeg er kjempesur at landbruket også skal ta del i det. Jeg mener bare at virkemidlene faktisk er ganske gode i dag, og det er ingen tvil om at vi ønsker å fortsette å støtte opp under det. Derfor har Enova fortsatt mulighet til, f.eks. gjennom Enova-tilskuddet, å gi støtte til solcelleanlegg.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:51:31]: Det er faktisk slik at svenskene i fjor installerte ni ganger mer enn det vi gjorde her i landet. Det betyr at vi har et ganske stort potensial. Når jeg møter folk i landbruket rundt om i hele landet som ønsker å installere solcelleanlegg, er det forvirring om hvordan systemet fungerer, og det er usikkerhet om hvorvidt man får levert overskuddskraft ut på nettet.

Vil statsråden ta initiativ til å rydde opp i regelverket, slik at det faktisk blir mulig å få levert overskudds-

kraft på nettet, at man får tatt i bruk det potensialet som finnes rundt på låvetak og andre driftsbygninger?

Statsråd Tina Bru [10:52:09]: Igjen mener jeg det tegnes et bilde som ikke helt stemmer med virkeligheten. Solcelle er åpenbart noe som flere tar i bruk i dag. Vi hadde ikke hatt den veksten vi har hatt, hvis ikke det var tilfellet.

Jeg er helt enig i at vi må ha støtteordninger som er innrettet på en måte som gjør at det utløser innovasjon og støtter teknologi i vekstfasen. Det mener jeg også vi har. Jeg vil advare mot at vi detaljstyrer Enova. Vi har ganske dårlig erfaring med politikere som velger løsninger og teknologier. Det er Enova som har fagkompetansen til å gjøre helhetlige vurderinger. Jeg mener også at skal man eventuelt ha støtteordninger – som vi allerede har, men enda flere støtteordninger innenfor solkraft – må det i så fall være andre virkemidler, ikke at det skal finansieres av alle over nettleien. Det tror ikke jeg er en god løsning.

Lars Haltbrekken (SV) [10:53:06]: Statsråden var i sitt innlegg inne på at det framlagte forslaget til effekt-tariffer kan redusere lønnsomheten for den enkelte installasjon av solcelleanlegg rundt omkring i landet. Nå er dette bare et forslag fra NVE, og det er til behandling i Olje- og energidepartementet. Mitt spørsmål er om statsråden vil sørge for at vi får et system for effekt-tariffer som i alle fall ikke hemmer satsing og etablering av solkraft rundt omkring i landet – som ikke svekker lønnsomheten i det.

Statsråd Tina Bru [10:53:58]: Som jeg sa i mitt innlegg, er vi klar over den utfordringen, men jeg mener samtidig at det er et ganske viktig prinsipp at alle er med på å bære kostnadene for vårt felles strømnett. Selv med solceller på taket er man avhengig av å være koblet til nettet, for man trenger også strøm når solen ikke skinner og det er kalde vinterdager, f.eks. Vi må i så fall bruke andre virkemidler – som jeg også var inne på i et tidligere svar – til å stimulere til mer solkraft, ikke bruke nettleien som det eneste virkemidlet. Det er også viktig å huske på at selv med forslag om nye effektavgifter vil det fortsatt være penger å spare på å installere egen strømproduksjon, f.eks. med solceller. Men det er som sagt andre ordninger som støtter opp under solceller, man har plusskundeordningen, man har fritak for elavgift på egenprodusert strøm og andre støtteordninger.

Jeg er klar over den utfordringen, vi skal følge tett med på det, men jeg mener at det er et viktig prinsipp i bunn om at alle må være med på å finansiere vårt felles strømnett.

Lars Haltbrekken (SV) [10:54:52]: Jeg takker for svaret og har et annet spørsmål til statsråden. Flertallet i denne sal kommer i dag til å avvise flere av våre forslag. Ett av dem går ut på å få installert solceller på tak på offentlige bygg, at man kan stille krav gjennom offentlige anbud om at det skal etableres solceller. Selv om dette stemmes ned i Stortinget i dag, vil statsråden ta initiativ til at denne typen krav kan komme inn i offentlige anbud?

Statsråd Tina Bru [10:55:37]: Jeg er enig med representanten Haltbrekken i at det å bruke offentlige anbud for å fremme det grønne skiftet er en viktig del av klimapolitikken. Regjeringen har varslet en handlingsplan for klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon, den er i en startfase nå.

Når det gjelder energirelaterte spørsmål i offentlige anbud, vil jeg slå et slag for også her å tenke helhetlig. Vi må ikke glemme at tiltak som smart styring av energibruken, fjernvarme og energieffektive bygg spiller en veldig viktig rolle i energisystemet. Her har vi heldigvis ganske mange virkemidler på plass allerede. Det har betydning for den omfattende omstillingen vi skal igjennom til lavutslippssamfunnet, at det skal være mest mulig kostnadseffektivt.

Ja, jeg er enig i hovedprinsippet om at det er bra å bruke offentlige anbud for å fremme det grønne skiftet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Ketil Kjenseth (V) [10:56:49]: Vi har snakket om landbruket som en aktør med mange takflater. Kommunal sektor er en annen aktør som har store mengder takflater. Jeg nevnte Gjøvik som et eksempel.

Vi har hatt et lokalvalg, der vi har skrevet nye samarbeidsavtaler. Det er alltid en kiving mellom Gjøvik og Hamar. Så i samarbeidsplattformen i Gjøvik har flertallet, som er Senterpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, skrevet at vi skal slå Hamar når det gjelder å legge solceller på tak. De skal legge solceller på hele nye Ankerskogen svømmehall – det er en stor takflate. Men i Gjøvik har vi pekt på barnehagene, som har mange takflater. Der vi har en stor mulighet. Det å skape sånne konkurranser også i kommunal sektor er viktig, for det betyr at en kan bruke vannkraften på et annet vis og skaffe seg bedre inntekter bl.a. til industri eller ved salgers.

Hytter er et annet område hvor det er mange takflater. Det er mange grunneiere som har delt ut areal til hytteutbygging, som vi også må se på om vi kan bruke på denne måten.

Så tar SV opp i representantforslaget sitt borettslag. Det jobbes med regelverket for å se på tilskuddsmuligheter til borettslag. Vi må også se på om man kan pålegge utbyggere av boliger der det ikke er andre muligheter, å legge solceller på taket når en bygger.

Låneordninger er også en viktig del av dette når en skal finansiere boliglån – at en får såkalte grønne lån. Det gjelder for flere enn Husbanken å stimulere til det.

Så til rammevilkårene. Statsråden har pekt på mange av dem. Det er sånn at de som produserer egen strøm, ikke får nettleie. Det er også en viktig del av inntjeningen her, som få snakker om, men som vi må bli bedre til å prate om. Jo mer du produserer, jo mindre nettleie. Det er i dag en stor del av strømutfikten for en forbruker.

Dette må vi fortsette å tilpasse til teknologien og til utviklingen. Det er en stor optimisme rundt bruk av solceller i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [10:59:15]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Sandra Borch, Geir Pollestad, Ole André Myhrvold og Per Olaf Lundteigen om eierskap og skattlegging av vindkraft i Norge (Innst. 149 S (2019–2020), jf. Dokument 8:19 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ruth Grung (A) [11:00:13] (ordfører for saken): Jeg takker komiteen for samarbeidet, pluss at jeg vil gi ros til Senterpartiet, som har fremmet en viktig prinsipiell sak som handler om eierskap og skattlegging av vindkraft i Norge.

Vindkraft på land er blitt konkurransedyktig, og det er økende interesse for å investere i vindkraftanlegg. Etter at saken var ferdig behandlet i komiteen, har regjeringen besluttet ikke å gå videre med kraftskatteutvalget, som også var relevant for skattlegging av vindkraft. Det er dermed uvisst hvordan og når regjeringen eventuelt vil følge opp prinsippet om naturressursskatt som kan komme vertskommunene til gode.

Komiteen har et annet flertall enn Stortinget, og det blir mest sannsynlig ikke flertall for noen av komiteens gode tilrådinger.

De enkelte partiene vil redegjøre for sine synspunkt, mens jeg i resten av innlegget konsentrerer meg om Arbeiderpartiets politikk.

Vi har registrert at det er økende motstand mot vindkraft på land, og Arbeiderpartiet mener det haster å få på plass en politikk som gir bedre aksept i befolkningen for investering i fornybar energi.

Det er behov for langt bedre prosesser for etablering av vindkraftanlegg. Det gjelder spesielt samhandling med kommuner og lokale aktører. Ny kunnskap om påvirkning på naturmangfold må legges til grunn. Prosessene må være åpne, og de ulike avveininger må være kunnskapsbaserte. Det er også behov for mer forskning på effekten av eksisterende anlegg på miljø, naturmangfold og nærområder.

Arbeiderpartiet mener naturressursskatt må utredes, og målet må være at vertskommunene får en rimelig andel av verdiskapingen. Det er helt avgjørende for å få realisert bærekraftige prosjekter for fornybar energi.

Arbeiderpartiet mener forsyningsikkerhet og oppnåelse av klimamål er et nasjonalt ansvar, og selv om vi forventer langt bedre dialog med kommunene, vil vi ikke gi vetorett til kommunene når det gjelder etablering av vindkraft.

Naturressursene tilhører fellesskapet, og prinsippet om hjemfall skal legges til grunn for all bruk av naturressurser. Konesjonstid på maks 30 år mener Arbeiderpartiet ivaretar prinsippet om hjemfall, og at fellesskapet dermed sikres kontroll over vindkraftressursene.

Det er viktig at vindkraftinstallasjoner etter endt konsesjonstid blir fjernet, og at landskapet tilbakeføres så langt det er mulig. Vi er usikker på om dagens ordning gir tilstrekkelige garantier for at det skjer. Vi ber derfor regjeringen gå igjennom konsesjonsvilkårene for både eldre anlegg og de framtidige.

Den siste tiden har det vært flere medieoppslag om utenlandske investorer som ikke skattlegges med selskapskatt i Norge. Resultatet er at store inntekter fra norsk vind sendes rett til skatteparadis. Det er gjennomført noen endringer med virkning fra 2019, men vi er usikker på om disse er tilstrekkelige. Vi ber om at de blir evaluert, og at man kan se på nye tiltak.

Liv Kari Eskeland (H) [11:03:29]: Regjeringa har sett seg ambisiøse mål. Elektrifisering av Noreg er eitt av dei måla me jobbar med for å gje vårt bidrag for å oppfylla Parisavtala. For oss her i Noreg er elektrifisering einstyddande med bruk av fornybar energi.

Skal me greia å nå desse måla, vil vindkraft etter kvart kunna gje eit vesentleg bidrag inn i denne energi-

miksen, som eit tillegg til ryggrada i den fornybare energien vår, nemleg den regulerbare vasskrafta.

Vindkraft er likevel eit tema som har fått større aktualitet dei siste åra. Fleire forhold er årsak til dette, og eit av dei er arbeidet med nasjonal ramme for vindkraft, som no har gått framover, og i tillegg ei auka investering i vindkraftanlegg for å nå måla i elsertifikatorordninga. Parallelt har me òg kostnader som har gått ned for prosjekt, og det har vorte større bevisstheit i opinionen omkring desse prosjekta, når dei no har vorte aktualiserte.

Men konsesjonar gjevne for fleire år sidan har skapt lokale protestar når dei har vorte sette i gang. Det ein trudde ein hadde sagt ja til, viser seg kanskje å ha utvikla seg til å verta eit anna anlegg enn det ein meinte ein sa ja til den gongen. Det synest å vera stor einigheit på tvers av alle parti om at konsesjonsreglane må strammast inn, og at ein må få på plass eit skatteregime som syter for at inntektene frå vindkraftanlegga gjev verdiar også til fellesskapet. Her er det viktig at det også lokalt vert lagt igjen verdiar, slik at utbygging òg har legitimitet i lokalsamfunnet.

Høgre har nok ei litt anna tilnærming til heimfall enn det Senterpartiet og Arbeidarpartiet forfektar. Ja, det er nokre likskapstrekk mellom vasskraft og vindkraft, men dei skil seg òg på viktige punkt. Regulær vasskraft er store prosjekt som har anlegg etablert for fleire generasjonar. Vindkraft, derimot, er førebels ein ung industri med anlegg som stort sett er mogne for utskifting når konsesjonstida er ute. At staten då skal overta utrangerte vindmøller, synest ikkje rasjonelt. Grunnen dei står på, er òg i stor grad leigd ut av private grunneigarar eller kommunar.

Høgre meiner ein heller må gå gjennom innstrammingar i konsesjonsvilkåra for å syta for at ein i endå betre grad sikrar at det er økonomi i prosjekta til å gjennomføra sanering og tilbakeføring av anlegga etter enda konsesjonsperiode. Men dette har ingenting med heimfall å gjera. Sikring av tilbakeføring av områda etter enda konsesjonstid er eitt av dei momenta departementet no ser på når konsesjonsreglane er til evaluering og utbetring.

Forslaga frå forslagsstillarane er allereie til vurdering i departementet. Me finn difor ikkje grunn til å vedta at regjeringa skal jobba med noko dei allereie er i gang med. Regjeringspartia kjem difor ikkje til å gå inn i dei framlegga som me i dag er bedne om å ta stilling til.

Terje Halleland (FrP) [11:06:39]: Vindkraft har bokstavelig talt vært i vinden de siste årene, og holdningene til vindkraft ute i Kommune-Norge har i svært mange tilfeller endret seg totalt. I Rogaland ble det for få år siden gitt konsesjoner til vindkraft over en lav sko. Det ble presset på fra alle kanter, og Senterpartiet alene

ville tapetsere fylket med 1 000 vindmøller. Nå møter både Senterpartiet og kommunene seg selv i døra.

Det er mye som har endret seg siden den gang. Vind var ikke lønnsomt, teknologien var ikke ferdig utviklet, og det er lett i dag å se at mange av de konsesjonene som er blitt forlenget, har vært uheldige. Da mener jeg ikke at de er uheldige bare for kommuner og for grunneiere som blir negativt berørt, men for hele bransjen, når en ser de reaksjonene som nå kommer, og som rammer hele vindkraftbransjen som helhet.

Å innføre hjemfall på prosjekter som har en levetid på rundt 25 år, ser jeg på som lite formålstjenlig. Vi må ikke ende opp med at staten skal overta prosjekter som andre skulle avvikle og rydde opp i. Da må det være viktigere at vi kan pålegge og sikre at utbygger har garantier for opprydding og tilbakeføring når konsesjonene utløper.

Endring av konsesjonsregler ser jeg i likhet med forslagsstillerne fram til, og jeg mener at statsråden burde komme med en stortingsmelding om vind både på land og på havet. Denne kunne inneholdt nye krav til konsesjoner og om skatt og annen kompensasjon til berørte kommuner.

Jeg er uansett svært glad for at det ligger an til å bli en endret og mer helhetlig tilnærming til vindkraft. Det må legges mye mer vekt på samfunnsøkonomien, og i den må naturinngrep og tap av natur medregnes, i tillegg til nettilgang, behovet for kraft og ikke minst økonomi.

Det fremmes også i dag et forslag om lokal vetorett og at det skal gis konsesjon i tråd med lokale ønsker. Dette er noe som Fremskrittspartiet i stor grad støtter, men som vi ikke kommer til å stemme for, og det vil jeg gjerne begrunne: Fremskrittspartiet ønsker ikke å støtte utbygginger som ikke har den ønskede samfunnsgevinsten, selv om kommunene ønsker utbygging. Behovet for kraft må være til stede, og kostnader til nettilknytning må i sin helhet dekkes inn av prosjektet. Men så ser vi at det kan være anlegg som ligger i to kommuner, der berørte kommuner kan ha hver sin mening, og så har vi prosjekter som kan være avgjørende for annen næringsvirksomhet.

Dette er bare en mer praktisk tilnærming, og jeg kan gjerne presisere at det vil sitte ekstremt langt inne for oss å gi en konsesjon som er i strid med lokale kommunestyrevedtak.

Sandra Borch (Sp) [11:09:46]: Norge er et land med mye vind og sånn sett begunstiget med store vindressurser. I de senere årene er vindkraften blitt konkurransedyktig med vannkraft, og vi merker stor interesse for å investere i vindkraft på land. Utviklingen når det gjelder vindkraft, har i så måte kanskje gått litt for fort når

det kommer til offentlig eierskap og manglende skatteregime for vind.

Ofte ser vi også at vindkraft sammenlignes med vannkraft. Begge gjør omfattende bruk av naturressurser og produserer samme vare i samme marked. Men i motsetning til i vannkraftsektoren er det i hovedsak utenlandske kapitalkrefter som står bak investeringene i vindkraft, og det gjelder ingen begrensninger for slike investorer. I den siste tiden er det avdekket eksempler på at store inntekter fra vindparker i Norge ikke skattlegges med selskapsskatt i Norge. Vi har sett at de utenlandske eierne av Tellenes vindkraftverk i Rogaland sender store inntekter fra norsk vind til en skattefri øy i Karibien.

Til vindkraften som bygges ut, er det ikke et godt nok lovverk selv om man benytter seg av en allmenn ressurs som er geografiske områder og i stor grad natur. I dag ser man at stadig flere av vindkraftverkene kjøpes opp av utenlandske interesser. Senterpartiet har i dag fremmet disse forslagene fordi vi ønsker en lokalt forankret utbygging av vindkraft som ivaretar landskap og naturkvaliteter og eksisterende næringer og bidrar med inntekt til lokalsamfunnene. Ved utbygging på land må dette være i tråd med lokale ønsker og kommunestyrevedtak, og det må sikres nasjonalt eierskap.

I tråd med langvarig norsk tradisjon for naturressursutnyttelse er det behov for å innføre et skatteregime for vindkraftsektoren som både sikrer Norge en andel av den verdiskapingen som landets naturressurser gir opphav til, og som sikrer naturressurskommunene deres rettmessige andel. Senterpartiet mener at vinden og naturområdene i likhet med vannet, oljen og gassen er en ressurs som tilhører fellesskapet. Vi foreslår derfor å innføre bestemmelser som gjør at kommuner som avsetter arealer til vindkraft, skal få mer igjen av inntektene gjennom en naturressursskatt, samt at det bør utredes forslag til en hjemfallsordning for vindkraft, slik som det er for vannkraft.

I tillegg er det viktig at man ved utbygging av vindkraft har lokal aksept. Derfor fremmer Senterpartiet også forslag om en lokal vetorett i kommunene, at man skal kunne si nei om man ikke ønsker å avsette arealer til slike utbygginger.

Det forundrer meg at Fremskrittspartiet ikke er med på et slikt forslag. Man har jo kunnet lese i media den siste tiden at dette skulle de være med på. Men de sier som vanlig én ting i media og stemmer for noe helt annet i stortingsalen.

Jeg tar med dette opp forslagene som Senterpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Sandra Borch har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [11:13:07]: Verden står foran to fundamentale miljøutfordringer. Det er klimakrisen, og det er det vanvittige tapet av naturmangfold. Vi må som samfunn løse begge disse utfordringene.

Fram til i dag har mye av vår kraftutbygging, enten det har vært vind- eller vannkraft, gått på bekostning av viktige naturverdier. Samtidig har dette gitt oss en utslippsfri kraft- og strømproduksjon som er renere enn i de aller fleste andre land. Men selv om nærmere 100 pst. av vår strømproduksjon er fornybar og utslippsfri, er halvparten av vårt energiforbruk fortsatt fossilt. Det må vi bli kvitt, og da trengs det mer fornybar energi også her, samt selvsagt satsing på energieffektivisering.

Vi må som storting ta lærdom av den kraftutbyggingen vi har sett de siste årene. Deler av den har utløst store protester, det siste året mot vindkraft. Når det skal bygges ut fornybar energi, må vi derfor ta langt større hensyn til naturen og til vårt urfolk, samene, enn det som har vært gjort fram til i dag. Derfor ser vi fram til at regjeringen kommer med forslag til endringer i konsekvensprosessene i vindkraftsaker. Vi håper endringene blir såpass omfattende at de må behandles av Stortinget. Hvis ikke frykter vi at det blir flikking på et system som er for dårlig.

I tillegg må vi ta lærdom av hvordan vannkraften ble bygd opp i Norge. Vi sørget for at vannkraften var i det offentlige eie, og at det ble satt begrensninger for hvor mye private interesser kunne eie av den felles ressursen som vannkraften er. Det må vi gjøre også for vindkraften. Akkurat som vannet er fellesskapets eie, er også vinden det.

Jeg blir litt forundret når jeg i debatten om vindkraft hører folk som er bekymret for at det er så mange utenlandske aktører inne på vindkraftsiden. Det er bare SV som i dag fremmer et forslag som kunne ha gjort noe med den situasjonen. Det er bare vi som står bak forslaget om at vindkraften skal ha de samme eierskapskravene som vi har til stor vannkraft. Jeg oppfordrer de partiene som er bekymret for at det er utenlandsk kapital som kommer inn, om å stemme for SVs forslag om at de samme kravene skal gjelde for vindkraft som for stor vannkraft. I tillegg må vi sørge for skatteregler som gjør at fellesskapet sitter igjen med gevinsten, ikke minst de kommunene som stiller sine områder til disposisjon.

Jeg tar med det opp forslaget fra SV.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ketil Kjenseth (V) [11:16:31] (komiteens leder): Det er mange gode grunner til å diskutere vindkraftregimet nå. Vi styrer på de rød-grønne partienes overordnede rammevilkår. De siste ti årene har det blitt bygd ut mye vindkraft i Norge, kanskje overraskende mye, og det

bør særlig de rød-grønne partiene ta ad notam. Sammen med de rammevilkårene vi har hatt, har vi hatt en ordning med grønne sertifikater, en slags innmatingstariff som har stimulert til mange konsesjons-søknader og mye utbygging av vindkraft i Norge.

Det er dagens regjeringspartier og Fremskrittspartiet som er med på å diskutere hvordan en skal regulere dette de neste tiårene og framover. Det innebærer mange områder. Å se på konsesjonsregimet er et av dem. Det har statsråden varslet en gjennomgang av. Plan- og bygningsloven er også aktuell i så måte. Det finnes i dag teknologi som gjør det mulig å visualisere stadig høyere master, men også mer utbygging av infrastruktur, med veier og annet, for å få stadig lengre og høyere master ut i områder. Vi har hørt fra mange av debattene lokalt at det har vært en utfordring å se for seg hvilken estetikk dette bidrar til, men også lyd og støy.

Skatteregimet er en annen del vi må se på.

Det er også en diskusjon om eierskapet. Statkraft er den største utbyggeren av vindkraft i Norge, og norskeide Hydro er den største kjøperen. Vi må ta med også det i debatten. Så langt har jeg ikke hørt noen foreslå at vi skal hindre Statkraft i å eie utenfor Norge. En må vurdere å diskutere den delen. Hvis en mener at det ikke skal være utenlandsk kapital i Norge, hvorfor skal da norsk kapital være i utlandet?

Vi har tida framover nå – et særlig godt vindu – til å diskutere hvordan vi skal fortsette dette videre. Samtidig kommer det annen ny teknologi som skaper muligheter for Norge. Vi har tidligere i dag hatt en debatt om solkraftens muligheter.

Det er viktig å si at det er veldig få av kommunene i Norge som har sagt nei, som har blitt overstyrt. Tvert imot er det staten som har grepet inn og sagt nei der kommuner har sagt ja, og der det har vært for store inngrep.

Det er en form for hjemfall på vindkraft i dag: En får konsesjon i bare 25 år. På annen kraft får en inntil 100 år.

Det vi må begynne å diskutere, er noe de allerede har startet med i Danmark, og det er avfallsdelen og resirkulering av vindmøller. I Danmark har de 4 000 vindmøller som skal ned i løpet av kort tid. Vi i Norden bør diskutere om vi skal ha en felles ressursutnyttelse av det og ikke skape hver vår avfallslinje.

Bjørnar Moxnes (R) [11:19:55]: Det blåser en motvind landet rundt mot vindkraftindustrien. Det er ikke rart når vi ser konsekvensene vindkraftanleggene har for naturen, og ikke minst hvor pengene fra vindkraften havner. På Smøla er 100 havørn drept av vindmøller. I Tyskland vet man at 1 200 tonn insekter dør i møte med vindmøller hvert eneste år. På Hitra og på Sør-

markfjellet fant man hubro, en truet art, underveis i byggeprosessen.

Halvparten av vindkraften i Norge har nå utenlandsk eierskap. 16 av 18 vindkraftanlegg som bygges i perioden 2018–2020, eies av utenlandske selskaper. Disse konfliktfylte anleggene betaler ikke for norske skoler, norske sykehus eller veier og infrastruktur. Vi lar utenlandske eiere flytte store pengesummer ut av landet. Vi betaler dem for å ødelegge norsk natur og stikke av med overskuddet gjennom subsidiene til vindkraftindustrien. Da er det er ikke rart at folk reiser seg mot denne politikken. Folk flest vet at naturområdene og vinden tilhører det norske folk og skal forvaltes til beste for fellesskapet og framtidige generasjoner, og vi må ha et langt bedre lovverk for å sikre dette.

Vi ser at dagens system ikke fungerer. I Egersund, f.eks., var anlegget som ble bygd, ikke det som det ble søkt om. Områdene med inngrep er tre ganger større enn det de oppga i søknadene. Andre steder ser vi at vindmøllene er mye større enn det som legges til grunn under vurderingene i forkant av prosessen.

I fjor kom FNs naturpanel med en rapport som viser hvordan tap av leveområder er en av de tre største årsakene til at opp mot én million plante- og dyrearter er truet. Hvor bygges vindkraftanlegg i norsk natur? Jo, for det meste i uberørte områder. Det kreves i snitt 800 meter vei for hver vindturbin, og veiene krever sprengning og andre inngrep for å være store nok til å frakte deler til turbiner på langt over 100 meter.

I disse spørsmålene har Rødt og vindkraftmotstanderne to tanker i hodet på én gang: Vi kan ikke redde klimaet på en måte som samtidig ødelegger naturen og systemene som vi er avhengig av, som sikrer oss ren luft, rent vann og ikke minst maten vi spiser. Vi må sikre fellesskapet, sikre naturen og sikre at folk blir hørt, og ta inn over oss at motstanden mot vindkraftindustrien er massiv av gode grunner.

Rødt sier nei til alle nye vindkraftanlegg på land. Vi vil ha opprydning etter vindkraftverk som går ut av drift. Ikke minst må vi også sikre at skattepenger og overskudd fra vindparkene kommer Norge til gode og ikke havner i en postboks på Cayman Islands.

Statsråd Tina Bru [11:23:09]: Både vindkraft- og vannkraftutbygging er utnyttelse av naturressurser, men det faktiske og rettslige grunnlaget er vidt forskjellig. Konsesjon til bygging og drift av vindkraftanlegg gis med en varighet på maksimalt 30 år. Denne tidsperioden passer godt med vindkraftanleggenes levetid. For vannkraft gis konsesjonene derimot uten tidsbegrensning. Hensynene som ligger bak kravet til offentlig eierskap med styring og kontroll ved tidsbegrenset utnyttelse av vannkraftressursene, har svært lite for seg ved

tidsbegrenset utnyttelse av vindkraftressursene. Etter utløpt konsesjonsperiode har myndighetene full styring og kontroll med utnyttelsen av vindressursen.

Det er heller ikke formålstjenlig å fravike det generelle utgangspunktet om at private investorer kan engasjere seg i vindkraftutbygging. Dette er som i annen næring og i tråd med våre folkerettslige forpliktelser. Det vil være betydelige ulemper forbundet med et krav om hjemfall for vindkraft ved utløpt konsesjonsperiode. Hjemfall til staten er lite egnet for å sikre god forvaltning av vindressursene i fremtiden.

Vindkraften som nå bygges ut, er et resultat av at forskjellige regjeringer og storting siden århundreskiftet har lagt til rette for at vi skal nytte vindkraft for fornybarutbygging her til lands. Lokal aksept har vært viktig ved behandlingen av de konsesjonene som nå realiseres. I praksis har det i denne perioden knapt blitt gitt konsesjon uten kommunens støtte til prosjektet.

I gjennomgangen av hele systemet for vindkraftkonsesjoner departementet nå er i ferd med å foreta, vil hensynet til enda sterkere lokal involvering stå sentralt. Jeg vil også bidra til at vi skal ha et regelverk som sikrer tilstrekkelig kontroll med driften av anleggene, og til at konsesjonærene fullt og helt følger opp de fastsatte konsesjonsvilkårene for utbygging og drift av vindkraftanlegg.

Jeg er opptatt av at fortsatt utbygging av vindkraft skal bidra til næringsutvikling og sysselsetting, og vi skal ta skikkelig hensyn til lokalbefolkningen og naturen vår. Jeg vil ha et godt system som følger opp konsesjonærens plikter og ansvar ved nedlegging av vindkraftverk etter utløpt konsesjonsperiode. I gjennomgangen av konsesjonssystemet legger jeg til grunn at vi skal ha et regelverk på plass som gir tilstrekkelig klarhet i vilkår om garantistillelse. Garantistillelsen skal være tilstrekkelig til nedleggelse av anlegget og tilbakeføring av området, og den skal være på plass til rett tid i konsesjonsperioden.

Skattespørsmål hører inn under finansministerens ansvarsområde, og nærmere spørsmål om skatt må derfor henvises til ham. Regjeringen har ikke tatt stilling til om det bør innføres grunnrenteskatt og naturressurskatt for vindkraftverk, men her vil vi vurdere eventuell videre oppfølging.

Når det gjelder skattetilpasning, bør overskudd som skriver seg fra aktivitet i Norge, skattlegges her. Overskuddsflytting er uheldig, og de skattepliktiges muligheter for å foreta disposisjoner med den hensikt å redusere skattebelastningen i Norge bør motvirkes. I budsjettet for 2018 redegjorde Finansdepartementet for tiltak som skal motvirke overskuddsflytting.

Heidi Greni hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ruth Grung (A) [11:26:27]: Jeg har selvfølgelig spørsmål knyttet til beskatning, men de ble henvist til finans.

Jeg har et annet spørsmål om den prosessen som nå gjennomgås når det gjelder å forbedre konsesjonsprosessen. Jeg har stilt et skriftlig spørsmål om det, som det ble svart veldig godt på, men jeg er også blitt kontaktet av organisasjonene, som lurer på i hvilken grad de vil kunne bli involvert framover. De har ennå ikke fått noen invitasjon til dialogmøter for å komme med innspill, sånn at man får bedre konsesjonsvilkår framover.

Statsråd Tina Bru [11:27:03]: Vi vet jo alle at konfliktnivået rundt vindkraftutbygging har vært veldig høyt, og frontene er veldig steile. Det er også derfor jeg ønsker mer dialog videre i prosessen vi nå har, for å høre alle berørte. Det gjelder både dem som ønsker å bygge ut, og alle andre som blir berørt – om det er lokaldemokrati, organisasjoner med syn osv. Det tror jeg er helt avgjørende, for vi er nødt til å snakke sammen og få diskusjonen inn på et godt spor. Det er mye av grunnlaget for at vi nå varsler denne gjennomgangen og ser behov for å stramme inn.

Jeg er opptatt av at vi fortsatt skal kunne ha vindkraftutbygging i dette landet. Jeg mener det er et gode; vi trenger mer fornybar kraft. Men da må vi passe på at vi har rammevilkår og et konsesjonssystem som sikrer at det er ønsket lokalt, og at vi får det inn i rammer som er gode. Mitt inntrykk er bestemt at også utbyggerne ser det behovet og er interessert i den dialogen. Selvsagt skal vi sikre medvirkning også derfra.

Ruth Grung (A) [11:27:58]: Takk for svaret. En annen problemstilling knyttet til vindkraft er tilbakeføring i ettertid. Jeg vet ikke om statsråden har mulighet til å svare på hvor stor andel av dem som i dag har konsesjon, som har konsesjonsbetingelser hvor det ikke settes tydelige krav til tilbakeføring, men er det muligheter og hjemmel for å stille strengere krav nå – i etterkant av at de har fått konsesjonen – til dem som eventuelt ikke har det inne i konsesjonene fram til nå?

Statsråd Tina Bru [11:28:33]: Jeg tror det er veldig viktig at vi skiller mellom dem som allerede har fått konsesjon, og dem som eventuelt skal få konsesjon i fremtiden. Det har også noe med forutsigbarheten i systemet vårt og de forpliktelsene vi har, å gjøre. Vi kan ikke gjøre endringer i konsesjoner som er gitt. Men jeg mener dette spørsmålet blir noe av det viktige vi må se på i det vi gjør fremover, og derfor deler jeg på en måte intensjonen til Arbeiderpartiet. Jeg forstår bare ikke ønsket om hjemfall, jeg skjønner ikke helt hva poenget

med noe sånt skal være. Jeg skjønner ikke hva som eventuelt skal hjemfalle. Er det turbinene? Er det et område som har vært påvirket av industrivirksomhet som har vært der, og så skal det være statens ansvar å rydde opp etter dem som har holdt på? Jeg mener det er feil. Jeg mener vi gjennom garantistillelse i konsesjoner som blir gitt i fremtiden, må sikre at den opprydningsjobben gjøres av dem som har drevet denne næringsvirksomheten.

Sandra Borch (Sp) [11:29:34]: Det siste året har bl.a. TV2 avslørt at utenlandske eiere av Tellenes vindpark i Rogaland sender store inntekter fra norsk vind til en skattefri øy i Karibia. Vi har også den siste tiden opplevd stor lokal motstand mot vindkraftutbygging siden det gir store naturinngrep. Det er en rekke saker som nå ikke akkurat gir lokal entusiasme for at kommunene er villige til å sette av areal til vindkraft, noe vi har sett gjør det krevende å få på plass en nasjonal rammeplan for vindkraft.

Mitt spørsmål til statsråden er om hun er villig til å vurdere en skattlegging av utenlandske selskapers verdiskaping i Norge, og om det er villighet til å utrede et forslag om en naturressursskatt for vindkraft som skal komme kommunene til gode.

Statsråd Tina Bru [11:30:24]: Igjen: Skatt er ikke mitt ansvarsområde. Det vi sa fra regjeringens side da vi la vekk forslagene fra kraftskatteutvalget, var at vi ikke har tatt stilling til forslagene om det skal innføres f.eks. grunnrenteskatt og naturressursskatt, men at vi vil vurdere en videre oppfølging av det.

Når det gjelder den andre delen av spørsmålet fra representanten, mener jeg at vi må ha med i bildet at f.eks. saken rundt Tellenes også handler om avskrivningsreglene som er innført for vindkraft. Dette var det ganske bred enighet om i Stortinget. Selvfølgelig vil også vindkraftanlegg i Norge bidra med skatt til Norge. Det er et viktig prinsipp, og fra regjeringens side har vi gjennomført mange tiltak som skal motvirke overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlaget. Vi har f.eks. strammet inn rentebegrensingsregelen, og vi har innført land-for-land-rapportering. De tiltakene virker.

Jeg er selvfølgelig enig i intensjonen. Jeg bare mener at Senterpartiet også må fortelle bakgrunnen og historien for hvorfor situasjonen er som den er, bl.a. på Tellenes. Det blir litt underkommunisert.

Lars Haltbrekken (SV) [11:31:41]: Jeg er glad for at statsråden i sitt innlegg sier at hun – når hun skal se på konsesjonsreglene – vil se på kravene knyttet til opprydning etter endt drift. Jeg tror nok det er en del å hente der.

I et av svarene fra statsråden til komiteen kommer det fram at det i dag er tre anlegg som er konsesjonsgitt, som det ikke er stilt noe krav til opprydning etter endt drift til. Mitt spørsmål til statsråden er om hun i sitt arbeid framover også vil se på og stille krav til de tre anleggene hvor det ikke er krav om opprydning etter endt drift.

Statsråd Tina Bru [11:32:37]: Igjen tror jeg at jeg må svare litt som jeg gjorde tidligere: Det er veldig viktig å skille mellom dem som allerede har fått konsesjon etter det regelverket som gjelder i dag, og som har vært gjeldende, og dem som eventuelt får konsesjon etter endringene som eventuelt kommer.

Energimyndighetene kan f.eks. ikke trekke tilbake konsesjoner som er gitt, men det kan være særskilte tilfeller der det f.eks. har kommet vesentlig ny faglig kunnskap som gjør at vi vil vurdere på nytt de konsekvensutredningene som er gjort, for å være sikre på at grunnlaget for konsesjonen står seg.

Jeg tror ikke jeg kan gå nærmere inn i de enkeltsakene her og nå, men jeg er helt enig i at vi må sikre at vi har et regelverk som sørger for at de som får konsesjon i fremtiden, også rydder opp etter seg etter at konsesjonen er utløpt.

Presidenten: Replikorkordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Liv Kari Eskeland (H) [11:33:37]: Me registrerer at SV ønskjer å setja krav til offentleg eigarskap til vindkraft lik det me i dag har til stor regulerbar vasskraft. Sjølv om det nok er i tråd med SV si grunnhaldning om at alt som er norsk offentleg eigd, er bra, ville det nok ført til at fleire av dei prosjekta som i dag er bygde, eller er under bygging, ikkje hadde vorte noko av. Grunnen er at utanlandsk kapital har lågare avkastingskrav enn norsk kapital til no har hatt.

Det er ofte undervurdert at investeringane som vert gjorde i vindkraft, skapar utvikling, fører til auka verdiskaping og skapar arbeidsplassar. For legitimiteten til å setja opp vindkraftanlegg er nok likevel ei skattlegging som syter for at delar av verdiskapinga kjem attende til vertskommunane og fellesskapet, verdt å vurdere. Det er trass i alt det viktigaste, saman med auka produksjon av fornybar energi, som ein vindkraftpark kastar av seg.

Lars Haltbrekken (SV) [11:35:01]: Jeg må si at i denne debatten skal man høre en del. Vi hørte tidligere i dag en rørende omtanke fra Fremskrittspartiet for norsk natur. Det må jeg si er nye toner fra partiet som har stått i fremste rekke for å bygge ned verdifulle arealer i Norge. Men hvis Fremskrittspartiet tar med seg

denne omtanken for norsk natur også i andre saker, f.eks. når det dreier seg om å legge dyrka mark eller verdifulle naturområder under asfalt, under firefelts motorveier, tror jeg at norsk natur kan gå en lysende framtid i møte.

Ruth Grung (A) [11:36:11]: Jeg følte behov for å svare opp statsråden, som i replikkvekslingen utfordret Arbeiderpartiet på hjemfall. Jeg mener at vi i Arbeiderpartiet var veldig tydelige i innlegget vårt: Vi mener at det er tidsbegrenset, ivaretar prinsippet om at naturressursene tilhører fellesskapet, egentlig på samme måte som vi tidligere har fremmet forslag om at det innenfor havbruk også burde være en tidsbegrensning, og der snakket vi også om 25–30 år. Jeg vil bare presisere det, i og med at det kom opp i replikkvekslingen, at det er det som gjelder fra Arbeiderpartiets side.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [11:36:56]

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Sandra Borch, Siv Mossleth, Heidi Greni og Geir Pollestad om etterlevelse av rovviltforlikets bestemmelser om beiteprioriterte områder og yngleområder for bjørn (Innst. 152 S (2019–2020), jf. Dokument 8:7 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Tore Storehaug (KrF) [11:37:51] (ordfører for saka): Eg kan begynne med å takke komiteen for eit godt samarbeid om den innstillinga som no ligg føre. Det er jo runde to om dei formuleringane som vi allereie har debattert i samband med statsbudsjettet. Bakgrunnen for det representantforslaget som her har blitt fremja, er tilvisinga til ein tekst som stod i proposisjonen frå Klima- og miljødepartementet, som har blitt svart ut av mange parti i den innstillinga vi vedtok om statsbudsjettet.

Ein har òg hatt ei fråsegn frå næringskomiteen som stiller seg bak dei merknadene som er komne her. Der har ein i breie lag peika på at ein skal ha ein balansert

politikk der ein legg den todelte målsetjinga til grunn i norsk rovviltpolitikk. Ein skal ta omsyn både til dei beiteprioriterte områda, beitenæringane og reindriftsnæringane og på den andre sida til at vi skal ha levedyktige bestandar av rovvilt.

Med den bakgrunnen er mange av dei same formuleringane som låg til grunn frå fleirtalet i statsbudsjettproposisjonen den gongen – Høgre, Venstre, Kristeleg Folkeparti og Venstre – no òg fleirtalsmerknader som blir støtta av Arbeidarpartiet, der ein legg til grunn at forvaltninga av bjørn må ta utgangspunkt i rovviltforliket, behovet for ein balansert politikk, og der ein peikar på at det skal gjerast individuelle vurderingar av skadepotensialet før binner eventuelt blir tekne ut. I statsbudsjettet, som her, blir det òg peika på at rovviltforliket ligg fast.

I forlenginga av det ser eg at det er fremja eit laust forslag frå Jon Georg Dale på vegner av Framstegspartiet. Det forslaget peikar òg på den todelte målsetjinga og at ein skal støtte opp om dei vedtaka som ligg i rovviltforliket. Det er ei naturleg forlenging av dei fleirtalsmerkna-dene eg no gjorde greie for, så på vegner av regjeringspartia kan eg seie at vi kjem til å slutte oss til det.

Runar Sjøstad (A) [11:40:01]: Arbeiderpartiet vil fortsatt bidra til å sikre en todelt målsetting for norsk rovdyrpolitikk. En skal sikre alle de store rovviltartene i norsk natur og samtidig ivareta landbruks- og tamreinsinteressenes bruk av utmarksområder samt sikre raskt og effektivt uttak av rovdyr som blir særlig nærgående til bebyggelse og befolkning, i samsvar med naturmangfoldloven, og der menneskers livskvalitet rammes. Arbeiderpartiet står ved gjeldende rovviltpolitikk og de rammene som er satt gjennom de vedtatte rovviltforlik, som igjen bygger på naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen.

Arbeiderpartiet er opptatt av å sikre levedyktige rovdyrstammer i Norge i tråd med naturmangfoldloven og våre internasjonale forpliktelser. Stortinget har vedtatt bestandsmål for rovdyrartene bjørn, gaupe, jerv og ulv. Noe av årsaken til det høye konfliktnivået vedrørende rovdyr er det mange oppfatter som en manglende vilje til å etterleve de vedtatte bestandsmålene. Arbeiderpartiet mener det er avgjørende at alle parter har respekt for de bestandsmål Stortinget har satt. Arbeiderpartiet mener at føringene i forlikene skal bidra til å dempe konfliktnivået mellom rovviltforvaltningen og beitenæringene, og vil nok en gang presisere at vi forventer at myndighetene og forvaltningen følger opp.

Arbeiderpartiet kommer til å stemme for forslaget levert av opposisjonspartiet Framskrittspartiet, og vi kommer også til å stemme for forslagene fra Senterpartiet.

Jon Georg Dale (FrP) [11:41:59]: Som vi har sagt også i tidlegare innlegg i andre debattar som omhandlar rovdyr enn desse, vil det alltid vere ulike konfliktlinjer i rovdyrpolitikken. Det har Stortinget søkt løyst gjennom ei balansert løysing i ulike rovviltforlik bakover i tid, og som ligg til grunn for den forvaltinga ein driv. For bjørn har det vist seg å vere spesielt krevjande både å klare å halde bestanden oppe på dei bestandsmåla som er sette, og samtidig å skjerme nødvendige beiteinteresser mange plassar i distrikta. For eksempel er Trøndelag eit slikt område der beitenæringa har hatt stort potensial – delar av Trøndelag er tømde for beitedyr. Tidlegare var det i stor grad basert på situasjonen vi har hatt med bjørn. Vi er nøydd til å forvalte dette på ein måte som gjer at vi held konfliktnivået nede, og at det ikkje aukar ytterlegare i åra framover – av omsyn til ein fornuftig balanse i rovviltpolitikken, men også av omsyn til dei som har og driv viktige næringar i distrikta.

Så innser eg at det er spesielt krevjande å få til ei effektiv forvalting av balansen mellom rovviltprioriterte område og beiteprioriterte område i Nordland, der ein ser at det er fleire ulike rovdyr som har tilhald, og der soneinndelingane openbert er uhensiktsmessige viss ein skal få til ei berekraftig forvalting. Det er ein spesiell situasjon, så eg vil oppmode regjeringa til å ha spesielt god dialog med rovviltnemnda der i framtida, for å prøve å dempe konfliktnivået og presset som husdyrproducentane også opplever der.

Vi har i tillegg lagt fram eit laust forslag som eg er glad for at no får brei tilslutning i Stortinget. Det bidreg til at vi klarer å vareta balansen også i tida framover. Med det vil eg ta opp det forslaget.

Presidenten: Representanten Jon Georg Dale har tatt opp det forslaget han refererte til.

Stefan Heggelund (H) [11:44:26]: Jeg har også lyst til å takke komiteen for et godt samarbeid i denne saken. Dette er jo verken første eller på langt nær siste gang vi behandler rovdyrpolitikk i denne komiteen og i denne salen. Jeg er glad for at vi på tvers av partiene kan jobbe så godt sammen om et sakskompleks som vekker så stor debatt i offentligheten.

Rammene for gjeldende rovviltpolitikk er satt gjennom de vedtatte rovviltforlikene, som bygger på naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen. Vår rovdyrforvaltning bygger altså på den todelte målsettingen som vi har i rovdyrpolitikken. Det er en ansvarlig forvaltning av de store rovdyrene i norsk natur, samtidig som man skal ta hensyn til landbruks- og tamreinsinteressenes bruk av utmarksområdene. Derfor legger vi selv sagt til grunn at bjørneforvaltningen tar utgangspunkt i rovviltforliket. I områder der bestandsmålet ikke er nådd, og hvor det er utfordringer knyttet til grense mel-

lom beiteprioriterte områder og forvaltningsområder for bjørn, skal det gjøres individuelle vurderinger av skadepotensialet før binner eventuelt tas ut. I forlengelsen av dette og de merknader som regjeringspartiene står inne i i saken, stemmer vi for det løse forslaget til Fremskrittspartiet. I utgangspunktet så vi ikke behovet for vedtak på bakgrunn av de merknadene vi har, men vi er enig i innholdet og stemmer derfor for forslaget.

Sandra Borch (Sp) [11:46:29]: Rovviltforliket la grunnlaget for bestemmelser om beiteprioriterte områder og yngleområde for bjørn. I forliket står det bl.a.:

«Det legges til grunn at virkeliggjøring av bestands nivå for bjørn ikke vil kreve areal ut over omfanget av dagens yngleområder.»

Og:

«Det skal ikke være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for tamrein.»

Disse punktene fra rovviltforliket er også lagt til grunn i Granavolden-plattformen, hvor det heter at regjeringen skal sikre «en tydelig geografisk differensiering mellom rovvilt og beitedyr».

På tross av dette fastslo Klima- og miljødepartementet i årets budsjett at for å øke bestanden av brunbjørn opp mot bestandsmålet vil regjeringen legge føringer om at områder med kjent forekomst av binner må prioriteres til bjørn inntil det nasjonale bestandsmålet er nådd. Det ville i så fall få dramatiske konsekvenser for flere deler av landet som i dag har utfordringer med brunbjørn, for i realiteten ville man da ikke kunne ta ut skadedyr uansett hvor mye skade bjørnen har gjort.

En sånn forvaltning vil føre til at store deler av dagens beiteområder i realiteten blir omgjort til bjørneforvaltningsområder. Blant annet vil hele Trøndelag bli et rovviltområde etter en sånn tolkning, ettersom det er registrert binner i beiteprioriterte områder og kommuner som Meråker og Grong og på Fosen-halvøya. En sånn fortolkning er ikke i tråd med rovviltforliket og har også blitt bestridd av andre departement enn Klima- og miljødepartementet.

Det burde være unødvendig å komme med en presisering om dette, men gang på gang ser vi at både departementet og statsråden bryter med rovviltforliket, som har bred politisk forankring i denne salen. Derfor må Senterpartiet gang på gang komme med sånne forslag for å minne partiet Venstre om at det faktisk ligger et forlik til grunn for den forvaltningen vi i dag har.

Forvaltningen av bjørn må ta utgangspunkt i rovviltforliket. En balansert politikk overfor beitenæringen er viktig. Formuleringen regjeringen har lagt inn som vist i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet

for 2020, er egnet til å skape unødvendig usikkerhet rundt nettopp dette. Derfor ser vi det som helt nødvendig og viktig å ta opp disse forslagene.

Så ser jeg at det tydeligvis er vanskelig for Fremskrittspartiet å støtte forslag som kommer fra Senterpartiet. Jeg tror nok alle de forslagene som Senterpartiet har fremmet i dag, har bred støtte i Fremskrittspartiet. Jeg skal gå foran som et godt eksempel, for Senterpartiet støtter forslag med politikk som vi er enig i. Derfor vil vi støtte det løse forslaget som Fremskrittspartiet har fremmet her i dag. Jeg vil også ta opp de forslagene Senterpartiet står bak.

Presidenten: Da har representanten Sandra Borch tatt opp de forslagene Senterpartiet står bak.

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:49:46]: Innleiingsvis vil eg understreke at regjeringa følgjer opp Stortingets vedtak og føringar, inkludert Bern-konvensjonen, naturmangfaldlova og rovviltforlika frå 2004 og 2011. På den måten legg vi opp til å nå den todelte målsetjinga om at vi både skal ha beitedyr og rovvilt i Noreg.

Så er det krevjande å sikre begge desse omsyna, men då vil eg først seie at vi heldigvis er i ein situasjon der tap av sau til rovvilt ikkje har vore lågare sidan vi begynte å registrere tap av sau til rovvilt. Tap av sau til bjørn har også gått noko ned dei siste åra, og det er bra. I særlege rovviltutsette regionar vert det innvilga søknader om skadefelling av bjørn i ni av ti tilfelle, og det er i snitt registrert elleve døde bjørnar i Noreg kvart år dei siste fem åra.

Det første forslaget vi behandlar i dag, handlar om soneforvaltning. Grunnlaget for ei tydeleg soneforvaltning er rovviltnemndene sine eigne forvaltingsplanar, der ulike område vert prioriterte til høvesvis rovvilt og beitedyr. Utgangspunktet for ei føreseieleg og tydeleg soneforvaltning er at bestandsmåla i størst mogleg grad kan verte nådde innanfor dei prioriterte rovviltområda. På den eine sida betyr det at areala som er prioriterte til enkelte rovviltartar, er funksjonelle for arten, på den andre sida betyr det at dei prioriterte beiteområda må vere store nok og eigna for beite. Ei god differensiering som både tek omsyn til beitenæring og rovvilt, sikrar i større grad at vi kan nå bestandsmåla, som Stortinget er oppteke av.

I det andre og tredje forslaget er det vist til to punkt i rovviltforlika. I forlika er det ei rekkje formuleringar som omtalar omsynet til rovvilt. Det er òg ei rekkje formuleringar som omtalar omsynet til beitedyr. Desse formuleringane kan ikkje lesast isolerte. Den enkelte formuleringa må vegast opp mot den andre, slik at vi finn den riktige balansen.

Eit viktig punkt som Stortinget normalt er veldig oppteke av i desse forlika, er bestandsmåla. Dei er òg oppteke av. Så merkar eg meg at forslagsstillarane, når vi snakkar om ulv, er veldig oppteke av bestandsmålet, og

det verkar som om det på ein måte skal vere det einaste ein styrer etter i politikken. Det er eg ikkje enig i. Eg er heller ikkje enig i at bestandsmålet skal vere det einaste ein styrer etter når det gjeld bjørn. Berre for å illustrere: Vi ligg altså godt under bestandsmålet for bjørn. Dersom det var det einaste vi skulle styre etter, kunne vi knapt ha skote ein einaste bjørn i Noreg. Men det gjer vi, fordi dei gjer skade. Og det illustrerer at ein er nøydd til å ta omsyn til fleire ting når ein driv med rovviltforvaltning.

Som bakgrunn for forslaget som vert fremja, vert det vist til ei formulering i budsjettproposisjonen for 2020. Bakgrunnen for ho er at bestandsmålet for bjørn ikkje er nådd. Det var også gjenstand for behandling og merknader då ein gjekk gjennom budsjettet, og fleirtalet slo der fast at ein skal ta individuelle omsyn. Det er eg heilt enig med dei i.

Så er det slik med bjørn som med andre rovdyr og omsynet til beitedyr at det ikkje er enkelt å finne ein god balanse, men eg meiner i all hovudsak at vi klarer å gjere det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sandra Borch (Sp) [11:53:11]: Vi var mange som la merke til at regjeringa i statsbudsjettet for 2020 slo fast at «for å auke bestanden av brunbjørn opp mot bestandsmålet, vil regjeringa leggje føringar om at område med kjent førekomst av binner må prioriterast til bjørn inntil det nasjonale bestandsmålet er nådd.»

Mitt spørsmål til statsråden er hva man egentlig mente med det. Betyr det at store deler av dagens beiteområder i realiteten blir omgjort til bjørneforvaltningsområder?

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:53:43]: Nei, det betyr det ikkje. Men det betyr at ein må ta individuelle vurderingar når binner, som i dette tilfellet, gjer skade, og dei gjer skade utanfor område som er sett av til bjørn. Det betyr at dette er noko eg må sjå på heilt konkret, f.eks. om tilhaldsstadene til binna utelukkande er utanfor eit bjørneområde, eller om det hovudsakleg er inne i eit bjørneområde, men at ho har streifa ut osv. Slike vurderingar er forvaltninga godt eigna til å gjere.

Grunnen til at dette er krevjande, er at vi ligg såpass godt under bestandsmålet for bjørn, og då er omsynet til binner heilt avgjerande.

Det er freistande å spørje tilbake, om Senterpartiet er for dette bestandsmålet: Kva tiltak meiner dei vi bør setje i verk for å kome opp på bestandsmålet Stortinget har vedteke for bjørn?

Sandra Borch (Sp) [11:54:32]: Jeg merker meg statsrådens svar, men han skaper egentlig bare enda mer usikkerhet rundt det som er beiteprioriterte områder.

Hva skjer om det går en bjørnebinne inn i et beiteprioritert område i Trøndelag? Vil da statsråden stoppe uttak av den bjørnebinna fordi man skal opp på bestandsmålet?

Sveinung Rotevatn (V) [11:54:56]: Det må verte ei konkret vurdering, og då er det fleire element som inngår i den forvaltninga. Eg nemnde nokre av dei i svaret mitt til det første spørsmålet. Det er ikkje noko nytt med det. Slik er forvaltninga som Stortinget har lagt opp til. Det følgjer sjølvsagt rovviltforvaltninga, og dersom det er klagesaker, følgjer også departementet dei foringane som Stortinget har gjeve i så måte.

Marit Arnstad (Sp) [11:55:36]: Interessen for å ta replikker på statsråden var ikke så overvettas, så noen av oss må jo bidra til å fylle opp kvoten.

Med statsrådens svar nå, som egentlig er det samme som det som står i statsbudsjettet, nemlig at regjeringen må ta en individuell vurdering av om man skal ta ut binner i beiteprioriterte områder eller ikke, må jeg spørre: Hvilken betydning får da det forslaget som kanskje får flertall her i dag? Hva utgjør det av betydning? For det forslaget presiserer at en ikke skal endre forvaltningen mellom beiteprioriterte områder og rovdyprioriterte områder i forhold til det som står i rovviltforliket. Og der står det at man legger til grunn at det skal ikke kreve areal utover dagens yngleområde. Så hva vil det forslaget som vedtas her i dag, innebære av forandring i forvaltningen?

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:56:30]: Det forslaget som no ligg an til å verte vedteke, og som ser ut til å få breitt fleirtal, slår tydeleg fast kor viktig det er med ei todelte forvaltning, at ein tek omsyn til beitedyr. Det skjønner eg er viktig for Stortinget, og det vil vi sjølvsagt følge opp. Dei som står bak forslaget, og som røyster for det i dag, har gjort det veldig klart også i merknader i innstillinga at det er viktig å ta individuelle vurderingar. Det gjer vi også. Det er slik forvaltninga fungerer. Eg forstår at mykje av bakgrunnen for dette er den krevjande situasjonen som oppstod særleg i Namdalen og i Trøndelag i fjor sommar. Og eg vil understreke at eg har full forståing for at det er krevjande for dei det gjeld der. Det er vanskelege juridiske og forvaltningsmessige vurderingar når ein skal gå inn og fatte eit fellingsvedtak, og når ein eventuelt må halde igjen av omsyn til å nå Stortingets bestandsmål. Slike vurderingar vert ikkje enkle framover heller, men det at Stortinget vedtek det forslaget som kjem frå Framstegspartiet, tek vi sjølvsagt på alvor.

Marit Arnstad (Sp) [11:57:32]: Det er fortsatt like uklart hvordan miljøforvaltningen og statsråden vil legge vekt på det forslaget som blir vedtatt her i dag. De

to siste sesongene har det ikke blitt gitt fellingstillatelser på binner i Meråker, som er et beiteprioritert område, i Selbu, som er et beiteprioritert område, i Grong, som er et beiteprioritert område, og i Leksvik i Indre Fosen, som er beiteprioritert område. Men forslaget sier jo at nå skal man gi fellingstillatelse i beiteprioriterte områder, sånn som jeg leser det, fordi man ikke skal endre det som står i rovviltforliket. Så fortsatt må jeg spørre: Når miljøforvaltningen nå konsekvent har avslått fellingstillatelse på binner i beiteprioriterte områder i Trøndelag, bør man ikke der da få beskjed om at den praksisen ikke kan fortsette med det forslaget som vedtas her i dag, fordi det forslaget som vedtas her i dag, strammer opp i forhold til rovviltforlikets pkt. 2.2.14, som sier noe om hvilket forvaltningsområde som er rovdypområde i Trøndelag, og hvilket som ikke er det?

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:58:36]: No får eg først ta nødvendig atterhald om at det forslaget kom i dag tidleg, og vi må sjølvsagt få lov til, dersom det vert vedteke i Stortinget, å få studere det nøye i forvaltninga, før eg her kan svare ett hundre prosent på korleis det vil påverke forvaltninga framover. Men vi held oss til det Stortinget vedtek, også det forslaget.

Med ved første augekast iallfall les eg ikkje det forslaget slik at ein med det automatisk skal gje fellingsløyve dersom ein bjørn, heilt uavhengig av skadepotensial, uavhengig av om det er ei binne eller ikkje, uavhengig av alt det ein skal vurdere, beveger seg utanfor eit bjørneprioritert område for så eventuelt å gå tilbake igjen. Så eg vil nok seie at måten representanten Arnstad les det på, høyrest ikkje rimeleg ut. Men det er klart at dersom Stortinget vedtek dette, skal vi sjølvsagt gå nøye inn og studere det, og det er eg sikker på at forvaltninga også kjem til å gjere.

Jon Georg Dale (FrP) [11:59:33]: Forslaget som ser ut til å få fleirtal i dag, seier tydeleg at ein skal følge den forvaltninga som ligg i rovviltforliket med omsyn til å vareta beitenæringa. Då er dei spørsmåla som representanten Arnstad stiller, relevante, bl.a.: Kva slags praktisk betydning får dette? Det er ingen tvil om at forslaget er laga med utgangspunkt i at ein skal vareta beitenæringane i dei områda som Stortinget har sett av til beiteprioriterte område.

Spørsmålet til statsråden vert difor: Korleis kan ein bidra til, gjennom å følge opp dei vedtaka som i dag vert fatta i Stortinget, at resultatet vert at folk som driv aktiv beitenæring i distrikta, kan vere trygge på at dersom det er bjørn i beiteprioriterte område, vil det framleis verte lagt avgjerande vekt på beitenæringane når ein behandlar søknader om skadefelling?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:00:37]: Det er ei rekkje måtar å sørge for at ein når dei måla som representanten Dale er oppteken av. Han var sjølv innom nokre av dei i hovudinnlegget sitt. For eksempel må ein ha funksjonelle forvaltningsområde for rovdyr, og han peikte sjølv på den situasjonen ein har i region 7, og bad om at vi må finne ei løysing på det. Det er også eg oppteken av. Det er ein ting som gjer at det vert enklare å vareta beitenæringane.

Ein må ha funksjonelle forvaltningsområde, og det er for så vidt heilt uavhengig av om dei skal vere større eller mindre, men det har å gjere med om kvaliteten på området er god, og at ein klarer å vareta begge omsyn.

Eg les forslaget som representanten Dale har levert, slik at Stortinget tydeleg markerer at det er viktig å ta sterkt omsyn til beitenæringa når ein skal vurdere fellingsløyve, og det er eg einig i. Så les eg også det som representanten Dale og resten av komiteen gjev uttrykk for i merknadene sine i innstillinga, om at ein må ta individuelle omsyn, og det vil vi sjølv sagt leggje til grunn. Det oppfattar eg at Stortinget er einig i.

Jon Georg Dale (FrP) [12:01:35]: Det er naturleg at ein tek individuelle omsyn, men utgangspunktet for det er den todelte målsetjinga som ligg i rovviltforliket, der omsynet til beitenæringa vert lagt vesentleg tyngre vekt på enn det omsynet til rovdyra vert i beiteprioriterte område. Det er innanfor ramma av rovviltforliket ein har anledning til å gjere slike særskilde vurderingar. Det har eg lyst til å understreke også frå talarstolen, at det må vere den klare forståinga bak dette. Det er ikkje slik at det er Stortinget som gjer enkeltvurderingar i enkeltsaker, men det er ei klar innramming av det fleirtallet som har vore, og som har vore grunnlaget for rovviltforvaltninga på bakgrunn av rovviltforlika både i 2004 og 2011. Det er avgjerande at statsråden ganske tidleg avklarar at det forslaget som vi i dag kjem til å få fleirtal for i Stortinget, faktisk får praktiske konsekvensar for forvaltninga i beiteprioriterte område. Kan statsråden gjere det allereie no?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:02:41]: Det høyrer ut som vi langt på veg er einige, sjølv om eg igjen må ta atterhald om at det forslaget er levert i dag, men det er ingen tvil om at ein skal leggje betydeleg vekt på omsynet til beitenæringa når ein er utanfor dei områda som er sette av til rovdyr. Det ligg som ein heilt grunnleggjande føresetnad i rovviltforlika – ingen tvil om det. Det skal regjeringa følgje opp.

Så er eg også glad for at representanten understreka at Stortinget ikkje kan eller bør drive individuell saksbehandling i slike saker, slik eg vel har oppfatta at Senterpartiet i større grad legg opp til, men rammene må vere tydelege. Då er det klart at omsynet til beitedyr er svært

viktig, og så er det også mange andre ting som ein må ta med seg, bl.a. bestandsmåla som Stortinget har vedteke, som sjølv sagt også er ein del av forvaltninga.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Marit Arnstad (Sp) [12:03:44]: Bjørneforvaltningen i Trøndelag har over lang tid vært en stor utfordring. Det har vært store skader knyttet særlig til forvaltningen av bjørn – men for så vidt også til den mislykkede jervejakta en har hatt år etter år – og det har vært en situasjon som nå har vedvart over flere år. Dette er ikke i ulvesonen. Her kan en ikke skyve foran seg at det ikke finnes sau lenger, tvert imot: Beiteområdene i Trøndelag er noen av de mest aktive beiteområdene en har i landet, både når det gjelder sau, når det gjelder tamrein – den sørsamiske tamreinnæringen – og når det gjelder andre husdyr. Så det er mange som har en veldig aktiv beitebruk.

Problemet er jo ikke at en automatisk gir noen fellingstillatelse for bjørn utenfor bjørnesonen; problemet er det motsatte: Det blir automatisk gitt avslag på enhver fellingstillatelse for binner utenfor bjørneforvaltningssonen, altså midt i de beiteprioriterte områdene. Det er problemet, og det problemet er et vedvarende problem over flere år og i mange kommuner. I Meråker har de hatt store problemer knyttet til det, og de driver store sauebruk, og det er ikke så mange alternative husdyrmuligheter i Meråker. I Grong har de hatt store problemer knyttet til det, og Namdalen er et stort og viktig beiteområde i Trøndelag. I Indre Fosen, som ligger langt utenfor bjørneforvaltningssonen, har de hatt store problemer med det, og å nå igjennom til miljøforvaltningen når det gjelder de problemene, har vært veldig, veldig vanskelig.

Det er bakgrunnen for det forslaget som Senterpartiet har fremmet her i dag. Det vi egentlig gjør i forslaget, er jo bare å presisere det som står i rovviltforliket, nemlig at en skal ikke kreve areal utover omfanget av dagens yngleområder for å virkeliggjøre bestandsmålet for bjørn. Men miljøforvaltningen har lagt seg på en linje der de ikke gir fellingstillatelse for binner langt utenfor bjørneforvaltningsområdet. Det må statsråden og regjeringen nå ta inn over seg, og jeg blir litt urolig etter denne replikkvekslingen, for jeg skjønner ikke helt om Venstres statsråd har tatt inn over seg at en i dag kan få flertall for et forslag som faktisk går ut på at en skal holde seg til det bjørneforvaltningsområdet en har, og så skal en også gi fellingstillatelse i beiteprioriterte områder sjøl om det er binner. Det tror jeg nemlig er et viktig signal å gi, for allerede nå får bøndene i Grong beskjed om at de må enten ikke slippe ut sauene sine i sommer, eller

de må ta dem ned fra utmarksbeite mye tidligere. De skal altså ta ansvaret og belastningen for en rovviltpolitikk som ikke fungerer, og for en miljøforvaltning som ikke vil ta på alvor at beitenæringen har stor vekt og stor betydning i Trøndelag, og at de i dag har et stort problem knyttet til det forvaltningsregimet som pågår.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [12:06:53]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Petter Eide, Mona Fagerås, Freddy André Øvstegård og Arne Nævra om forbud mot fluorskismøring (Innst. 151 S (2019–2020), jf. Dokument 8:13 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Åsmund Aukrust (A) [12:07:43] (ordfører for saken): Jeg tror vi må være ærlige og si at saken som vi i dag har til behandling, har vi fått fordi det gjennom flere måneder har vært avsløringer i pressen. Dagbladet har gjort en formidabel jobb med å avsløre hvilken trussel bruken av fluor i skismøring utgjør både for naturen og for mennesker – både de som driver med sporten, og de som jobber på fabrikken. I verste fall kan liv ha gått tapt på grunn av denne bruken, i tillegg til den faren det utgjør for naturen.

Jeg vil takke SV, som har fremmet disse forslagene her i Stortinget. Komiteen har i sin behandling delt seg i to. De fire borgerlige partiene har valgt å ikke støtte noen av forslagene, mens de tre rød-grønne partiene og Miljøpartiet De Grønne har valgt å støtte alle sammen.

Jeg mener at daværende klima- og miljøminister Ola Elvestuen, som har vært den som har håndtert saken mens den pågikk i debatten, har vært altfor passiv. Han har vært enig i problemet, men ikke vært villig til å bruke noen politiske virkemidler. I merknadene til saken skriver de fire borgerlige partiene at det må «være grenser for politikk». Dette er en argumentasjon vi er veldig vant til å høre fra Fremskrittspartiet og Høyre, men at Venstre og Kristelig Folkeparti også mener at bruk av helseskadelig naturgift ikke er et politisk spørsmål, er nytale fra disse to

partiene, og det viser hvordan de blir påvirket av regjeringssamarbeidet og den retorikken vi er vant til å høre fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Når politikken ikke tar ansvar, er jeg glad for at Det internasjonale skiforbundet har gjort det. De viser et stort samfunnsansvar, og jeg vil takke de kreftene i Skiforbundet som har jobbet for dette. Men dette problemet blir ikke løst bare ved det vedtaket som Skiforbundet har gjort, for det er flere løp i Norge enn de som Det internasjonale skiforbundet har ansvar for, bl.a. innenfor skiskyting. Vi mener derfor at det også er behov for å ha et sterkere nasjonalt regelverk. Alle er jo enig i at det beste er å få på plass internasjonale avtaler og et internasjonalt regelverk, men det er ingen motsetning mellom å jobbe nasjonalt og å jobbe internasjonalt – snarere tvert imot, det vi gjør nasjonalt, kan lage rammer for en internasjonal norm.

La meg til slutt vise til at statsråden i brevet oppfordrer folk til ikke å bruke fluor i skismøring. Inntil et regelverk er på plass, er jeg selvsagt helt enig i at det bør ikke folk gjøre, men da må folk vite hva de skal velge. Det er en del produsenter som merker skismøringen sin, men ikke alle. Derfor må vi få på plass en skikkelig merkeordning, så forbrukerne vet hva de kan gjøre, og ta gode og opplyste valg.

Med det anbefaler jeg innstillingen fra komiteen, som Arbeiderpartiet støtter, men som dessverre ikke ser ut til å få flertall i salen i dag.

Stefan Heggelund (H) [12:10:51]: Det er heldigvis blitt større oppmerksomhet rundt miljø- og helsekonsekvensene av fluormiljøgifter, og godt er det. Derfor er det bl.a. forbud mot bruk av fluorskismøring på skirenn for barn under 16 år etter vedtak i Skiforbundet i 2018. I tillegg har Det internasjonale skiforbundet vedtatt forbud mot fluorholdig skismøring på alle sine renn. Det betyr at allerede fra neste sesong vil det være forbudt å bruke det på renn i Norge og internasjonalt. I tillegg er det slik at de som selger produkter som utgjør fare for miljø og helse, er pliktig til å gi tilstrekkelig og relevant informasjon, slik at forbrukere kan ta informerte valg.

Intensjonen i dette forslaget er god, og den er allerede ivaretatt på en bedre måte enn det forslagsstillerne legger opp til, fordi regjeringen allerede er involvert i det internasjonale arbeidet med forbud mot bruk av skadelige fluorforbindelser, altså at flere land innfører et forbud mot dette. Så spørsmålet er: Hvor mange SV-representanter trengs det for å fremme et forslag som regjeringen allerede er godt i gang med? Svaret i denne saken er tydeligvis fem. Så trengs det da i tillegg noen representanter fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Jeg vil også ta opp det som ble sagt i representanten Aukrusts innlegg hvor han leser opp noen merknader og

harselerer med hva han er vant til å høre fra Høyre og Fremskrittspartiet. Bare sånn rent ideologisk må jeg jo si at det er rart at han er overrasket over at et liberalt parti som Venstre også er opptatt av grenser for politikk. Dette er noe som altså forener den liberale og konservative idétradisjonen, som kristendemokratiet også er en del av. Så det var det.

Men det andre er at han leser de merknadene helt ut av kontekst, for det vi sier, er at ja, det er

«grenser for politikk, særlig der utfordringene er løst av partene selv, som i dette tilfellet av idrettens organisasjoner. Intensjonen i forslaget er allerede ivare tatt.»

Og så går vi videre og snakker om hvordan regjeringen jobber med dette internasjonalt. Så intensjonen i forslaget er god, gjennomføringskraften til regjeringen er enda bedre.

Lars Haltbrekken (SV) [12:14:00]: Det som skulle ha vært den kalde fine tiden da vi kunne ha gått mil etter mil på ski, har dessverre vært regn, regn og atter regn. Det positive i dette er kanskje at salget av fluorholdig skismurning og glider har vært lavt. Hva skal man med god glid når det ikke er snø?

Men vinteren kommer tilbake, og det samme gjør behovet for å kunne ha god glid under skiene. Men den gode gliden kommer med en veldig alvorlig bieffekt. Vi har de siste årene fått mange rapporter fra langrennsmiljøet om betydelige helseskader hos skismørere som følge av fluorbruken i skismurning. Leger er åpne om at dette kan være årsak til eller ha bidratt til kreft. I år vil EU innføre forbud mot de langkjededede fluorforbindelsene. Industrien har vært klar over dette forbudet i mer enn fem år. Problemet er at deler av industrien tilpasser produksjonen med mer kortkjededede fluorforbindelser. Dette er ikke bra verken for helsa eller for miljøet. Derfor er forbud mot all fluorskismurning den eneste veien å gå for å få bukt med disse problemene. Dessuten må skismurningsprodusentene pålegges å bevise at smurningen de kommer opp med som alternativ, er ufarlig for menneskers helse og miljø. Kan de ikke påvise dette, kan heller ikke smurningen tillates brukt.

I Norge er det innført forbud mot bruk av fluorskismurning på skirenn for barn under 16 år. Det internasjonale skiforbundet vil innføre forbud på alle sine renn fra neste vinter, og det er bra, men Skiskytterforbundet sitter fortsatt på gjerdet. De vil ha sikkerhet for at det finnes gode nok kontrollmetoder for å kunne ta dem som eventuelt ikke bryr seg om forbudet og allikevel smører fluor under skiene. Det er altså fare for at det vil bli brukt fluor også neste vinter. Dette viser at foregående taler, Stefan Heggelund, overhodet ikke har satt seg inn i saken han faktisk snakker om.

Norge bør utvide sitt forbud på skirenn for dem under 16 år til å gjelde absolutt alle skirenn som arrangeres i Norge. Det skal være grenser for politikk, sies det. – Vel, når det er fare for alvorlig skade på mennesker og miljø, bør politikken gripe inn.

Ketil Kjenseth (V) [12:17:15] (komiteens leder): Aller først: Venstres tidligere statsråd på dette området Ola Elvestuen har vært offensiv for å komme dette ondet, som vi alle aksepterer at det er, til livs. Det er hvordan vi skal gjøre det, som er saken vi diskuterer. Jeg synes nok at saksordføreren, Åsmund Aukrust fra Arbeiderpartiet, her smører litt tjukt på og kanskje har litt «is i rubben» når det gjelder den videre framdriften. For Venstres del er det ikke aktuelt å stadfeste en lov uten at vi kan håndheve den, og per i dag finnes det ikke noen metode for å verifisere om det er fluor i skismurningen. Så vi har en betydelig utfordring i å finne det virkemidlet som skal gjøre at en kan håndheve en lov. Det tidspunktet kommer jo.

Så gjøres det i idretten en stor innsats for å få bukt med dette på egen kjøll, men i et konkurransemiljø er det vanskelig å regulere bruken av bl.a. giftige kjemikalier. Det er heller ikke noe mål for oss å erstatte et giftig stoff med et annet.

Dette handler om mer enn skismurning, det handler også om at disse kjemikalene benyttes i andre produkter, bl.a. i klær, så vi har her en stor jobb å gjøre med å finne alternativer. Svanemerket er en ordning som er med på å stimulere til å bruke andre stoffer, og det finnes i dag svanemerket skismurning, som dokumenterer like god glideeffekt, og som er produsert med annet innhold. Vi må også legge til rette for at den informasjonen kommer ut til befolkningen. For en som skal gå en tur i marka, spiller det veldig liten rolle om en bruker fluor eller ikke. Bruk av felleski er også et bidrag til å redusere behovet for skismurning, men det utelukker ikke behovet for gliding.

Så her jobber vi sammen – mange aktører mot samme mål – om et internasjonalt regelverk. For å hindre produksjonen, som i stor grad skjer i andre land, er det internasjonale samarbeidet særlig viktig.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:20:01]: Regjeringa prioriterer høgt å fase ut miljøgifter i forbrukarprodukt. Det er internasjonale reguleringar som er det mest effektive og det viktigaste verkemiddelet i så måte. Forbrukarprodukt som vert omsette i Noreg, er i all hovudsak produserte heilt andre plassar enn i Noreg. Ikkje minst vert miljøgifter transporterte over landegrenser gjennom havstraumar og luftstraumar, så norske særnasjonale forbod vil sannsynlegvis ha veldig liten eller ingen effekt.

For å fase ut miljøgifter i forbrukarprodukt må vi samarbeide med andre land på internasjonalt nivå. Regjeringa sin hovudstrategi er difor å fortsetje å leggje ned innsatsen på den internasjonale arenaen. Det gjev resultat. Noreg får gjennomslag for dei forslaga vi legg fram til reguleringar på internasjonalt nivå.

Kjemikalierregelverket i EU er det fremste kjemikalierregelverket i verda. Noreg deltek aktivt og jobbar med både å fremje forbod mot stoff, grupper av stoff, og evaluere dei. Noreg arbeider for strengare reguleringar av miljøgifter internasjonalt, både i EØS og globalt, gjennom internasjonale konvensjonar.

Perfluorerte stoff står oppført på den norske prioritetslista over stoff som miljøforvaltninga arbeider med å fase ut. Det vert allereie gjort ein målretta innsats for å redusere bruken av dei. Noreg har jobba saman med andre europeiske land i over ti år for å forby fleire perfluorerte stoff i Europa og globalt. Fleire av dei stoffa er allereie regulert eller er i ferd med å verte det. Dei internasjonale forboda mot perfluorerte stoff vil også gjelde for bruken av dei stoffa i produksjon og bruk av skismurning, som er det enkeltproduktet som det vert fokusert på i representantforslaget.

Det er eit avgrensa handlingsrom for å innføre nasjonale særreguleringar av miljøgifter eller å setje nasjonale særkrav til produkt. Kjemikalier og produkt vert regulerte gjennom EØS-regelverk. Nasjonale reguleringar vil kunne reknast som ulovlege handelshindringar, i strid med dei internasjonale forpliktingane våre, dersom dei går over ein viss terskel.

For å styrkje informasjonen til forbrukarane om produkt er det viktigast å arbeide for gode internasjonale merkeordningar. I så måte vil eg anbefale både miljømerket Svanen og EU-blomen, som hjelper forbrukarar til å sikte seg inn mot miljøvenlege alternativ. Svane-merkt skismurning, som er nemnd allereie, er fri for perfluorerte stoff. Forbrukarar har også etter gjeldande regelverk rett til informasjon om helse- og miljøskadelege stoff i produkt, og produsentar har ansvar for å sørge for at produkta dei sel, er trygge for helsa og for miljøet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lars Haltbrekken (SV) [12:23:06]: I innlegget til statsråden hører vi statsråden si at vi på grunn av det internasjonale samarbeidet, EU/EØS osv. vil ha vanskeligheter med å innføre forbud mot visse ting i Norge. Mitt spørsmål til statsråden er da: Mener statsråden virkelig at det å innføre et forbud mot bruk av fluorholdig skismøring og glidere på alle norske skiarrangement vil være i strid med internasjonale avtaler?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:23:49]: For det første: Det eg oppfattar at representanten Haltbrekken no

ber oss om gjere, er ikkje å innføre eit forbod mot skismurning i seg sjølv, men å innføre forbod mot bruk på arrangement. Då går ein i så fall inn i det som er ulike idrettsforbund sitt domene. At Stortinget skal begynne å regulere kva som er lovleg å bruke der av allereie lovlege produkt, er eg nok svært skeptisk til.

Når det gjeld om ein kan forby det generelt, som jo ville vere ein meir farbar veg for så vidt, må eg seie at eg stiller meg tvilande til at det vil vere lovleg etter EØS-avtalen. Så kan ein seie at jo, men vi kunne jo berre fikse desse reguleringane sjølv. Men det er altså slik at det, så vidt eg hugsar, er registrert 250 000 ulike kjemikalier. At det å begynne å byggje opp eit nasjonalt reguleringsregime for det, med alt det krev av arbeid, kompetanse osv., skal vere eit betre og meir effektivt alternativ for miljøet enn det å vere ein del av verdas strengaste regelverk som er samordna, er eg nok også veldig skeptisk til.

Lars Haltbrekken (SV) [12:24:49]: Det er vel ingen i denne sal som har sagt at vi ikke skal delta i det internasjonale samarbeidet mot disse miljøgiftene – tvert imot. Så her trekker statsråden opp noen stråmenn.

Så virker det som om statsråden er overrasket over at dette forslaget dreier seg om forbud mot bruk av fluorholdig skismøring på alle norske idrettsarrangementer. Men det er jo noe av kjernen i det forslaget som diskuteres i dag. Det er jo faktisk et av forslagene som fremmes. Og så sier statsråden da at det kanskje vil være å gripe for mye inn i det enkelte idrettslags domene. Vil da statsråden i tråd med det oppheve forbudet mot alkoholreklame på idrettsarrangement i Norge?

Det er klart at Norge kunne ha innført et sånt forbud mot bruk av denne miljøgiften dersom man ønsket det.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:25:54]: Utan at dette er mitt konstitusjonelle område, vil eg seie at representanten Haltbrekken eigentleg berre beviser mitt poeng, for det er ikkje noko nasjonalt forbod mot alkohol på idrettsarrangement i Noreg vedteke av Stortinget. Dette er det idrettsorganisasjonane sjølv som regulerer, og det er derfor det no er ein debatt i fotballen f.eks. Det kan ein sjølv sagt ha meiningar om, men det er ikkje difor vi er her i dag.

Eg vil understreke at eg meiner at fluorholdig skismurning er problematisk, og vi er einige om at det har negative konsekvensar. Det er ein grunn til at Noreg jobbar i EØS for at ein skal fase ut ei rekkje ulike fluorholdige substansar. Men det er nok ikkje slik som representanten Haltbrekken synest å leggje til grunn, at vi kan vere med i den typen kjemikaliesamarbeid, den typen fellesmarknad, og samtidig ha nasjonale særreguleringar som går på tvers av det. Her må ein nok velje. Og eg trur at dersom ein må velje, er det langt betre å vere ein del av det strengaste regimet for kjemikalier i heile

verda, som kontinuerleg tek opp i seg ny informasjon om nye produkt av alle dei titusenviis av kjemikaliane som stadig kjem på marknaden, enn å opprette nasjonale særreguleringsorgan for det.

Lars Haltbrekken (SV) [12:26:57]: Det var ikke servering av alkohol på idrettsarrangement jeg snakket om; det var alkoholreklame jeg snakket om. La nå det ligge.

Statsråden sier at det er vanskelig for oss å ha nasjonale reguleringer all den tid vi er med i et internasjonalt samarbeid. Gjelder det også for tobakk? Vi er jo med i et internasjonalt samarbeid mot skadevirkningene av tobakk, men vi har også innført nasjonal lovgivning for å begrense bruken av tobakk.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:27:38]: Igjen: Det er ikkje noko nasjonalt forbod mot alkoholreklame på idrettsarrangement vedteke av Stortinget. Det er eit generelt forbod mot alkoholreklame, som gjeld heilt uavhengig av om det er eit idrettsarrangement eller ikkje. Så eg trur representanten Haltbrekken må få orden på eksempla sine, for dette heng ikkje på greip.

Når det gjeld det han seier om tobakk, er heller ikkje det innanfor mitt konstitusjonelle ansvarsområde. Eg må innrømme at eg ikkje har stålkontroll på kva for internasjonale konvensjonar vi er ein del av på tobakksområdet, men det eg veit, er at det i alle fall ikkje har noko med EUs kjemikalierelgelverk å gjere. (Munterhet i salen) Eg er difor litt skeptisk til at det er spesielt relevant når vi diskuterer skismurning.

Lars Haltbrekken (SV) [12:28:14]: Det er høyst relevant i forbindelse med dette, siden statsråden sier at så lenge vi er med i et internasjonalt samarbeid på et område, er det vanskelig å lage nasjonale regler.

Det vi merker, er at Skiforbundet og de som har jobbet aktivt for å få faset ut fluorsmøring i langrennsmiljøet, har hilst SVs forslag velkommen. Vi ser dessverre at regjeringen og Fremskrittspartiet ikke ønsker å ta de truslene som dette representerer mot helsen og naturen, på alvor. Mitt spørsmål til statsråden nå handler om innføring av gode kontrollrutiner for bruk av fluorsmøring på Det internasjonale skiforbundets arrangementer i Norge. De har varslet et slikt forbud. Vil statsråden støtte utviklingen av gode kontrollmekanismer økonomisk gjennom f.eks. NILU, Norsk institutt for luftforskning?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:29:24]: Det finst ein del kontrollmekanismar for å sørgje for at kjemikalierelgelverk vert oppretthaldne, og at ulovlege miljøgifter ikkje vert brukte i ulike samanhengar. Det kan godt hende at ein kan tenkje seg fleire og grundigare kontrollar. Det må eg eventuelt få lov til å kome tilbake til.

Men eg vil igjen understreke at når representanten har antyda at dette ikkje vert teke på alvor som problemstilling av fleirtalet, les eg ikkje fleirtalet i Stortinget slik. For min eigen del kan eg seie at dette er ei problemstilling eg tek på alvor. Dette er jo grunnen til at vi stadig løftar denne problemstillinga når vi diskuterer regelverk på EØS-nivå. Seinast rett før jul var eg i møte – då i eigenskap av statssekretær – der eg tok opp dette spørsmålet med mine kollegaer som er miljøministrar i andre land i EU, og behovet for å fase ut ulike typar fluor som er farlege for miljøet. Det ein må passe på då, er at ein ikkje berre regulerer enkeltprodukt, for då poppar det straks opp eit nytt produkt som er nesten likt og like miljøskadeleg. Ein må jobbe for å regulere grupper av produkt, og for at dette vert kontinuerleg oppdaterte regelverk som gjeld for alle, ikkje berre for Noreg.

Lars Haltbrekken (SV) [12:30:26]: Da vil jeg spørre statsråden hva han har tenkt å gjøre med de erstatningsstoffene som vi nå ser visse skismøringsprodusenter planlegger å bruke som erstatning for de langkjedete fluorforbindelsene, som vil bli forbudt i EU fra sommeren av. EU vil forby bruken av de såkalte C8-forbindelsene, men det vi ser, er at man da i stedet tar i bruk mer kortkjedete fluorforbindelser, C6. Hva vil statsråden gjøre for å forhindre at skismøring og glidere med disse forbindelsene brukes på arrangement i Norge?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:31:12]: Noreg har allereie fremja eit forslag, som no er til behandling i EU, om å forby C6 og C4, så dette vert det kontinuerlig jobba med – heldigvis. Vi har ei svært kompetent miljøforvaltning, som eg trur – til liks med meg – er einig med representanten Haltbrekken i behovet for reguleringar her. Det vi tydelegvis er ueinige om, er behovet for fellesreguleringar. Eg trur behovet for fellesreguleringar er heilt avgjerande, både fordi dette er produkt som ein i stor grad ikkje produserer i Noreg, og fordi denne typen miljøgifter beveger seg med havstraumar og vind og kjem inn i Noreg uavhengig av om det er eit nasjonalt særforbod eller ikkje. Difor treng vi felles reglar, og vi har allereie fremja dei forslaga som representanten etterlyser.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [12:32:05]

Interpellasjon fra representanten Else-May Norderhus til klima- og miljøministeren:

«Regjeringen har siden 2013 satt i gang en prosess for å finne en løsning for nytt deponi for uorganisk farlig avfall i Norge. Dagens tilbud ligger på Langøya og har

kapasitet til videre deponitilbud frem til 2024. Fra da av er deponiet på Langøya fullt og skal rehabiliteres og tilbakeføres til et friluftsområde på 800 mål. Behandlingskapasiteten for uorganisk farlig avfall er avhengig av nyetablering av behandlingsløsninger. Dette er uomtvistelig slått fast både av Miljødirektoratet og av industrien selv. Dessverre er det fortsatt stor usikkerhet knyttet til nytt behandlingsanlegg for uorganisk farlig avfall i Norge. Til tross for at spørsmålet har blitt diskutert og utredet i en årrekke, har regjeringen ikke greid å komme fram til en løsning for industrien så langt. Arbeidsplasser og bedrifter står på spill fordi regjeringen skaper uforutsigbarhet for næringslivets muligheter til å få håndtert avfallet.

Hva gjør statsråden for å løse denne utfordringen, hvordan ser skissen til en løsning ut, og hvor raskt vil regjeringen nå lande denne situasjonen?»

Else-May Norderhus (A) [12:33:35]: På 1980-tallet vakte det oppsikt i internasjonale fora at Norge manglet et godt spesialavfallssystem. Dette var opptakten til at Stortinget vedtok hovedlinjene for det norske systemet for spesialavfall på slutten av 1980-tallet. En spesielt vanskelig sak var etablering av et nødvendig deponi for å håndtere farlig uorganisk avfall. Nasjonale myndigheter vurderte flere mulige lokasjoner for et slikt anlegg, helt til daværende miljøvernminister Thorbjørn Berntsen i 1992 skar igjennom og etablerte Norsk Avfallshåndtering AS, NOAH, med staten og ni industribedrifter på eiersiden. Selskapet kom i operativ drift ved å kjøpe Langøya utenfor Holmestrand fra Norcem/Aker.

Dette var viktig av to grunner. For det første var etableringen av anlegget på Langøya nødvendig for at Norge kunne oppfylle sine internasjonale forpliktelser i henhold til Baselkonvensjonen. For det andre var anlegget avgjørende for norsk industri, som trengte en løsning for å håndtere uorganisk farlig avfall.

Etter at deponiforbudet mot biologisk nedbrytbart avfall trådte i kraft i 2009, har anlegget på Langøya også vært viktig for å ta hånd om økende mengder flyveaske fra moderne avfallsforbrenningsanlegg. Dagens anlegg på Langøya har kapasitet fram til 2024. Da vil deponiet være fullt, og Langøya skal rehabiliteres og tilbakeføres til friluftsområde, som presidenten sa.

Dagens situasjon er ikke helt ulik den situasjonen vi hadde da NOAH ble etablert på slutten av 1980-tallet. Vår behandlingskapasitet med hensyn til uorganisk farlig avfall er nå avhengig av nyetablering av behandlingsløsningene. Dette er uomtvistelig slått fast både av Miljødirektoratet og av industrien selv. Men det er fortsatt stor usikkerhet knyttet til behandlingsanlegget og hvor-

dan man skal lande dette for Norge – dette til tross for at spørsmålet har blitt diskutert og utredet i en årrekke.

Allerede i 2015 slo Miljødirektoratet fast at det ville være behov for etablering av nye anlegg for behandling av uorganisk farlig avfall etter at kapasiteten på Langøya var brukt opp. Direktoratet gjorde oppmerksom på at det erfaringsmessig tar svært lang tid å planlegge, utrede og prosjektere et stort anlegg for behandling av farlig avfall. For å rekke å få et nytt deponi på plass før NOAH Langøya avsluttes, mente direktoratet at arbeidet med planlegging og konsekvensutredning måtte igangsettes med det samme. Direktoratet understreket at lokal motstand kunne føre til behov for at staten tar et ansvar for å utrede alternative løsninger og lokaliseringer, og at det deretter kan være aktuelt å vurdere statlig reguleringsplan for den lokaliteten som anses best egnet dersom det lokalpolitisk er vanskelig å gjennomføre etablering av et slikt anlegg.

Videre utredet NGU en vurdering av geologiske forhold ved potensielle lokaliteter til deponi for uorganisk farlig avfall i 2016. Utredningen ble utført på oppdrag fra Miljødirektoratet, med utgangspunkt i en liste over tolv mulige lokaliteter som var sammenstilt av Direktoratet for mineralforvaltning. Den listen ble raskt redusert til fem mulige lokaliteter. Etter felles befaring med Miljødirektoratet gikk listen inn på to lokaliteter, nemlig Dalen kalksteingruve i Porsgrunn kommune og Rekefjord Øst pukkerverk i Sokndal kommune. I tillegg mente NGU på det tidspunktet at ytterligere to lokaliteter hadde potensial i forhold til de geologiske forholdene, og det var Lervik i Kvinesdal kommune og Raudsand i Neset kommune.

I dag står vi igjen med to prosjekter, det står imellom Brevik og Raudsand. Miljødirektoratet mente at fjellhallene i Brevik var godt egnet som lokaliteter for et deponi, ut fra vurderingen av både geologiske, hydrologiske og geotekniske forhold. Med hensyn til Raudsand mente Miljødirektoratet at de ikke hadde fått nok informasjon til at det var grunnlag for å vurdere om fjellhallene i Raudsand var egnet for etablering, og det framkom heller ikke klart om tiltakshaver ville kunne ha en teknologi som er egnet til å behandle den typen avfall det her er snakk om.

Framfor å lytte til sitt eget fagdirektorat nedsatte daværende klima- og miljøminister Ola Elvestuen et ekspertutvalg for farlig avfall 15. april 2019. Utvalget la fram sin rapport 4. november 2019, og ekspertutvalgets vurdering var at det bør planlegges for at mengde farlig avfall som oppstår, og som trenger deponikapasitet ved en avslutning av virksomheten på Langøya, er på samme nivå som i dag.

Ekspertutvalget mente at staten ikke bør arbeide videre for en deponiløsning i Dalen gruver. Det var pri-

mært begrunnet med Norcems beslutning om fortsatt uttak av kalkspat og Norcems vurdering av at samdrift ikke er mulig. Norcem har konsesjon på drift og uttak av kalk i gruvene fram til 2040. Utvalget viste også til at samdrift mellom dagens virksomhet og avfallsdeponi ikke har vært en del av tidligere evalueringer. Utover Dalen gruver ble fjellhaller i Odda og Gudvangen nevnt i ekspertutvalget, men det foreligger ingen planer for etablering av nytt deponi i disse hallene. I Nesset kommune har det kommet innsigelser til kommunedelplanen som regulerer gruvegangene i industrieponiet. Planen ligger derfor til behandling i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Så bidraget fra ekspertutvalget har vel heller ikke løst de verdensproblemene som man står overfor her. Igjen peker pila og flasken mot statsråden, og det er viktig å få landet en beslutning.

Etter alle disse årene er det fortsatt uklart hva som skal skje, og det er alvorlig av flere grunner. Det ene er at departementet og EFTAs overvåkingsorgan ESA har slått fast at nedbygging av norsk behandlingsskapasitet ikke vil være i tråd med våre internasjonale forpliktelser. Det andre er at dette er en svært viktig industripolitisk sak. Tilstrekkelig deponikapasitet av uorganisk farlig avfall har blitt et knapphetsgode, men det er et avgjørende rammevilkår for norsk industri. Flere hundre norske bedrifter er avhengig av at det finnes en miljømessig trygg og konkurransedyktig løsning for uorganisk farlig avfall, og det er et krav fra det norske folk at det blir håndtert på akkurat den måten, at det er trygt, så man ikke trenger å være redd og lure på om det er mulig å bo der man bor, framover.

Et eksempel på en bedrift som har gitt klart uttrykk for at de trenger disse konkurransedyktige deponiløsningene, er Kronos Titan. Dersom det ikke kommer på plass en løsning for å ta hånd om tynnsyren deres, settes flere hundre arbeidstakere i en umulig situasjon. Dette vil få konsekvenser for andre industribedrifter i industrifelleskapet på Øra i Østfold og faktisk også andre plasser i landet, fordi industribedriftene er knyttet til hverandre gjennom utnyttelse av hverandres råstoff og sidestrømmer. Kronos Titan er helt klar på at et deponi i Raudsand er uaktuelt for dem, så hvordan vil dette påvirke realiteten i det anlegget? Det ønsker jeg at statsråden svarer på.

Også for industrien er dette meget alvorlig, og man kan, slik situasjonen er i dag, risikere å bli stående uten en robust løsning når deponiet på Langøya er fullt. Man har nødvendigvis heller ikke i 2024 et konkret teknologisk svar på nye løsninger – og gode løsninger – i forhold til sirkulærøkonomien, så deponi er en ting man må jobbe videre med.

Framsente politikere og embetsverk har sammen med industrien sørget for et godt system for farlig avfall

i Norge. For å videreføre dette trenger vi nå et nytt anlegg som kan håndtere uorganisk farlig avfall. Min oppfordring til klima- og miljøministeren er derfor å skjære igjennom og lande denne saken nå. Jeg tror det er mange som har forventninger til dette – langt utover industrien. Folk lurer på hvor farlig det egentlig er, og de opplever kanskje at statsråden til enhver tid sitter i departementet og er altfor lite ute og formidler hvor farlig dette er for miljøområder i nærheten av et deponi. Debatten har blitt meget polarisert. De som faktisk ønsker å skape nye bedrifter og nye arbeidsplasser i denne sammenhengen, og som kanskje er interessert i å få et deponi, har stor motstand lokalt og skriker etter at en statsråd faktisk kommer og tar ansvar og viser vei, for det er det behov for.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:43:49]: La meg starte med å takke representanten Norderhus for å løfte ei viktig problemstilling til diskusjon i Stortinget. Det er ei problemstilling som mange er opptekne av, både lokalt, der det er grunn til det, og ikke minst i næringslivet. Det er riktig at dagens deponi for farleg avfall på Langøya vert vurdert til å vere fullt om lag i 2024. Det er over 200 norske bedrifter som leverer farleg avfall til Langøya i dag, og det er behov for ei løysing når dagens deponi er fullt.

Farleg avfall inneheld helse- og miljøfarlege stoff, og for å hindre at det vert spreidd i naturen, er det avgjerande at farleg avfall vert behandla forsvarleg. Næringslivet har sjølv eit ansvar for å handtere eige avfall.

Forsøket på å etablere eit nytt deponi for farleg avfall i Brevik vart stansa i 2015, då Porsgrunn kommune sa nei til å fastsetje eit planprogram for tiltak. Det oppstod då ein situasjon der Noreg risikerte å stå utan farleg avfallbehandlingskapasitet, og det ville, som også representanten peika på, neppe vore i tråd med relevant EU-regelverk eller i tråd med våre internasjonale forpliktingar elles, slik som Baselkonvensjonen, om å ha tilstrekkeleg nasjonal kapasitet for å kunne behandle farleg avfall. På den bakgrunn har det sidan 2015 vore ein prosess i Klima- og miljødepartementet for å vurdere kva rolle staten skal ta for å sikre behandlingsskapasitet for farleg avfall.

Som ein del av den prosessen har Miljødirektoratet gjort ulike utgreiingar og vurderingar. Klima- og miljødepartementet har fastsett eit planprogram for eit mogleg deponi i Brevik for å få fram viktig informasjon om den lokaliteten. Klima- og miljødepartementet har også følgd deponiplanane på Raudsand, der kommunen har vore planmyndigheit. Motsegna til reguleringsplanen der skal avgjerast av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, så den kan eg ikkje kommentere.

Våren 2019 vart det sett ned eit ekspertutval om farleg avfall som skulle vurdere både korleis mengdene farleg avfall kunne reduserast, og korleis framtidig behandlingsskapasitet for farleg avfall kunne sikrast. Tilrådinga frå det utvalet er relativt fersk og vart lagd fram i november 2019. Utvalet sine vurderingar var at det er mogleg å redusere mengdene farleg avfall på sikt gjeve at ein set i verk ei rekkje verkemiddel. Dei påpeika samtidig at det vil ta noko tid å redusere mengdene farleg avfall, og dei tilrår derfor at det vert planlagt med at mengdene farleg avfall som vil trenge deponikapasitet når deponiet på Langøya vert avslutta, er som i dag.

Ekspertutvalet anbefalte at staten ikkje arbeidde vidare for ei deponiløysing i Brevik. Dei omtalte samtidig andre moglege lokalitetar for eit nytt deponi, då på Raudsand i Møre og Romsdal og i Odda eller Gudvangen i Vestland fylke. Utvalet peika også på behovet for nærare å vurdere moglege overgangsløysingar for å handtere farleg avfall dersom eit nytt deponi ikkje er på plass når dagens deponi er fullt.

Den rapporten vart send på høyring i desember med ein kort høyringsfrist, 15. januar i år. Den er altså gått ut. Det har kome inn nærare 100 høyringsinnspel. Klima- og miljødepartementet jobbar no med den vidare oppfølginga og kva rolle staten skal ta for å sikre ei ny løysing.

Som ein del av dette er det gjeve eit oppdrag til Miljødirektoratet om å gjere ei vurdering av utvalet sin rapport og vurdering av tilrådingane slik dei er. Det omfattar vurdering av lokalitetar, vurdering av overgangsløysingar og vurdering av verkemiddel for korleis mengder farleg avfall kan reduserast. Det arbeidet har frist 1. april.

Tidlegare klima- og miljøminister Ola Elvestuen og tidlegare næringsminister Torbjørn Røe Isaksen har også hatt dialog med sentrale industriaktørar om moglege løysingar. Den dialogen er eg i ferd med å følgje opp vidare. Eg har bl.a. invitert til møte med tiltakshavarar og kommunar for dei lokalitetane utvalet har omtalt, og eg er allereie i gang med å gjennomføre dei møta, dette for å kunne få meir grundig informasjon om kva planane på dei ulike lokalitetane faktisk inneber, kva som er realismen i dei, kva som er framdriftsplanen, og kva som er status elles.

Til avslutning vil eg seie at eg har djup forståing for at det er mange i næringslivet som ønskjer ei avklaring, og eg har djup forståing for at mange som bur i nærleiken av dei ulike lokalitetane som er peika på, bl.a. av ekspertutvalet, ønskjer ei avklaring. Eg har forståing for at representanten Norderhus ønskjer ei avklaring, og at ho vil at eg skal skjere gjennom, som ho sa. Men det er klart eg merkar meg at det heller ikkje i det innlegget vert skissert kva løysing som er føretrekt, og det er vel kan-

skje litt illustrerande for at det her er mange omsyn ein skal ta, og at dette er krevjande vurderingar.

Det eg vil seie, er at regjeringa ikkje har konkludert med vidare prosess for korleis vi skal sikre framtidig behandlingsskapasitet. Det vi gjer i augeblikket, er det eg snakka om i stad, med dei fristane eg nemnde. Eg kan dessverre ikkje i dag seie noko om når det vil verte teke ei avgjersle, men det eg kan seie, er at denne saka har høg prioritet hos meg, og det er fordi ho treng ei avklaring.

Else-May Norderhus (A) [12:50:05]: Jeg ønsker å takke statsråden for svaret, og jeg opplever at svaret er rimelig ærlig. Jeg skjønner at utfordringen er krevende, men det gjør det ikke mindre viktig å få landet denne saken. Jeg skjønner at frister skal overholdes, men når høringsfristen er gått ut, er det viktig å ha påtrykk.

Regjeringen har jo satt i gang en prosess for ny løsning og skubbet en del utvalg og utredninger framfor seg. Det skal man jo gjøre, det er ikke feil å ha gjort det, men det er utrolig viktig jo før, jo heller å finne en løsning, for diskusjonen ute er urovekkende. Jo lenger man venter, jo vanskeligere tror jeg det blir å klare å finne en løsning som kan aksepteres både det ene og det andre stedet. Fra Møre og Romsdals side var jo statsråd Lishaug i sommer ute og sa at det blir ikke på Nesset, men hun sprang ikke til Brevik og sa at det ble der. For det er ingen som ønsker å si det, men alle ønsker å ta inn over seg den uroen som er, og si: Nei da, vi skal passe på slik at det ikke blir her. Men nasjonen Norge har et ansvar: å finne en løsning.

Så ønsker jeg videre å si litt om sirkulærøkonomi. Jeg mener at det er viktig å få inn krav til bedre løsninger på dette. Når det gjelder avfall, er det veldig mye import og eksport, og ting samhandler seg, men samtidig har landet selv et stort ansvar.

Et konkret spørsmål som jeg ønsker å børe litt mer i: Hvordan ser statsråden for seg prosjektet på Raudsand og mulighetene der når Kronos Titan sier at de ikke er interessert i å sende noe avfall dit? Hva vil det medføre i forhold til de teknologiske løsningene som en skal bruke der, og håndteringen av det andre avfallet som eventuelt skal dit? Vil det da si at det ikke er aktuelt – at det ikke er grunnlag for å ha et deponi der? Eller vil det si at man lett finner andre løsninger, og at tynnnsyre ikke er viktig der?

En annen ting er at det er snakk om hvordan man skal prosessere de ulike avfallstypene, og tynnnsyre og svovelaske har jo på en måte funnet sammen i gips og løsninger i NOAH-systemet. Men hvordan skal man stille krav til å lage den typen prosessering framover, sånn at man kan være trygg på at avfallet fortsatt er trygt hvis det kommer i kontakt med vann?

Så vil jeg formidle at det er stor usikkerhet om hvordan det som er det statlige ansvaret når det gjelder tidligere runder i Raudsand, blir håndtert. Jeg ønsker at statsråden kan komme med en kommentar akkurat til hvordan man tar tak i det avfallet som ligger der i dag, for det starter litt på minus med utfordringen.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:53:28]: Eg kan for så vidt forstå at det at ein set ned utval, av og til vert oppfatta som at regjeringa skyv på problemstillinga, og historisk er det vel ikkje utenkjeleg at det har skjedd. Men i dette tilfellet vil eg seie: tvert imot. Det ekspertutvalet som vart sett ned for å sjå på behandlingsskapiteten for farleg avfall, har gjeve oss veldig mykje nyttig informasjon både om moglegheitene for å redusere farleg avfall – som eg trur alle er einig i – mange gode vurderingar der, og også informasjon om aktuelle lokalitetar. Så ja, det tok litt tid, men det var viktig at det arbeidet vart gjort, og det gjev oss eit betre avgjerdsgrunnlag.

Så har representanten Norderhus heilt rett i at det ikkje er mangel på politikarar som spring rundt og peikar på kvar dette ikkje bør vere – det er det sjeldan i slike saker. Det er likevel, som det vert understreka, heilt rett at til sjuande og sist må det takast ei avgjerd, og at vurderingane ligg hos meg, og mitt ansvar er kva rolle staten eventuelt skal ta i ei slik avgjerd. Det tek vi på høgste alvor.

Det er litt vanskeleg for meg å gå djupt inn i vurderingane som enkeltbedrifter som Kronos Titan gjer seg. Men det som iallfall er interessant med det som vert reist her, er at det illustrerer eit viktig poeng. Det er at når det gjeld farleg avfall, er det ikkje berre deponeringskapasitet som er viktig – det er sjølvsagt ei side av det – men også behandlingsskapasitet er veldig viktig. Det må jo henge saman på eit eller anna vis, men ein kan sjølvsagt tenkje seg ulike modellar for det, og det er bl.a. noko ekspertutvalet ser på.

Så er det slik – og det må eg understreke – at avfallsprodusentar har ansvar for eige avfall, anten det er næringsliv det er snakk om, eller det er snakk om kommunale forbrenningsanlegg. Men når det er sagt, er eg einig i at den problemstillinga er viktig for industrien i Noreg i seg sjølv, at det er viktig at ein har avsetningsmoglegheit, og at det også ligg ei viss internasjonal forplikting inn mot staten for å leggje til rette for at det finst kapasitet.

Farleg avfall inneheld helsefarlege stoff, og det inneheld miljøfarlege stoff. Ein kan sikkert diskutere korleis debatten er rundt dette lokalt, og kva folk meiner om kor farleg det er. Men det er iallfall ein grunn til at ein kallar det farleg avfall, og det må handterast på ein ordentleg måte – det kan vi iallfall vere einige om. Eg ser heilt utan tvil behovet for at ei løysing kjem på plass, og

statens rolle i å sikre dette er sentral i dei vurderingane vi no gjer.

Så er det viktig at utvalet peikar på at ny teknologi vil kunne gje auka gjenvinning. Det er bra. Eg er difor oppteken av at vi parallelt vurderer kva rolle myndighetene skal ha for å stimulere til auka gjenvinning, f. eks. gjennom støtte til innovasjon.

Jon Georg Dale (FrP) [12:56:28]: Lat meg først gje honnør til interpellanten for å ta opp ei viktig problemstilling med mange potensielle konfliktområde i seg. Det skal vere sagt at vel ein halvtime inne i denne debatten er eg omtrent like vis som då debatten starta. Det seier nok litt om kompleksiteten som desse sakene har, og eg har berre lyst til å gje uttrykk for at også vi har respekt for det.

Det er krevjande avvegingar mellom viktige næringsinteresser, føreseielege rammevilkår for store delar av næringslivet vårt og betydeleg frykt og motstand mot etablering i eige nærrområde for det alt vesentlege av dei lokasjonane som er peika på. Ein av dei lokasjonane som det er brukt litt tid på også i dag, er lokasjonen Raudsand i Møre og Romsdal, som det i utgangspunktet har vore gjeve lokalpolitisk tilslutning til, og som det – heilt rett – ligg ei formell sak på i Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Det som gjer at eg likevel tek ordet, er ikkje at eg ventar at klima- og miljøministeren avklarar det spørsmålet no. Det som openbert er eit sjølvstendig poeng, er at etter dei heilt nødvendige endringane i kommunestrukturen som har kome dei siste åra, ser ein no eit betydeleg lokalpolitisk initiativ i nye Molde kommune etter ei fornya vurdering av planføresetnadene som er gjorde, og som har gjeve grunnlag for den saka som no ligg i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Eit sentralt spørsmål er difor om regjeringa er innstilt på å vente på ei slik behandling i nye Molde kommune før ein eventuelt tek stilling til vidare planframdrift.

Bakgrunnen for denne motstanden handlar om fleire ting. Det handlar både om risiko ved deponering av det farlege avfallet og om frakt og avstand frå lokasjonane til marknaden for dette. Det tilseier i mange tilfelle at ein gjer grundige avvegingar av alt dette i samanheng. Men eg meiner at når det er ulik planstatus og regjeringa på noverande tidspunkt enno ikkje har greidd å konkludere basert på den informasjonen ein har, bør ein ha respekt for dei politiske prosessane som går føre seg i nye Molde kommune, og med det ventar på eventuelle vedtak til ei ny lokalpolitisk behandling er gjort. Spørsmålet er om statsråden er villig til å avklare det spørsmålet her i dag.

Steinar Reiten (KrF) [12:59:41]: Jeg vil også takke representanten Norderhus for at hun tar opp dette

spørsmålet i en interpellasjonsdebatt. Det er en avklaring som må gjøres, som er krevende, men det haster.

Jeg vil benytte anledningen til å stille statsråd Rotevatn noen spørsmål om rent praktiske forhold rundt det prosjektet som Bergmesteren Raudsand AS og Veidekke ASA har presentert ved etablering av deponi for farlig avfall på Raudsand.

Den 28. oktober sendte administrerende direktør Jan Klauset ved Kronos Titan et brev til politisk ledelse i Molde kommune, til Møre og Romsdal fylkeskommune og berørte nabokommuner, der han klart og utvetydig fastslår at det er helt uaktuelt for Kronos Titan å sende 200 000 m³ med fortynnet svovelsyre hele veien rundt kysten opp til Møre og Romsdal for deponering. Han beskriver dette som umulig fordi avstanden er 2 000 km tur-retur. Det kreves spesialskip, det kreves utspredning av fjellhaller som ennå ikke er der, og kostnadene er av en slik art at Kronos Titan ikke ville være i stand til å betale det det koster å deponere.

For å skjønne hvor alvorlig dette innspillet er for prosjektet på Raudsand, må en også forstå hvilke prosesser en bruker når dette avfallet skal deponeres. På NOA-Hs anlegg på Langøya i dag mottar en ca. 400 000 tonn farlig avfall i året. Drøyt halvparten av det er giftig flygeaske som inneholder tungmetaller, den andre halvparten er fortynnet svovelsyre fra Kronos Titan. Når en blander disse to komponentene, får en en veldig stabil gipsmasse som også binder tungmetaller på en effektiv måte. Hvis den ene komponenten, altså svovelsyren, ikke blir levert til Raudsand fra Kronos Titan, er det heller ikke mulig å gjennomføre den prosessen som i dag skjer på Langøya for å binde tungmetaller i asken i denne gipsmassen.

Så skriver Klauset i brevet også at det den 15. januar var et møte mellom avfallsbransjen og næringsministeren og klima- og miljøministeren. Han skriver da:

Vi har fått opplyst at Bergmesteren Raudsand i dette møtet utalte at de ville mellomlagre Kronos Titans tynnnsyre i utspregte fjellhaller i opp til ett år dersom de ikke ble ferdig med sitt prosessanlegg i 2024. Dette vil i så fall være et lager på opp mot 250 000 m³ fortynnet svovelsyre, som er klassifisert som farlig avfall.

Dette er noe som ikke har vært oppe i debatten i Møre og Romsdal, og som kom som en helt ny opplysning for meg, og som jeg egentlig finner ganske sjokkerende, at en faktisk her planlegger å lagre svovelsyre i sin opprinnelige form i inntil ett år.

Jeg vil gjerne at statsråden kommenterer det som kommer fram i brevet fra Klauset.

Det andre jeg har lyst til å nevne, er at i det prosjektet som Bergmesteren og Veidekke har presentert, blir sagt at en ved hjelp av HaloSep-metoden, som Stena Recycling har forsket på i Danmark, skal utvinne tungme-

taller og salt fra den giftig flygeasken før den blir deponert i fjellhaller, som altså ennå ikke er sprengt ut, på Raudsand.

Det som ikke kommer fram, er at HaloSep-teknologien til Stena Recycling ikke er kommersielt tilgjengelig ennå. Det første testanlegget ved Væstforbrændings søppelforbrenningsanlegg i Glostrup i Danmark startet opp nå ved årsskiftet, og vil ha en to års testperiode etter det for å se om renseprosessen i det hele tatt fungerer etter hensikten. Det vet vi altså ikke før ved utgangen av 2021, sannsynligvis etter at beslutningen om lokalisering av nytt deponianlegg er tatt.

HaloSep-metoden er utviklet for å skille ut tungmetall og salt fra flygeasken som kommer opp av skorsteinene på søppelforbrenningsanlegg. Hele hensikten er at flygeasken dermed skal være ufarlig før den blir sendt til deponering. Asken kan da, hvis HaloSep-metoden viser seg å fungere som forventet, deponeres som vanlig avfall i et ordinært avfallsdeponi i nærheten av søppelforbrenningsanlegget. Dermed slipper en å frakte giftig flygeaske over lange avstander til et stort sentraldeponi for farlig avfall. Hele hensikten med HaloSep-metoden er altså å rense asken ved hvert enkelt søppelforbrenningsanlegg for å unngå å måtte etablere store deponi for farlig avfall med enorme transportkostnader.

Konseptet til Bergmesteren AS og Veidekke snur dette fullstendig på hodet. De vil frakte giftig, urensset flygeaske langs halve norskekysten til store kostnader og rense asken etter at den har kommet til deponiet på Raudsand. Jeg vil gjerne at statsråden også kommenterer den siden ved denne saken.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Svein Roald Hansen (A) [13:04:53]: Plassering av deponi for farlig avfall vil alltid være en krevende sak. Det er lett å mobilisere lokal motstand, enten grunnlaget er faglig og saklig eller ikke. Det har vi sett i denne saken. Det alternativet som Miljødirektoratet har vurdert til å være godt egnet som nytt deponi for farlig avfall, synes lagt bort på grunn av lokal uro og motstand.

Til tross for det statsråden sier om at han er klar over at det haster, er jeg bekymret for at regjeringen ikke tar inn over seg hvor kort tid det er til et konkret og realistisk alternativ til Langøya må besluttes. Fire år er lang tid i politikken, men ikke i næringslivet som vil være avhengig av en løsning – og ikke bare en løsning om et sted, men en hvor de tekniske løsningene er utprøvd og logistikken er på plass.

Kronos Titan, som i denne kjeden er en nøkkelbedrift med sin tynnnsyre, peker i sitt hørings svar til ekspertutvalget på at en alternativ løsning må være ferdig testet og operativ i løpet av 2023. Bedriften minner regje-

ringen om at det er tidkrevende tekniske og markeds-messige vurderinger, prosessdesign, søknader, høringsrunder og godkjenning av myndighetene som skal til, og slike ting tar – som vi vet – tid.

Manglende avklaring skaper også usikkerhet for dem som leverer, og – som i Kronos Titans tilfelle – usikkerhet hos deres kunder om de kan forsyne kundene med f.eks. jernsulfat til kloakkrensing etter 2024.

Jeg er selvsagt ekstra bekymret for framtida til Kronos Titan, med 170 arbeidsplasser i Fredrikstad og 230 arbeidsplasser i Titania-gruven. Eierne er tydelige på at uten en bærekraftig løsning for tynnnsyre er videre drift i Fredrikstad ikke mulig. Dette er ikke noen tom trussel. Selskapets bedrift i Leverkusen i Tyskland, som har benyttet en annen og mer kostbar metode for behandling av tynnnsyre, er besluttet nedlagt i år på grunn av for dårlig økonomi

Men om bekymringen for disse 400 arbeidsplassene ikke er tilstrekkelig for at regjeringen skal sette fortløp i arbeidet med en løsning: Dette berører langt flere bedrifter og avfallsanlegg, som flere har vært inne på. Det er 17 energigjenvinningsanlegg som leverer flyveaske til Langøya som ufarliggjøres med tynnnsyre fra Kronos Titan.

Avfall Norge roper varsko. Næringspolitisk direktør Cecilie Lind sier til Fredriksstad Blad den 20. januar i år at «uten tilstrekkelig deponikapasitet for flyveaske må energigjenvinningsanleggene stoppe mottak av avfall i løpet av en til to uker». Avfall Norge skriver i sitt hørings-svar til ekspertutvalget at det vil «påvirke avfallsinnsamlingen fra både nær sagt alle husholdninger og bedrifter i hele landet i løpet av svært kort tid» hvis ikke det blir en løsning.

Mangel på deponikapasitet vil altså ikke bare ramme farlig avfall – alvorlig nok i seg selv – men også mottak av ordinært avfall som ikke kan materialgjenvinnes.

La meg legge til at ett av alternativene det arbeides med – som foregående taler også berørte – Raudsand i tidligere Nesset kommune, neppe vil være et realistisk alternativ. Miljødirektoratet sa i november 2018 at Raudsand-alternativet ikke er tilstrekkelig dokumentert, og at teknologien som tenkes brukt, er umoden. Kronos Titan har gjort det klinkende klart for Molde kommune, som snart skal behandle reguleringsplanen, at for dem er dette et uaktuelt alternativ, og at de derfor ikke kan basere sin løsning på tynnnsyre fra bedriften.

Statsråden er selvsagt klar over at Norge er forpliktet av internasjonale avtaler til å ha behandlings- og deponeringskapasitet for å sikre trygg håndtering av farlig avfall. Jeg tror at regjeringen må erkjenne at dette er en sak som må løses, som må løses raskt, og som vil kreve også upopulære tiltak, om nødvendig en statlig reguleringsplan. Derfor synes jeg det mest bekymringsfulle vi hører

i denne debatten, er det statsråden sier om at regjeringen ennå ikke har tatt stilling til om den skal ta en rolle eller overlate det til markedet.

Else-May Norderhus (A) [13:09:39]: Jeg vil takke for en god debatt og takke statsråden for oppriktige svar. Jeg håper statsråden bidrar til at det blir gode svar som kommer, og at de kommer så raskt som mulig for å få avklart situasjonen.

Industrien trenger forutsigbarhet. Ansatte trenger trygghet. Befolkningen som er berørt, trenger å bli beroliget og føle både at avfallet blir tatt hånd om på en skikkelig måte, at deres situasjon ikke blir truet på noe som helst vis, og at sameksistensen med ulike næringer og ulike samspill i miljøet skal bli ivarettatt.

Statsråden har egentlig ikke svart på spørsmålene om hva han gjør i denne situasjonen, annet enn høringsfrister og at det blir hørt, men hva den videre prosessen nå er konkret for statsråden som er i salen i dag, vil jeg ha svar på. Jeg vil vite hva slags skisse han har for å jobbe med den prosessen framover, om han er opptatt av å se kun på svaret deponi – ekspertutvalget sa også at man i et nytt deponi må ha den typen størrelse man har i dag – og om han vil begynne å følge det Arbeiderpartiet kom med forslag om i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om avfall og sirkulærøkonomi, der vi ba om også å ha 25 pst. sirkulærøkonomi for farlig avfall – at man legger inn tydeligere krav der.

Det tar tid å finne løsninger, men gjennom et samspill med både krav og løsninger er det mulig å gjøre det.

Litt tilbake til Brevik og Dalen gruver: Der pekte ekspertutvalget på at samdrift mellom Norcems virksomhet og deponering av uorganisk farlig avfall ikke har vært en del av tidligere evalueringer. Norcems anerkjente fagmiljø innen gruvedrift, som har inngående kunnskap om gruvene i Dalen, har avvist muligheten for samdrift, men hva er muligheten for en tredjepartsvurdering? Er en utredningsinstruks om det knyttet til internasjonale løsninger? Jeg ønsker at statsråden sier litt om det.

Jeg vil bare si, som jeg sa om import og eksport, at svenskene bygger nye fabrikker. Ragn-Sells er nå klar for ikke å sende flyveaske og redusere den betraktelig i 2021, og tenker å ha bygd opp to fabrikker og på en måte å slutte å eksportere til Norge i 2024. Da igjen: Er det et samspill her i det nordiske markedet som statsråden kan gi en vurdering av?

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:12:54]: Takk for eit godt ordskifte og for mange gode innlegg. Det er mange spørsmål til meg her, som også handlar om ganske detaljerte faglege vurderingar som eg nok må be om respekt for at eg ikkje kan svare på på ståande fot. Men eg

skal forsøke å svare på det eg kan svare på. Mange av spørsmåla har vore knytte til Raudsand-alternativet.

Først stilte representanten Dale spørsmål ved dette med eventuell ny behandling i ein ny kommune. Eg får vel understreke igjen at det er Kommunal- og moderniseringsdepartementet som har klagesaker hos seg, og kva vurderingar dei gjer, veit ikkje eg. På generelt grunnlag er det jo slik at ein i klagesaker held seg til vedtak som er fatta, og ikkje til eventuelle framtidige vedtak. Men kva vurderingar som vert gjorde i denne saka, er det nok statsråd Astrup som må svare på og ikkje eg, for det veit eg rett og slett ikkje. Men ved det alternativet er det jo riktig, som det vart peikt på, at det er mange uavklarte spørsmål. Det er klart at ein må grave ut hallar – kva er kostnadsbildet ved det? Det er ikkje søkt om ut-sleppsløyve, så vidt eg veit. Alt dette er bakgrunnen for at eg no framover – apropos spørsmål om kva eg gjer – ønskjer å ha møte med dei ulike aktørane på ulike lokalitetar for å få avklart ei rekkje slike spørsmål. Det jobbar vi så godt vi kan med å få klarlagt, slik at det kan verte fatta avgjerder på eit godt grunnlag i tida framover.

Det er ei krevjande sak. Det er tidspress i saka, det er ingen tvil om det, og det tek tid å etablere nye løysingar. Difor har saka høg prioritet. Ny deponikapasitet for farleg avfall er viktig for å oppretthalde internasjonale forpliktingar, og det er viktig for industrien. Når representanten Svein Roald Hansen er bekymra for at – eg minnest ikkje formuleringa – vi på ein måte ikkje innser at dette er tidskritisk, trur eg at eg kan roe han med at vi innser at ein må ta avgjerder her. Det er også difor vi jobbar såpass raskt som vi no faktisk gjer, med korte høyringsfristar osv.

Samtidig er eg oppteken av at rapporten til utvalet må vurderast på ein god og grundig måte. Det er ulike spor i den som vi må følgje opp. Det gjeld vurderingar av korleis vi kan sikre ny deponikapasitet, det gjeld vurderingar av gjenvinning av farleg avfall og reduksjon av mengda, og det gjeld moglegheita for og realismen i eventuelle mellomløysingar dersom ein skulle kome i ein slik situasjon. Alt det må vi sjå grundig på, men vi jobbar med høg prioritet.

Utvalsrapporten har som sagt vore på høyring. Miljødirektoratet stiller saman høyringsfråsegnene og har fått ein eigen frist til oss, det er 1. april. Eg kan ikkje seie så veldig mykje meir om den vidare prosessen no eller om kva rolle staten skal ta, men når det gjeld bekymringa om det er slik at staten skal ha ei rolle i det heile, er det klart at det må han ha. Det er jo snakk om utsleppsløyve osv., litt uavhengig av kva lokalitet det er snakk om. Men dersom spørsmålet er om det er eit sjølvstendig mål at ein går inn med statleg plan og overstyrer ein kommune, er det sjølv sagt ikkje eit sjølvstendig mål. Men at staten vil ha ei rolle her på eit eller anna vis, ligg i saka sin natur.

Presidenten: Debatten i sak nr. 8 er dermed avsluttet.

Sak nr. 9 [13:16:03]

Interpellasjon fra representanten Himanshu Gulati til utviklingsministeren:

«Norges strenge retningslinjer gjør at flere organisasjoner ikke kan motta bistandsstøtte. UAWC på Vestbredden er en slik organisasjon, hvor økonomiansvarlig/administrerende direktør i desember ble arrestert for å ha vært involvert i gjennomføringen av terroraksjonen hvor en 17 år gammel israelsk jente ble drept. UAWC og lignende problematiske organisasjoner er del av et prosjekt som har mottatt over 50 mill. kroner fra Norsk Folkehjelp de siste fem årene. Av elleve partnere er det ifølge NGO Monitor minst seks organisasjoner som det er sterk grunn til å tro ikke ville kunne kvalifisere til norsk bistand pga. blant annet terrorkobling.

Hvordan sørger norske myndigheter for at organisasjoner som mottar norske bistandsmidler, ikke direkte eller indirekte kanalisere norsk støtte til organisasjoner som virker mot norsk utenrikspolitikk og som selv vil være diskvalifisert fra å motta norsk bistand?»

Himanshu Gulati (FrP) [13:17:16]: Norge bidrar med store utviklingsmidler og med mye bistand til land over hele verden. Vi kan gjerne ha politisk uenighet, og det har vi også til tider, om hva nivået på denne bistanden skal være, men jeg tror vi alle er enige om at den bistanden som ytes, skal gå til det beste for både folk og de stedene som det ytes til, og at norsk bistand skal holde en høy standard. Norske bistandspartnere skal holde en høy standard hva gjelder etikk, resultatoppnåelse og åpenhet, og det skal ikke gis bistand til organisasjoner eller partnere som har tilknytning til organisasjoner eller personer som støtter opp om voldelig ekstremisme eller annen type vold.

Norge har strenge retningslinjer for hvem som kan motta norske bistandsmidler, fordi vi skal holde en høy standard. Som følge av dette har jeg forstått at det er flere organisasjoner som jobber i de palestinske områdene, som ikke vil kunne kvalifisere for norsk bistandsstøtte, bl.a. fordi de er imot en framforhandlet tostatsløsning, støtter boikottkampanjen eller har tilknytning til terrororganisasjoner.

Grunnen til at jeg har denne interpellasjonen, er at vi er gjort kjent med flere eksempler på organisasjoner som indirekte mottar norsk bistandsstøtte gjennom partnerskap med andre NGO-er, og som vi har grunn til å tro ikke ville vært kvalifisert direkte for bistandsstøtte. Som det kom fram av interpellasjonsteksten presidenten leste opp, er UAWC – Union of Agricultural Work

Committees – på Vestbredden et slikt eksempel. Jeg vil vise til at UAWC av USAID er kategorisert som landbruksvingen til PFLP – Popular Front for the Liberation of Palestine – en organisasjon som er designert som en terrororganisasjon av EU, Canada, USA og Israel. Jeg vil også vise til at Visa, Mastercard og American Express i 2018 avsluttet muligheten for personlig å kunne donere til UAWC gjennom deres kanaler, nettopp på grunn av tilknytningen til PFLP.

UAWC og liknende organisasjoner som vi synes kan virke problematiske, er del av et prosjekt som har motatt over 50 mill. kr i hjelp fra Norsk Folkehjelp over de siste fem årene. En annen organisasjon jeg kan nevne, fordømte norske myndigheters beslutning om opphør av pengestøtte til et ungdomssenter som ble oppkalt etter terroristen Dalal Mughrabi, en kvinne som deltok i en massakre i Israel i 1978, som resulterte i død for 38 sivile, deriblant 13 barn. Flere slike organisasjoner har vi forstått er del av prosjekter som indirekte mottar bistandsstøtte ved at de mottar støtte fra NGO-er, som igjen mottar norsk bistandsstøtte til sine prosjekter.

Mitt spørsmål til statsråden er derfor hvordan norske myndigheter sørger for at organisasjoner som mottar norske bistandsmidler, ikke direkte eller indirekte kanalisere norsk pengestøtte til organisasjoner som motvirker norsk utenrikspolitikk, og som selv vil kunne være diskvalifisert fra å motta norsk pengestøtte direkte. Jeg spør også hvordan statsråden unngår at norske bistandsmidler havner hos organisasjoner som i verste fall kan ha tilknytning til terrororganisasjoner. Dette er viktig for legitimiteten til norsk bistand, men også for vår egen samvittighet og for å hindre at norske utviklingsmidler og norske skattebetaleres penger går til organisasjoner eller personer som støtter opp om vold og ekstremisme.

Statsråd Dag-Inge Ulstein [13:21:17]: Først vil jeg gjerne få takke interpellanten, Gulati, for at han tar opp et tema som gir anledning til å drøfte norsk utviklingspolitikk og den avgjørende rollen sivilsamfunnet spiller i bekjempelsen av fattigdom.

Vi vet fra vår egen historie hvordan driftige ildsjeler og frivillige organisasjoner legger til rette for skapende samfunn – for et politisk engasjement og for en økonomisk aktivitet som styrker hverandre gjensidig. Et stabilt demokrati bygges nedenfra. Det samme gjelder på økonomisiden. Derfor har det vært bred enighet i denne sal om at støtte til sivilsamfunnet må være en sentral del av utviklingspolitikken.

La det være klart: Norske myndigheter har svært tydelige og detaljerte retningslinjer for støtten som gis til sivilsamfunnsorganisasjoner. Det gjelder også organisasjoner med tilhold i Israel eller Palestina. Norge støtter

ikke organisasjoner som oppfordrer til vold, eller som fremmer hatefulle ytringer, antisemittisme eller annen rasisme. Vi tar enhver anklage om misbruk av norske midler svært alvorlig, og vi foretar egne undersøkelser der det måtte foreligge troverdige påstander eller annen informasjon som gir grunnlag for oppfølging. Samtidig er vi bekymret for det økte presset som sivilsamfunnet i mange land opplever, og for forsøkene på å begrense organisasjoners ytringsrom.

Alt vi gjør i utviklingspolitikken, er rettet inn mot det store målet, nemlig å utrydde all ekstrem fattigdom innen 2030. I tillegg skal vi nå alle de andre bærekraftsmålene. Alle steiner må snus hvis vi skal lykkes i det arbeidet. Verktøyene vi har, skal slipes, og vi må velge de virkemidlene som i størst mulig grad setter mottakeren i stand til å skape sin egen vekst. Derfor er helse, utdanning og fornybar energi noen av de sentrale verktøyene som vi bruker. Det samme gjelder støtten til godt styresett, demokrati, sivil samfunn og menneskerettigheter – og ikke minst kampen mot korrupsjon. Det er viktig dersom vi skal nå ut til de mest sårbare.

Løftet om at ingen skal utelates, forplikter oss alle til å jobbe for en utvikling som nettopp inkluderer alle, der den norske støtten når mennesker som befinner seg i sårbare situasjoner, og som har begrensede muligheter. Det gode er at tallet på ekstremt fattige er falt fra to milliarder til 800 millioner. Men skal vi nå det målet – de siste vanskelige rundene for å nå det målet – er det nettopp de vanskeligstilte vi må hjelpe til et bedre liv. Vi når ikke dem uten den hjelpen som sivilsamfunnet gir.

De frivillige organisasjonene er helt sentrale – både som mål og virkemiddel. Derfor ble 7,5 mrd. kr av utviklingsbudsjettet kanalisert gjennom nettopp sivilsamfunnet i 2019. Store deler av dette gikk til arbeidet med godt styresett, utdanning og helse.

Organisasjonene i sivilsamfunnet gjør en formidabel innsats, enten det gjelder humanitære operasjoner eller langsiktig bistand. Den langsiktige innsatsen forvaltes primært gjennom tilskuddsordninger i Norad. Gjennom konkurransebaserte utlysninger går midlene til norske, internasjonale og lokale organisasjoner. Søknadene vurderes etter egne regelverk og et eget kvalitetssystem for søknadsbehandling og tildeling. I det systemet vurderes bl.a. betydning for bærekraftsmålene, evne til mål- og resultatstyring, valg av partnere, risikoanalyser, tidligere oppnådde resultater, lokalt eierskap, økonomiforvaltning og kostnadseffektivitet. Innspill fra norske ambassader, departementets fagseksjoner og eksterne gjennomganger tas også med i de vurderingene.

Et viktig mål med støtten til norske organisasjoner er at de skal styrke sine partnere i utviklingsland gjennom kunnskapsoverføring. De velger selv sine partnere og har et selvstendig ansvar for å følge opp samarbeidet.

Det er et samarbeid som skal være i tråd med UD og Norads retningslinjer for støtte. Valg av partnere må være godt begrunnet og basert på grundig bakgrunnsjekk og kontroll. UD og Norad gjennomfører også eksterne organisasjonsgjennomganger og besøker jevnlig utvalgte partnere.

Palestina er et av landene som Stortinget har valgt ut som partnerland i utviklingspolitikken. Også i Palestina er et sterkt sivilsamfunn viktig for den demokratiske og økonomiske utviklingen og for etableringen av en uavhengig og demokratisk stat. At Palestina er et sårbart samfunn som fortsatt befinner seg i konflikt – og med institusjonelle utfordringer i egne rekker – gjør sivilsamfunnet bare enda viktigere. Norge vil derfor videreføre samarbeidet med norske, israelske og palestinske organisasjoner – på grunnlag av et felles overordnet mål om en forhandlet tostatsløsning. Vi vil fortsette å støtte organisasjoner som arbeider for at grunnleggende menneskerettigheter blir ivaretatt.

Fagforeningen for palestinske bønder og fiskere, Union of Agricultural Work Committees, UAWC, er blant de eldste palestinske sivilsamfunnsorganisasjonene. Vi kan kanskje sammenligne det med Bonde- og Småbrukarlaget her, bare for å sette det inn i en kontekst, med det som er bakgrunnen for arbeidet.

UAWC er registrert hos palestinske myndigheter i tråd med gjeldende lov. De organiserer og støtter palestinske bønder og fiskere, ikke minst gjennom bidrag til modernisering, profesjonalisering og klimatilpasningsarbeid. Det er en partipolitisk uavhengig interesseorganisasjon som også arbeider med å øke kvinners deltakelse i politiske prosesser. Det er aktiviteter som går helt til kjernen av flere av hovedprioriteringene i norsk utviklingspolitikk.

UAWC er en av flere lokale palestinske partnere av Norsk Folkehjelp som mottar støtte fra Norad. Støtten til organisasjonen har de siste årene vært på om lag 2 mill. kr årlig, noe som gjør UAWC til en av Norsk Folkehjelps største og viktigste partnere i Palestina. I tillegg mottok de i fjor 2,7 mill. kr i humanitære midler til arbeidet med matsikkerhet.

Norad gjennomførte en forenklet organisasjonsgjennomgang av UAWC så sent som i april 2019. I rapporten fra besøket vises det til en godt utviklet organisasjonsstruktur og en solid finansiell kontroll.

Utenriksdepartementet er kjent med anklagene mot en av UAWCs ansatte, Samer Arbeed. I likhet med mer enn 50 andre personer ble han arrestert av israelske myndigheter i september 2019 for påstått medvirking til terrorhandlinger som hadde funnet sted en måned tidligere. Jeg fordømmer det angrepet på det sterkeste. Foreløpig finnes det ingen holdepunkter for at hans mulige deltakelse har noe med hans ansettelsesforhold i

UAWC å gjøre. Utenriksdepartementet er også godt kjent med NGO Monitors mangeårige påstander mot en rekke sivilsamfunnsorganisasjoner om terrorkoblinger, deriblant UAWC. Det foreligger ingen troverdig informasjon om at UAWC støtter eller er involvert i terrorhandlinger, men de har i den dokumentasjonen som vi har fått fram, gitt uttrykk for det motsatte. Løse påstander om slike koblinger er blitt avvist av troverdige aktører, bl.a. i undersøkelser utført av australske myndigheter i flere omganger, der NGO Monitor blir kritisert for sine metoder.

Støtte til sivilsamfunnet er avgjørende for å få til demokratisk og økonomisk utvikling. Det vil ofte være dilemmaer knyttet til bistand gjennom sivilsamfunnet. I arbeidet med menneskerettigheter kan støtten i flere tilfeller gå til organisasjoner som ikke deler de lokale myndighetenes syn, på samme måte som vi heller ikke kan kreve at de deler norsk syn i ett og alt. Det vil kunne føre til spenninger. I flere land opplever sivilsamfunnet redusert handlingsrom, og at ytringsfrihet og forsamlingsfrihet undertrykkes. Våre partnere merker dette presset, og flere nevner trusler og trakassering som risikofaktorer i arbeidet.

Regjeringen tar enhver anklage om misbruk av norske midler alvorlig og foretar undersøkelser der det foreligger troverdige bevis eller annen relevant informasjon. Alle varsler tas på største alvor. Norske myndigheter skal ikke finansiere voldelige opprør, terror eller annen kriminalitet. Da det i 2017 – og dette er vist til i et eksempel fra interpellanten – viste seg at et norskstøttet senter for kvinner på Vestbredden ble oppkalt etter en terror-dømt kvinne, krevde vi å få støtten tilbakebetalt. Men skulle det vise seg at en ansatt i en mangeårig og anerkjent samarbeidsorganisasjon blir domfelt, vil ikke det i seg selv være grunn til å fjerne støtten. Vi betrakter støtten til sivilsamfunnet som helt nødvendig for å nå bærekraftsmålene.

Skal dette arbeidet bære frukter, må det være både langsiktig og basert på grundig, objektiv kontroll.

Himanshu Gulati (FrP) [13:30:35]: Jeg vil takke utviklingsministeren for svaret og også for at han tar problemstillingen på alvor. Som jeg begynte med å si: Selv om vi kan være uenig i hva som er riktig nivå på norsk bistand, deler vi alle målet om at den bistanden som gis, skal bidra mest mulig effektivt både til å utrydde fattigdom, til utvikling og til å styrke sivilsamfunnet.

Jeg har flere ganger i det politiske miljøet tatt opp bekymringer rundt at norske bistandsmidler kan gå til uheldige typer aktiviteter. Blant annet har spørsmålet om palestinske selvstyremyndigheters fangelønnsutbetalinger gjennom det såkalte martyrfondet vært gjenstand for debatt flere ganger, og de fire partiene som satt

i regjering i fjor, uttrykte også i denne sal at man aktivt ville motarbeide økonomisk bidrag til terrorisme, herunder fangelønn. Denne diskusjonen er derfor ikke ny, og jeg mener at Norge som leder for giverlandsgruppen har et spesielt ansvar for å sørge for at bistanden som gis, holder de standarder som den skal holde.

Jeg er glad for det statsråden sier om UAWC, og de undersøkelsene som departementet har gjort, men jeg vil også minne om det jeg tidligere har sagt, nemlig at andre organisasjoner og respekterte firmaer, som flere av de største betalingsfirmaene i verden, har avskåret folks mulighet til å bidra til UAWC gjennom sine kanaler nettopp på grunn av bekymringsfulle tilknytninger de mener UAWC har.

Jeg vil derfor avslutningsvis spørre statsråden på nytt om han er trygg på at den utviklingsstøtten som norske myndigheter gir til ulike organisasjoner, ikke indirekte kan havne hos organisasjoner som har bindinger som vi ikke kan stille oss bak, og hva som eventuelt gjøres – om det eventuelt vurderes noen form for slutterklæring hos norske bistandspartnere for å sørge for at norsk bistandsstøtte ikke indirekte havner hos organisasjoner som f.eks. støtter opp om voldelig ekstremisme.

Statsråd Dag-Inge Ulstein [13:33:06]: Jeg har gjort rede for hvorfor det er viktig å samarbeide med sivilsamfunnet, og hvorfor det er viktig å gjøre det i Palestina. Jeg er også glad for – som interpellanten sier – debatt om et så viktig tema som det som her blir adressert.

Vi har i lang tid hatt det med oppbygging av sivilsamfunnet som en veldig sentral byggestein i utviklingspolitikken, på samme måte som vi har hatt et langvarig engasjement i Palestina når det gjelder både fredsprosess og støtte til økonomisk og institusjonell utvikling. For skal vi oppnå resultater, må vi jobbe grundig og langsiktig og inngå langsiktige partnerskap. Sivilsamfunnsorganisasjonene er som nevnt de best kvalifiserte til å kunne utføre den jobben, og gjør en veldig god jobb der.

Så var det med fangelønnsordningen nevnt i interpellantens siste innlegg. Jeg vil bare vise til at det er et tema som har vært adressert veldig tydelig fra denne talerstolen, og utenriksminister Eriksen Søreide tok det også opp i sitt siste møte med statsministeren, den 20. februar. Vi vil fortsatt være en del av det internasjonale arbeidet og være tydelige når det gjelder disse spørsmålene.

Så til om utviklingsministeren er trygg på våre avtaler og forvaltningen av utviklingsmidlene. Det er gode rammeverk og gode rutiner for de tilskuddsordningene som blir behandlet, og jeg er veldig glad for nettopp den diskusjonen. Så har det gjennom de siste årene blitt mer oppmerksomhet rundt det, og jeg tror det er viktig at vi skal være enda tydeligere på å få fram dokumentasjon av

de gode resultatene som utviklingsmidlene faktisk gir, ikke minst i mange av de mest sårbare og krevende områdene som vi jobber i, og i de konfliktsonene som vi opererer i. Så har Utenriksdepartementet gode hjemler til å reagere dersom det foreligger vesentlige avvik fra de avtalene som vi signerer. Det handler vi på, og det er flere eksempler på at vi går inn og terminerer hele eller deler av en avtale nettopp der det er avvik fra det som er det avtalte.

Jeg kjenner meg trygg på den forvaltningen vi har. Vi har utrolig mange dyktige som er ute i feltet hver eneste dag for å være med og nå de målene som vi har, og vi har gode forvaltere her, både i Utenriksdepartementet og i Norad.

Lars Haltbrekken (SV) [13:36:07]: Jeg vil først få takke statsråden for svarene han har gitt. Jeg er glad for det klare forsvaret av bistanden, og jeg er også glad for at Utenriksdepartementet er tydelig på at Norge ikke støtter organisasjoner som oppfordrer til vold eller fremmer hatefulle ytringer, rasisme eller antisemittisme. Det skulle bare mangle.

Men det er ikke derfor vi er her i dag. Vi er her i dag fordi representanten Gulati har gått til en veldig mørk krok på internett der han har funnet disse veldig alvorlige anklagene om at en norsk organisasjon angivelig skal ha koblinger til terrorister. Men han har latt være å sjekke om det som står der, er til å stole på. Han har bare trykt på Ctrl C og Ctrl V og så lagt dette inn i Stortingets mal for interpellasjoner og sendt det over til Utenriksdepartementet.

Problemet er at dette ikke er sant. Er det virkelig slik representanten Gulati vil bruke muligheten til å få debatteret viktige og ofte vanskelige spørsmål i Stortinget? Skal virkelig statsråden måtte komme hit og bruke av sin tid på å svare på anklager som beviselig og åpenbart er feil? Har ikke representanten Gulati selv et ansvar for å sjekke sannhetsgehalten i dette?

Anklagene som framsettes, kommer fra en kilde som Utenriksdepartementet selv har sagt har en tydelig politisk slagside. Det er å si det forsiktig. Det er kjent og godt dokumentert at påstandene som NGO Monitor har kommet med over flere år, i hovedsak er grunnløse og direkte feil. De er diskreditert av australske, svenske og italienske myndigheter og av EU. Jeg er også veldig glad for at statsråden så klart tar avstand fra NGO Monitor i sitt svar.

Dette er alvorlig. Det er alvorlig i en tid med økt polarisering, der falske nyheter og falske anklager får være med og definere viktige debatter, samtidig som vi står foran enorme utfordringer som Norge må bidra til å løse, også med bistandsmidler. Vi har ikke tid til å diskutere disse grunnløse påstandene.

Påstander om terrorfinansiering skal man ta alvorlig. Samtidig vet vi at det er en strategi å komme med slike beskyldninger for å ramme dem man er uenig med. De brukes av autoritære regimer som innfører lover som rammer legitim opposisjon og sivilsamfunn, og de brukes av aktører som NGO Monitor. Dette er en skummel utvikling som vi alle er tjent med å stoppe. Det innskrenker ytringsfriheten, det begrenser den offentlige debatten, og det truer demokratiet. Det skulle vi gjerne ha brukt tid på å debattere i Stortinget.

Det gagnar ingen å delegitimere og hindre helt lovlige organisasjoners arbeid for grunnleggende menneskerettigheter, særlig når det er snakk om en organisasjon som er en konstruktiv kritiker av både israelske og palestinske myndigheter. Disse spørsmålene er vanskelige nok, vi trenger ikke å rote dem til med falske påstander som lett lar seg avkrefte med et enkelt Google-søk, som er tilgjengelig på de fleste av representantenes pc-er.

Åsmund Aukrust (A) [13:40:19]: Jeg vil takke utviklingsministeren for det jeg mener var et veldig godt svar på spørsmålet. Jeg synes derimot spørsmålet som Himanshu Gulati reiste, ikke var særlig godt. Jeg synes ministeren svarer veldig klokt om hvorfor Stortinget ikke bør diskutere en pågående straffesak i et land langt unna oss, og hvorfor det heller ikke bør få innvirkning på norsk bistand. For det er ikke det denne debatten handler om. Den handler om noe vi så langt har vært forskånet for i norsk politikk, nemlig at man kaster terrorstempelet opp om sivilsamfunnsorganisasjoner som støtter palestinerne sak.

For vi er alle imot terror. Vi mener at det er grusomme handlinger som aldri kan forsvares. Nettopp derfor er vi helt enig i at det blir så galt å anklage viktige sivilsamfunnsorganisasjoner for å gjøre nettopp det.

Som sannhetsvitne brukte Gulati organisasjonen NGO Monitor, som jeg skjønner han også har hatt på besøk hos Israels venner på Stortinget. NGO Monitor er ingen nøytral organisasjon. Det har vi fått høre av statssekretæren til utenriksministeren. Vi fikk høre det i svaret fra utviklingsministeren nå. Deres anklager er tilbakevist gang på gang av både internasjonale og norske aktører. Dette er en svært høyreorientert organisasjon som bruker terrorstempling av sivilsamfunnsorganisasjoner bevisst som strategi både på palestinsk side, på israelsk side og hos internasjonale donorer.

Det er mange organisasjoner som har blitt møtt av anklagene fra NGO Monitor – solide, seriøse organisasjoner vi kjenner veldig godt: Kirkens Nødhjelp, KFUK/KFUM Global, Flyktningshjelpen og Norsk Folkehjelp. Vi mener at det politiske Norge må slå ring om det viktige arbeidet disse organisasjonene gjør. Dessverre må altfor mye av tiden disse organisasjonene burde ha for å hjelpe

palestinerne i deres daglige arbeid, istedenfor brukes på å svare ut grunnløse påstander om terror.

Norsk Folkehjelp er den organisasjonen som blir møtt med de sterkeste anklagene. Det er en organisasjon som i tiår har drevet viktig solidaritetsarbeid og humanitært arbeid i Palestina. Partneren som i dag nevnes, er den palestinske bonde- og småbrukerorganisasjonen, som driver med både jordbruksfaglige spørsmål, jordbruksfaglig rådgivning og juridisk rådgivning for palestinske bønder som drives fra jord og hjem på grunn av den israelske okkupasjonen. Det er det som er nøkkelordet i denne konflikten: okkupasjon. Det er ingen balanse mellom partene. Det er en okkupant og et folk som blir okkupert.

Dessverre er situasjonen i dag mer fastlåst og mørkere enn på veldig lenge. Vi vet hva slags politikk den amerikanske presidenten står for, og med nattens valg i Israel ser det ut til at de fortsatt vil ha den mest høyreorienterte regjeringen de har hatt på mange, mange år.

Det er nettopp i dette bildet Norge som land bør være den forutsigbare og gode vennen som vi har vært gjennom tiår og støtte det palestinske folk. Vi skal være en venn som stiller krav, og som stiller opp. Det skal vi gjøre gjennom politisk arbeid, og vi skal gjøre det gjennom å støtte opp om palestinsk sivilsamfunn. Det er bra for palestinerne, men det er også bra for israelerne. For vi ser at det dessverre etter veldig mange år under okkupasjon er mer desperasjon på palestinsk side, der flere lar seg mobilisere inn i mer ekstreme grupper. Det er nettopp i det bildet vi må støtte opp om demokrati, støtte opp om sivilsamfunn som jobber under en demokratisk plattform.

Jeg synes utviklingsministeren redegjorde godt for hvor viktig sivilsamfunn er for å få til politiske endringer. Det kjenner vi godt fra historien om utviklingspolitikk. Det så vi da Norge støttet ANC, den sørafrikanske fagbevegelsen og kirkelige organisasjoner i Sør-Afrika. Også der satt anklagene om terror løst hos en del representanter på høyresiden. Men historien viste at det var riktig å gjøre. Vi har sett det samme i støtten til sivilsamfunnsorganisasjoner i Sør-Amerika, og vi ser det i Midtøsten.

Jeg har full tillit til at regjeringen og utviklingsministeren følger opp det som skal være strenge regelverk, på en god måte. Og det er helt klart som han sier: Dette er ikke fremmed for dilemmaer, dilemmaer som vi bør diskutere her i Stortinget. Men vi bør ikke gjøre det med det utgangspunktet som Fremskrittspartiet og Gulati har for sitt spørsmål, og jeg vil ta avstand fra de angrepene som sivilsamfunnet møtte i innlegget fra Himanshu Gulati.

Himanshu Gulati (FrP) [13:45:01]: Jeg vil igjen begynne med å takke utviklingsministeren for å svare på mine bekymringer i tidligere innlegg, og at han tar

spørsmålet om at norsk bistand går til ting det ikke skal gå til, på alvor. Det er betryggende. Men jeg må si jeg var overrasket over de angrepene som nå kom fra begge representantene som holdt innlegg, om at de nærmest synes det er bortkastet tid at stortingsrepresentanter i denne sal stiller spørsmål om legitime bekymringer for hva norsk bistand går til. Ingen av innleggene viet noe tid til å adressere selve bekymringen om at norsk bistand også kan havne hos organisasjoner som kan ha uheldige koblinger. Jeg håper det ikke er tilfellet, og er glad hvis det er slik, men dette er legitime bekymringer. Begge representantene som talte før meg, var likevel kun opptatt av å kritisere at slike bekymringer og spørsmål tas opp i Stortinget. Jeg mener det er viktig at stortingsrepresentanter og andre når de får kjennskap til bekymringsverdige forhold, tar det opp og også stiller de ansvarlige statsrådene spørsmål.

Representanten Haltbrekken oppfordret meg til å foreta noen Google-søk. Jeg vil sende den samme oppfordringen tilbake, for dette handler om legitime bekymringer. Flere titalls skoler i de palestinske områdene er oppkalt etter personer som har vært involvert i terrorangrep. Det er noe som bekymrer meg. Vi vet at fangelønn er et tema som mange land er opptatt av, og at andre europeiske land har kuttet deler av sin bistand på bakgrunn av det.

Jeg synes det er leit at representantene før meg, fra Arbeiderpartiet og SV, begge brukte sine innlegg på å angripe at sånne bekymringer tas opp med statsråder i Stortinget, istedenfor å vie noe som helst tid til selve problemstillingen, som er at det er flere bekymringer om at norsk bistandsstøtte kan havne hos organisasjoner som har uheldige bindinger.

Når det gjelder NGO Monitor, er det heller ikke sånn at disse bekymringene kun er tatt opp på bakgrunn av henvendelser vi har fått fra denne organisasjonen, selv om vi får mange henvendelser fra både denne og andre organisasjoner.

Jeg vil også si at jeg over lang tid, siden min ungdom, har vært veldig opptatt av nettopp disse tingene, og at vi i Israels venner på Stortinget så sent som i september hadde en studietur til de palestinske områdene og Israel, og også besøkte flere av bistandsmottakerne i de palestinske områdene. Mye norsk bistand går til bra ting, men det er viktig at vi tør å stille de kritiske spørsmålene når vi har genuine og legitime bekymringer om at norsk bistand og skattepenger kan gå til organisasjoner med uheldige bindinger.

Statsråd Dag-Inge Ulstein [13:48:16]: Takk for debatt. Det er viktig, og jeg ønsker mer debatt knyttet til utviklingsfeltet – at vi skal våge det å ha de diskusjonene. Jeg håper det blir enda mer av det i denne salen også.

Jeg har bare lyst til å oppklare noe. Muligens kom interpellanten i skade for å overdrive støtten til UAWC da han sa at de har fått 50 mill. kr. Det er altså 2 mill. kr i året, der totalen i prosjektperioden er 7,9 mill. kr pluss de vel 2,5 mill. kr som går til matsikkerhet. Men det totale prosjektet, der det er mange givere inne, er i overkant av 50 mill. kr.

Jeg er også glad for at Gulati nevner eksempel der vi har trukket tilbake støtten, og det vil vi fortsette å gjøre. Vi krever ikke av samarbeidsorganisasjonene at de støtter norsk utviklingspolitikk i ett og alt. De kan være imot tostatsløsning, og de kan kritisere oss for å ha trukket støtten tilbake etter å ha kalt opp bygninger etter terrorister. Slik må det være om vi skal bygge demokrati.

Presidenten: Debatten i sak nr. 9 er avsluttet.

Dermed er dagens kart ferdigdebattert. Stortinget tar nå pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen vil det bli votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 13.50.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Votering

Presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering.

Votering i sakene nr. 1 og 2, debattert 3. mars

Presidenten: Sakene nr. 1 og 2 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 44 og 45.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 3, debattert 3. mars

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Terje Aasland, Runar Sjøstad og Hege Haukeland Liadal om en kraftpolitikk som bygger norsk industri (Innst. 127 S (2019–2020), jf. Dokument 8:163 S (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Else-May Norderhus på vegne av Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne

- forslagene nr. 4 og 5, fra Else-May Norderhus på vegne av Arbeiderpartiet
 - forslagene nr. 6 og 7, fra Ole André Myhrvold på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 8, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- Det votes over forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for at opprinnelsesgarantier kun skal kunne selges fra ny fornybar kraftproduksjon, og kun i en begrenset periode etter produksjonsstart, for eksempel fram til kraftverkene er nedskrevet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 89 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.02)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen første halvår av 2020 med den varslede saken som følger opp hvordan endringer kan gjøre at systemet for fornybar energi med opprinnelsesgarantier og varedeklarasjon for strøm kan fungere bedre enn i dag.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en utredning av hvordan ordningen med opprinnelsesgarantier har fungert i tråd med hensikten for etablering av denne, og hvilke konkrete resultater som er oppnådd for økt produksjon av fornybar energi.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 82 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.21)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4 og 5, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Statnetts tariffmodell innrettes slik at industriens kostnadsandel på en objektiv og etterrettelig måte reflekterer de kostnader den faktisk påfører nettet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem for Stortinget en modell som gir likeverdig tariffnivå for store forbrukere med høy brukstid, uavhen-

gig av om elektrisitet hentes fra regional- eller transmisjonsnettet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 74 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Statnett melder seg ut av Association of Issuing Bodies (AIB).»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne ble med 72 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.55)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:163 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Terje Aasland, Runar Sjøstad og Hege Haukeland Liadal om en kraftpolitikk som bygger norsk industri – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at opprinnelsesgarantier ikke skal ha noen innvirkning på energiforbrukeres klimarapportering. Strømforgbruk i Norge, uavhengig av opprinnelsesgarantier, må kunne dokumenteres som fornybart.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at NVE endrer sine opprinnelsesgarantinettsider til å inkludere et kakediagram med fysisk kraftforbruk og til å beskrive tydelig hva som er forskjellen mellom norsk kraftforbruk basert på opprinnelsesgarantier og faktisk fysisk forbruk, samt å gjengi CO₂-intensitet per kraftforsyningskilde, ikke en samlet CO₂-intensitet for restmiksen.»

Rødt har varslet støtte til innstillingen.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at ved alternativ voting mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne var det

avgitt 74 stemmer for innstillingen og 27 stemmer for forslagene.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.34)

Else-May Norderhus (A) (fra salen): Jeg stemte feil.

Presidenten: Da er det 73 representanter som har stemt for komiteens innstilling, og 28 representanter som har stemt for forslagene fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne. – Dermed er innstillingen vedtatt.

Votering i sak nr. 4, debattert 3. mars

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Arne Nævra, Karin Andersen, Petter Eide, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes og Freddy André Øvstegård om solkraft (Innst. 150 S (2019–2020), jf. Dokument 8:16 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Ole André Myhrvold på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 6 og 7, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om å åpne for å støtte leasing av solcelleanlegg og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2021.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for at bygninger som eies av staten, som hovedregel skal velge solenergiløsninger og/eller grønne tak ved nybygg. Det samme må gjelde på eksisterende takflater der det er hensiktsmessig.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–5, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en premieringsordning for solceller, hvor klimaavtrykket i produksjonen vektlegges.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å sørge for at samme regelverk som gjelder for støtte til solceller for husholdninger, også skal gjelde for bygg i landbruksforetak.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette som mål at Norge skal ha installert solcellekapasitet på 5 GW innen 2030.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om å åpne for å støtte mellomstore solcelleanlegg på mellom 15 og 100 kW og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2021.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om å gjeninnføre støtten til installasjon av solcelleanlegg på nybygg og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2021.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.52)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen utrede ulike tiltak for å stimulere til økt produksjon av solenergi i Norge og økt satsing på solindustrien og legge fram en plan for dette i løpet av 2020.

II

Stortinget ber regjeringen om ikke å redusere støtten til solenergi, herunder energiproduksjon og solfanger, slik det er varslet.

III

Stortinget ber regjeringen endre plusskundeordningen slik at det blir mulig for borettslag og sameier å benytte seg av solkraft for å forsyne husholdninger i løpet av 2020.

IV

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om muligheten til å kombinere tilskudd fra Enova med lån fra Husbanken – såkalte energilån.

V

Stortinget ber regjeringen innføre et system for effekttariffer som ikke hemmer etablering av solkraft.

VI

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre en nabofinansiering av solceller på taket til bolighus og at deler av dette dekkes gjennom Enova.

VII

Stortinget ber regjeringen utrede innretninger rundt krav om å installere solceller på tak og/eller fasader til nyoppførte bygg i offentlige anbud.

VIII

Stortinget ber regjeringen utrede innretninger rundt krav om å installere solceller på tak og/eller fasader til alle bygg som gjennomgår restaurering, i offentlige anbud.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.14)

Votering i sak nr. 5, debattert 3. mars

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Sandra Borch, Geir Pollestad, Ole André Myhrvold og Per Olaf Lundteigen om eierskap og skattlegging av vindkraft i Norge (Innst. 149 S (2019–2020), jf. Dokument 8:19 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Sandra Borch på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 2, fra Sandra Borch på vegne av Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 3, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i konsesjonslovgivningen for vindkraft, slik at det stilles samme krav til offentlig eierskap for vindkraft som for stor vannkraft.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.50)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at vedtak om utbygging av vindkraft er i tråd med lokale ønsker og kommunestyrevedtak. Konsesjon kan ikke gis i strid med kommunestyrevedtak.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne ble med 88 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en hjemfallsordning for vindkraft slik det er for vannkraft.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 80 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.24)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en naturressursskatt for vindkraft som skal komme kommunene til gode.

II

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om skattlegging av utenlandske selskapers verdiskaping i

Norge, herunder behovet for innstramming av reglene for overskuddsflytting.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at NVE snarest reviderer konsesjonsvilkårene for de vindkraftverk som i dag ikke har krav om garanti/sikkerhetsstillelse for opprydding.

IV

Stortinget ber regjeringen sørge for at det foreligger en plan for opprydding av vindkraftverk når driften opphører, og hvordan denne planen skal sikres finansiering. Dette må bli en del av vilkårene i konsesjonen og være på plass før det gis tillatelse til at kraftverket settes i drift.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 54 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.45)

Votering i sak nr. 6, debattert 3. mars

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Sandra Borch, Siv Mossleth, Heidi Greni og Geir Pollestad om etterlevelse av rovviltforlikets bestemmelser om beiteprioriterte områder og yngleområder for bjørn (Innst. 152 S (2019–2020), jf. Dokument 8:7 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Sandra Borch på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 4, fra Jon Georg Dale på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en tydelig geografisk differensiering mellom rovvilt og beitedyr.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp rovviltforlikets punkt om at virkeliggjøring av bestandsnivå for bjørn ikke skal kreve areal ut over dagens yngleområder.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp rovviltforlikets punkt om at det ikke skal være rovdyr som repre-

senterer et skadepotensial i prioriterte beiteområder eller kalvingsområder for rein.»

Det voteses alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:7 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Sandra Borch, Siv Mossleth, Heidi Greni og Geir Pollestad om etterlevelse av rovviltforlikets bestemmelser om beiteprioriterte områder og yngleområder for bjørn – vert ikke vedteke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Senterpartiet ble innstillingen bifalt med 64 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.45)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sikre at bjørnebestanden, herunder bjørnebinner blir forvaltet med utgangspunkt i den todelte målsettingen, slik at skille og forvaltningen mellom rovviltprioriterte områder og beiteprioriterte områder ikke endres fra vedtakene i rovviltforliket.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble bifalt med 92 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.14)

Votering i sak nr. 7, debattert 3. mars

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Petter Eide, Mona Fagerås, Freddy André Øvstegård og Arne Nævra om forbud mot fluorskismøring (Innst. 151 S (2019–2020), jf. Dokument 8:13 S (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

Stortinget ber regjeringen innføre forbud mot bruk av fluorholdig skismøring og glidere ved alle skiarrangement i Norge, også internasjonale renn.

II

Stortinget ber regjeringen arbeide for at det innføres et internasjonalt forbud mot bruk av fluorholdig skismøring og glidere på alle vinteridrettsarrangement.

III

Stortinget ber regjeringen arbeide for at det innføres et internasjonalt forbud mot all produksjon og bruk av fluorholdig skismøring og glidere.

IV

Stortinget ber regjeringen, inntil et forbud mot bruk av fluorholdig skismøring og glidere er på plass, sørge for skikkelig faremerking på skismøring og glidere som inneholder fluor.

V

Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles krav til produsenter av skismøring og glidere om å bevise smøringens ufarlighet for menneskers helse og for miljøet før det blir tillatt å ta den i bruk.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble med 54 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.43)

Presidenten: Sakene nr. 8 og 9 var interpellasjoner.

Sak nr. 10 [15:07:51]

Referat

1. (179) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Freddy André Øvstegård og Karin Andersen om tydeliggjøring av folketrygdlovens regler og forpliktelser til internasjonale avtaler (Dokument 8:80 S (2019–2020))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
2. (180) Endringer i kringkastingsloven mv. (tiltak mot markedsføring av pengespill som ikke har tillatelse i Norge) (Prop. 45 L (2019–2020))
3. (181) Endringer i pakkereiseloven (angrerett og reisegaranti) (Prop. 48 L (2019–2020))

Enst.: Nr. 2 og 3 sendes familie- og kulturkomiteen.

4. (182) Lov om medisinsk utstyr og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 288/2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 745/2017 om medisinsk utstyr og EØS-komiteens beslutning nr. 301/2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 746/2017 om in vitro-diagnostisk medisinsk utstyr (Prop. 46 LS (2019–2020))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen, unntatt B, som sendes helse- og omsorgskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
5. (183) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes og Freddy André Øvstegård om oppfølging av uriktig straffedømte asylsøkere på tilsvarende måte som i Nav-sakene (Dokument 8:79 S (2019–2020))
6. (184) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Solfrid Lerbrekk om å styrke og utvide ordningen med gratis rettshjelp til ofre for trygdeskandalen (Dokument 8:81 S (2019–2020))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes justiskomiteen.
7. (185) Endringer i statsborgerloven og introduksjonsloven (personopplysninger og automatiserte avgjørelser) (Prop. 47 L (2019–2020))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
8. (186) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken, Torgeir Knag Fylkesnes, Solfrid Lerbrekk, Freddy André Øvstegård, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om etterlønnsavtaler for politikere – like rettigheter for Kong Salomo og Jørgen Hattemaker (Dokument 8:76 S (2019–2020))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for Stortingets presidentskap til uttalelse før innstilling avgis.
9. (187) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Marit Arnstad, Kari Anne Bøkestad Andreassen og Siv Mossleth om at Statsbygg ikke skal selge bygningene på studiested Nesna (Dokument 8:78 S (2019–2020))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utdannings- og forskningskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
10. (188) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra og Freddy André Øvstegård om å stramme inn karanteneordningen for tidligere medlemmer av regjeringen, statssekretærer

og politiske rådgivere i regjeringsapparatet
(Dokument 8:75 S (2019–2020))
Enst.: Sendes Stortingets presidentskap.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehand-
let. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes
ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.09.

